

IEVADS HIDROBIOLOĢIJĀ

Ar ūdeņu izpēti saistītās zinātnes nozares:

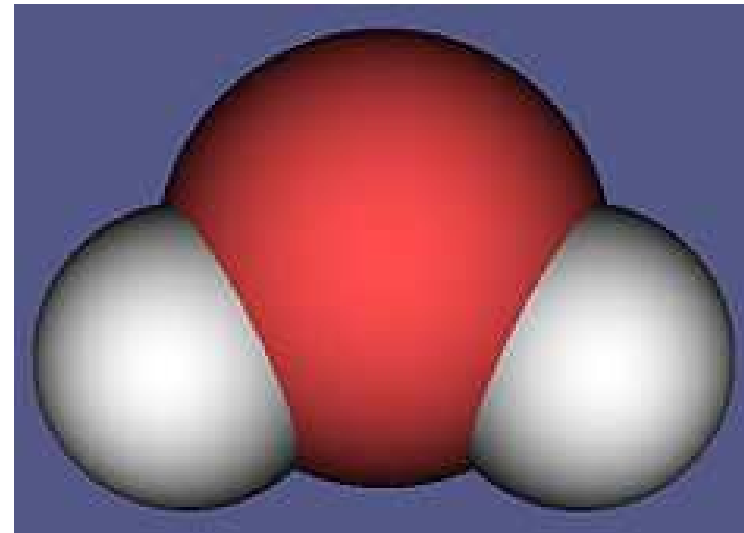
- *Hidrobioloģija – pēta ūdenstilpēs noritošos bioloģiskos procesus*
- *Hidroloģija* – pētījumu objekts ir hidrosfēra (ūdens riņķojums)
- *Limnoloģija* – pēta kontinentālo ūdeņu ekosistēmas, to struktūru, funkcijas, vielu un enerģijas plūsmas
- *Hidroķīmija* – pēta ūdeņu ķīmisko sastāvu un noritošos ķīmiskos procesus

Hidrobioloģijā un limnoloģijā raksturojot dabas ūdeņus **pareizi lieto terminu «ūdenstilpe»**
(Ļoti bieži lieto nepareizi – ūdenstilpne)

[Pēc Akadēmiskās terminu datubāzes AkadTerm](#)

- EN [pond](#); [pool](#); [basin](#); [reservoir](#); [watercourse](#)
- LV [ūdenstilpe](#)
- RU [водоем](#); [водоёмы](#); [водоём](#); [водный бассейн](#)
- DE [Becken](#); [Wasserbehälter](#)
- FR [bassin \(d'eau\)](#)

Ūdeni nepieciešams pētīt, jo ūdens ir resurss cilvēku eksistencei !

Kīmiskā formula:

H₂O

Molmasa:

18,01528 g/mol

Blīvums:

1000 kg/m³

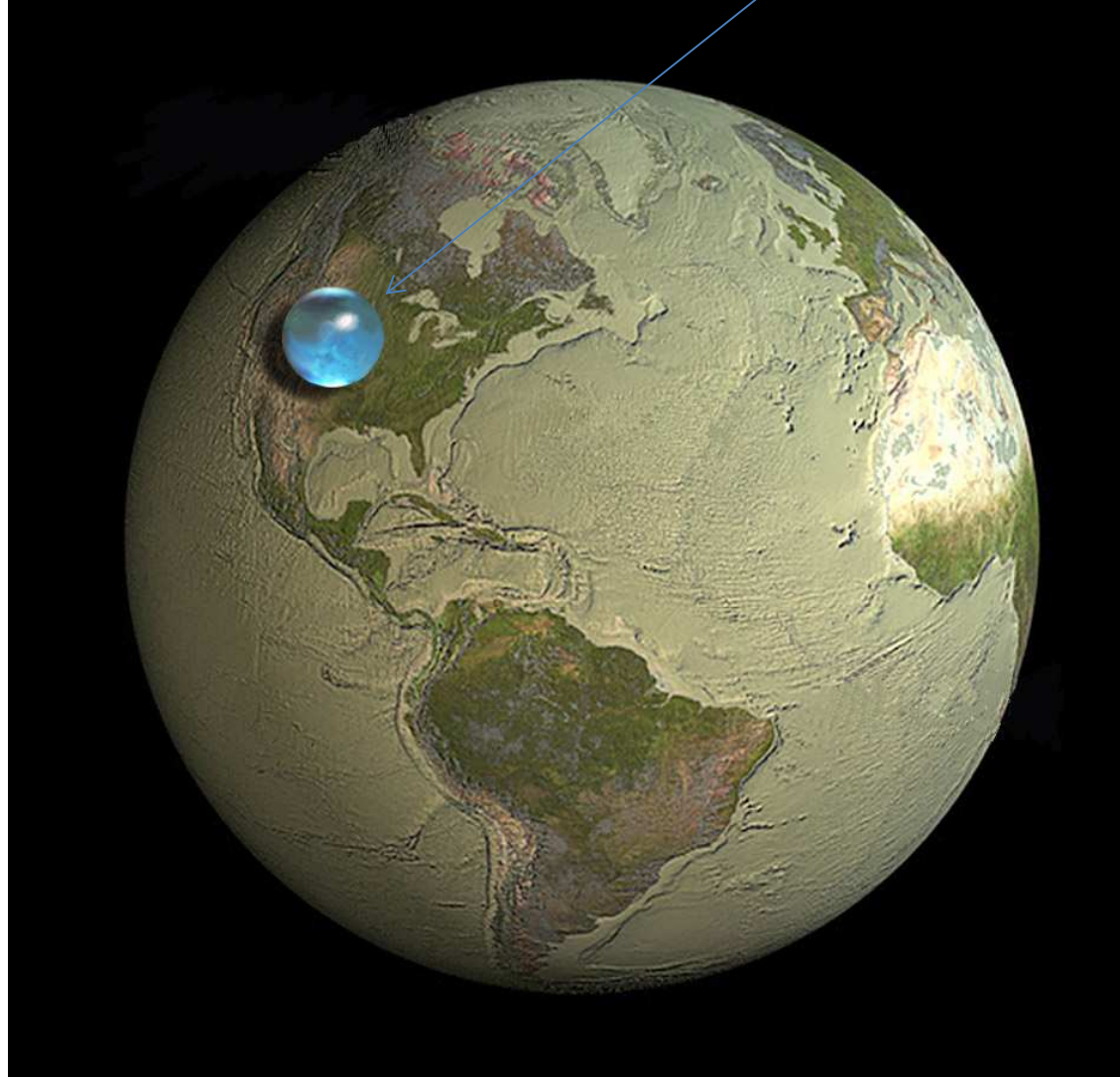
Kušanas temperatūra:

273,15 K (0 °C)

Viršanas temperatūra:

373,15 K (100 °C)

Ja no visa uz zemes atrodošā ūdens izveidotu sfēru (lodi), tad izveidotos lode ar diametru (1,385 kilometri)

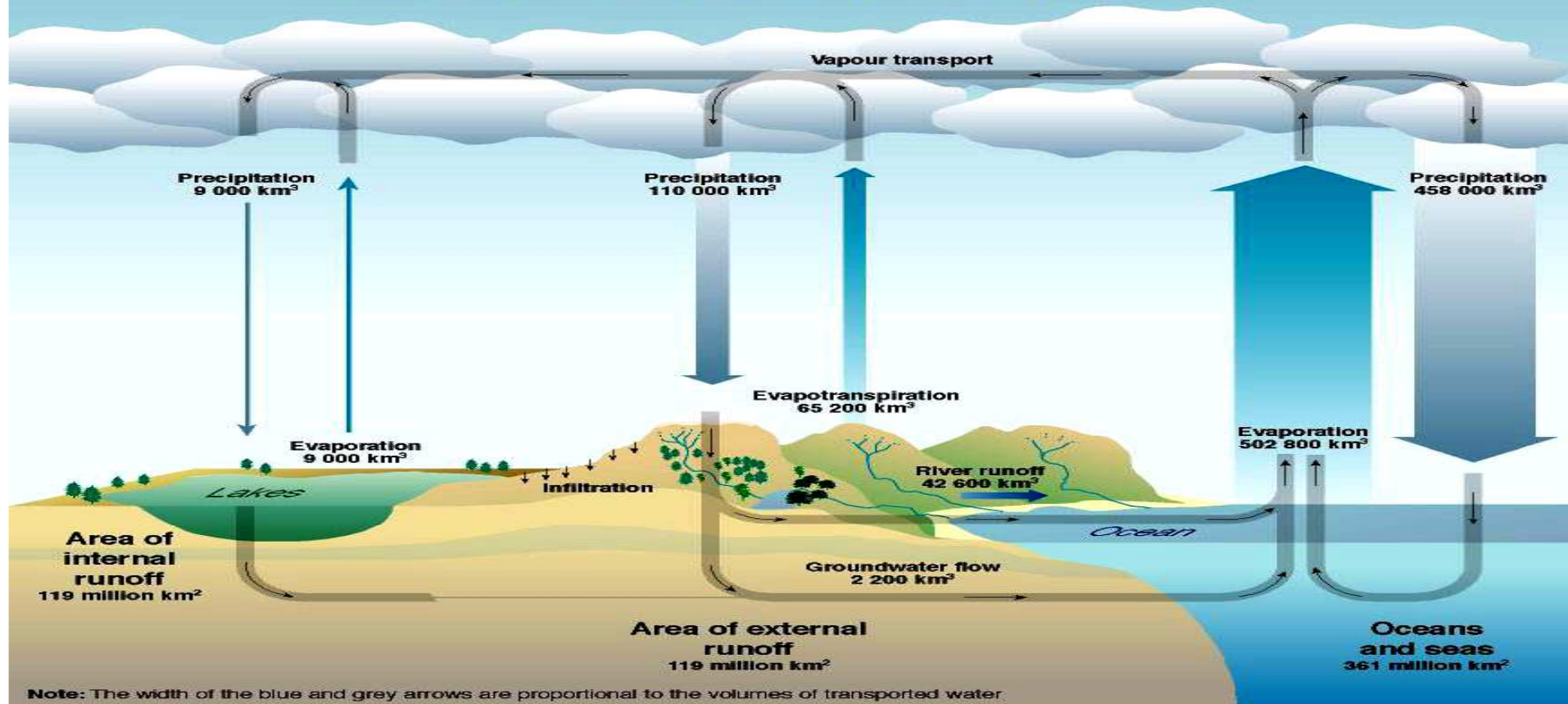
<http://ga.water.usgs.gov/edu/earthwherewater.html>

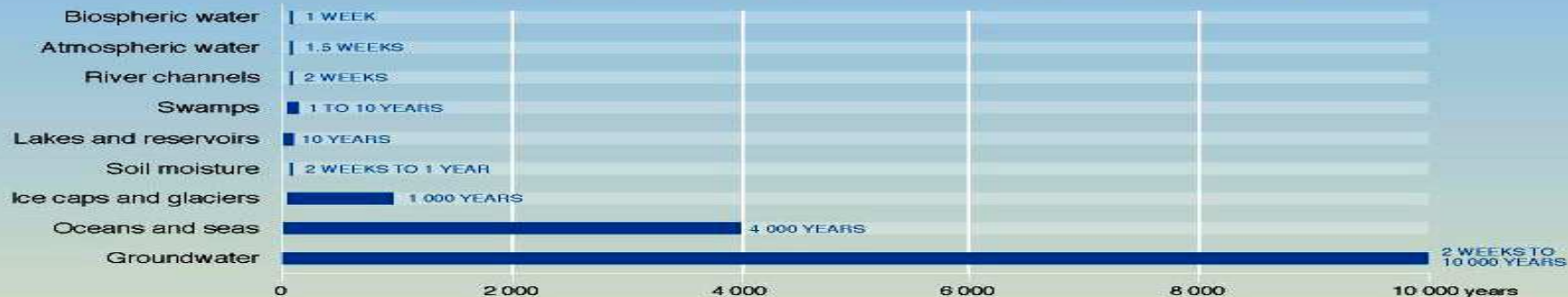
<http://ga.water.usgs.gov/edu/watercycle.html>

The World's Water Cycle

Global Precipitation, Evaporation, Evapotranspiration and Runoff

Estimated Residence Times of the World's Water Resources

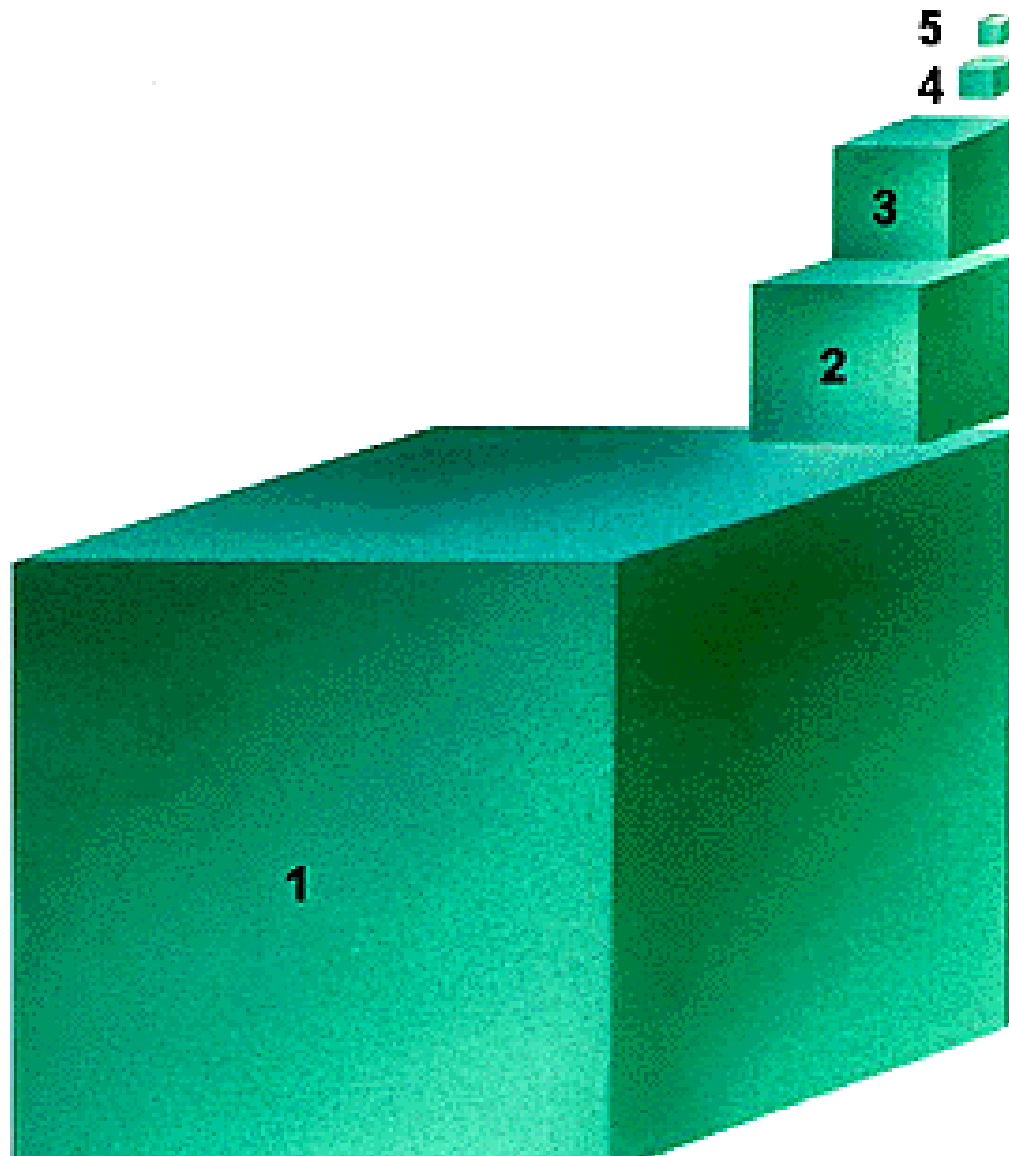
PHILIPPE REKACEWICZ
APRIL 2002

ŪDENS ĪPATNĪBAS

- **Blīvums**
- **Liels īpatnējais siltums**
- **Caurspīdīgums**
- **Kustīgums**
- **Spēja šķīdināt vielas**

Ūdens uz Zemes

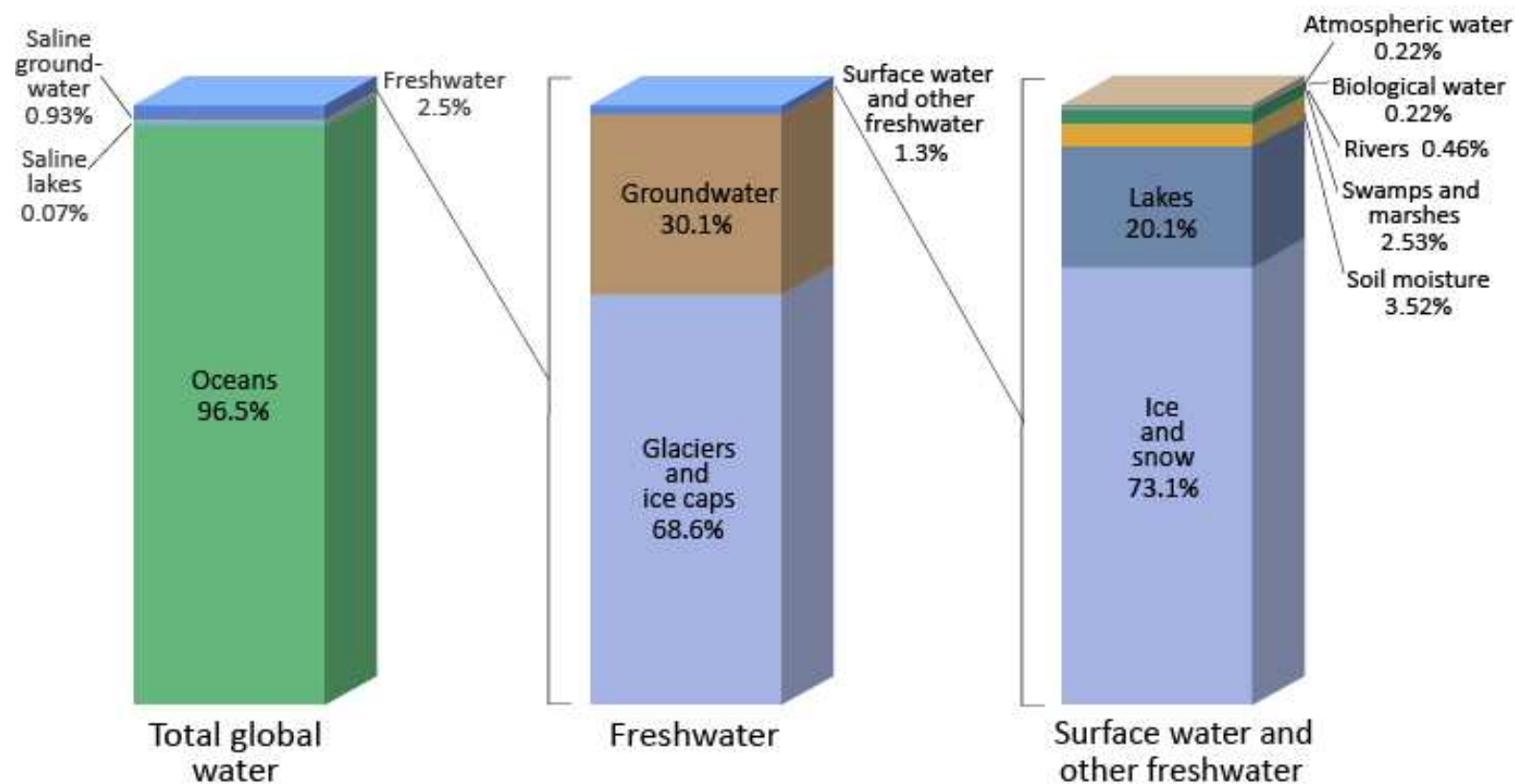

mlj. km ³	
0.01	5. Ūdens atmosfērā
0.10	4. Ezeri, upes, mitrāji
10.85	3. Pazemes ūdens
24.87	2. Ledāji un pastāvīgā sniega sega
1340.74	1. Pasaules okeāns

Andris Andrušaitis

Ūdens procentuālā izplatība uz zemes

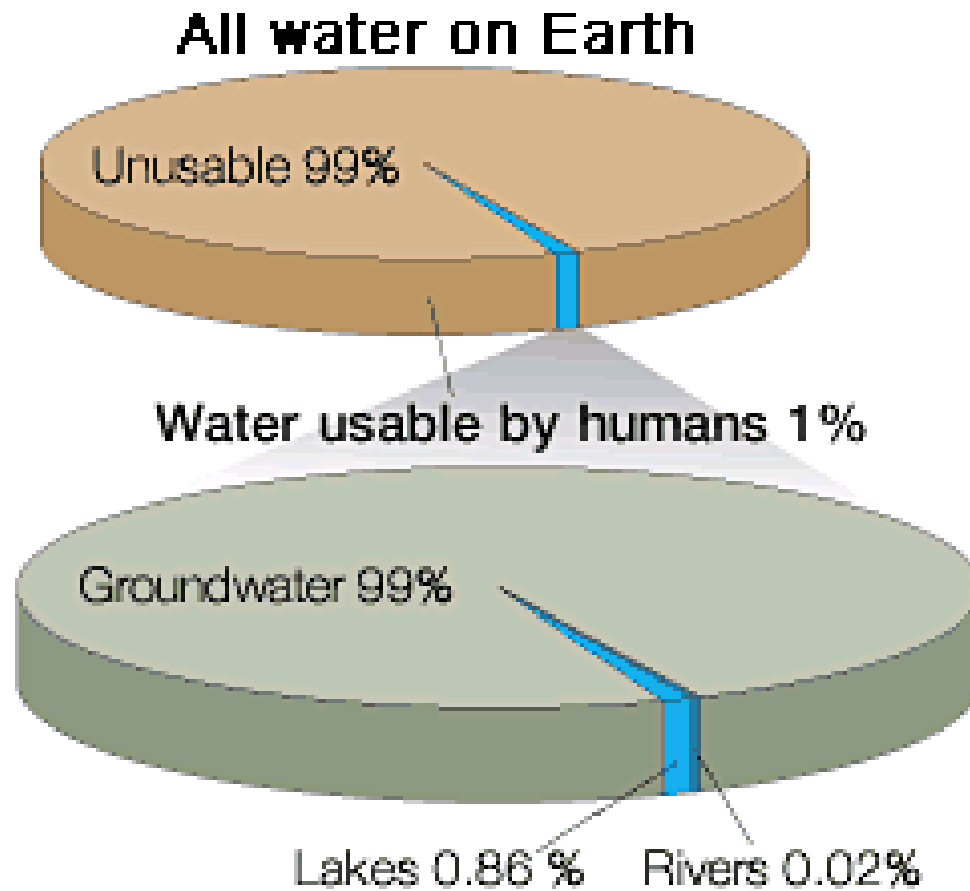
Distribution of Earth's Water

Source: Igor Shiklomanov's chapter "World fresh water resources" in Peter H. Gleick (editor), 1993, *Water in Crisis: A Guide to the World's Fresh Water Resources*.

<http://ga.water.usgs.gov/edu/earthwherewater.html>

Ūdens izmantojamība

<http://ga.water.usgs.gov/edu/earthwherewater.html>

Saldūdeņu un jūras vides apstākļu salīdzinājums

Faktors	Saldūdeņi	Jūras un okeāni
Vecums	Parasti neliels	Ļoti seni
Ūdenstilpes izmērs	10-ti kilometru	1000-ši kilometru
Ūdenstilpes dziļums	10-ti metru	1000-ši metru
Sāļums	0-1 ‰	Parasti ap 35‰
Ūdens dzidrība	Parasti mazāka par 10 m	Līdz pat 100 m
Paisums/bēgums	Parasti nav	Maksimālā p/b amplitūda var būt vairāki metri
Straumes	Upes, ezeros parasti nav pastāvīgu straumju	Raksturīgas pastāvīgas, vai cikliskas straumes

Saldūdeņu un jūras vides apstākļu salīdzinājums (2)

Faktors	Saldūdeņi	Jūras un okeāni
Stratifikācija	Dziļākos ezeros mērenajā klimata zonā sezonāla termiska stratifikācija	Bieži novērojama pastāvīga ūdens stratifikācija ko izraisa blīvuma starpība
Viļņu iedarbība	Vāja - mērena	Var būt ļoti stipra
Trofiskums	Parasti eirofi – mezotrofi izņemot oligotrofos ezerus un distrofas ūdenstilpes	Plaši okeāna apgabali ir oligotrofi
Barības vielu izcelsme	Bieži allohtona	Parasti autohtona

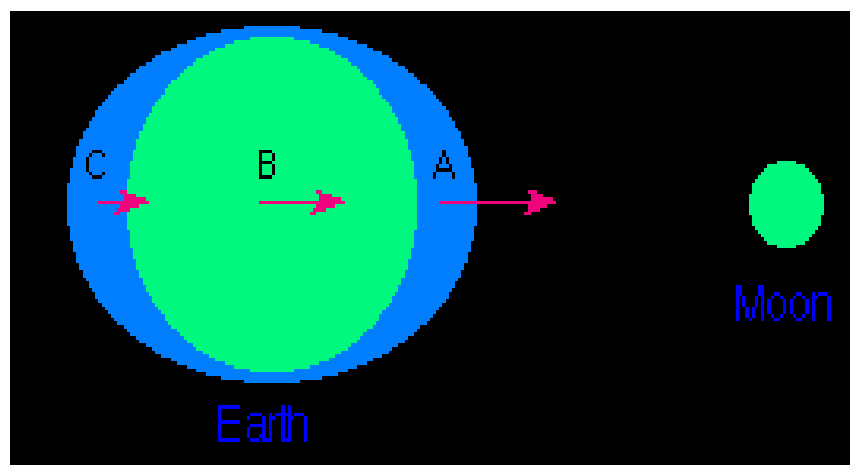
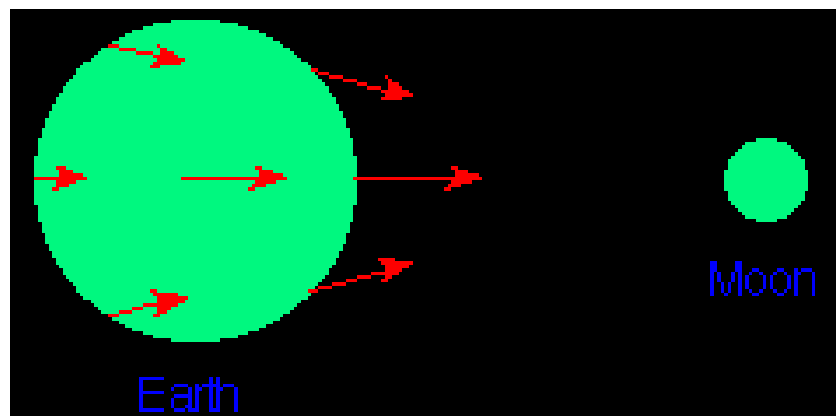
Jūras vides apstākļu ietekme uz biotisko sabiedrību struktūru un funkcionēšanu

Faktors	Jūras un okeāni	Efekts
Vecums	Ļoti seni	Liela taksonomiskā daudzveidība, daudzas sugas specializējušās dzīves apstākļiem jūrā
Ūdenstilpes izmērs	1000-ši kilometru	Liela fizikālo faktoru inerce, daudz liela izmēra organismu, iespējamās tālas migrācijas un organismu kosmopolītiska izplatība
Ūdenstilpes dziļums	1000-ši metru	Dziļūdens biotopu un atbilstošu sabiedrību veidošanās, hemosintēze kā nozīmīgs org-C avots.

Jūras vides apstākļu ietekme uz biotisko sabiedrību struktūru un funkcionēšanu (2)

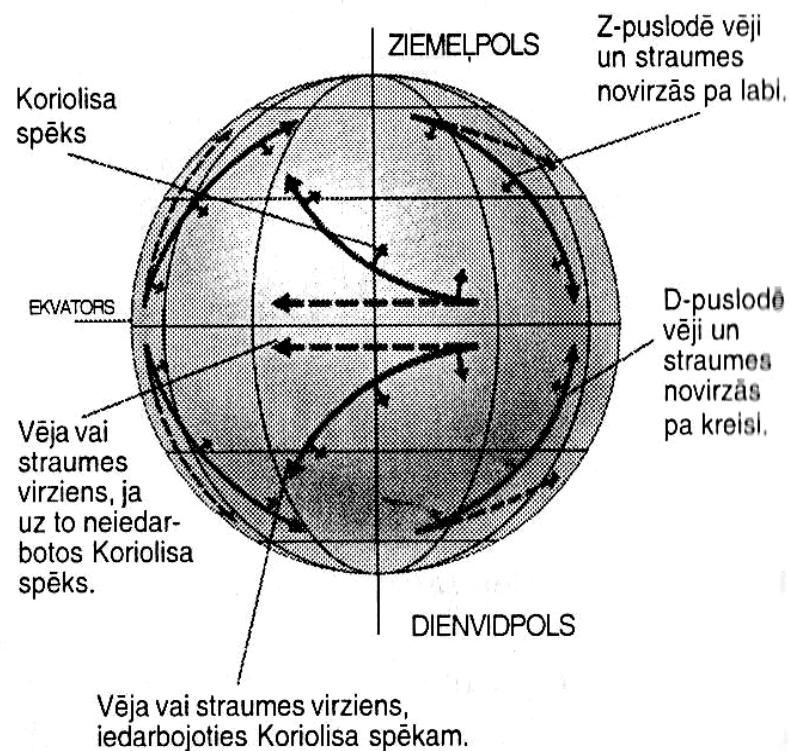
Faktors	Jūras un okeāni	Efekts
Sāļums	Parasti ap 35‰	Organismiem citāda osmoregulācija salīdzinot ar saldūdeņiem, parasti pastāv osmotisks līdzsvars, vai šūnas (organismi) izvada lieko šķidrumu
Ūdens dziļrība	Līdz pat 100 m	Bieza eifotiskā (produktīvā zona), liela fitobentosa kā producenta un struktūr - organismu loma.
Paisums/bēgums	Maksimālā paisums/bēguma amplitūda var būt vairāki metri	Litorāls – īpašs biotops, kas tikai daļu laika klāts ar ūdeni. Mangroves – biotops, kas lielā mērā atkarīgs no plūdmaiņas izraisītā barības vielu transporta.

Jūrās un okeānos raksturīgi -plūdmaiņas (paisums un bēgums)

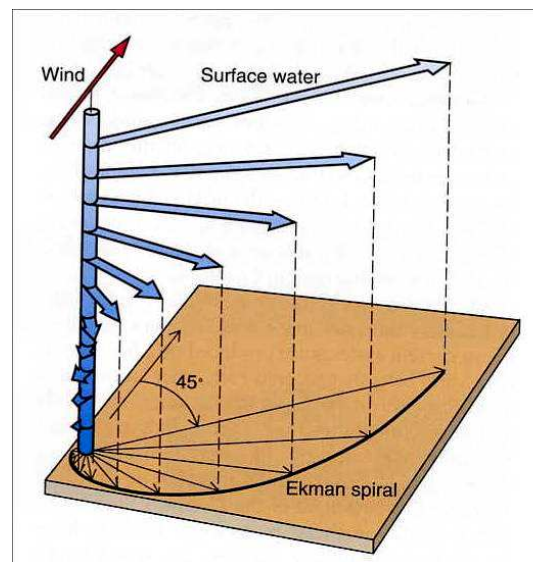
- Plūdmaiņas ir pasaules okeāna ūdenslīmeņa, Zemes cietās virsmas un atmosfēras spiediena periodiskas svārstības, kuru cēlonis ir spēki, kas rodas summējoties Mēness un Saules gravitācijas spēkiem un tiem centrālās spēkiem, kuri rodas riņķojot sistēmām ZEME-MĒNESS un MĒNESS-SAULE.

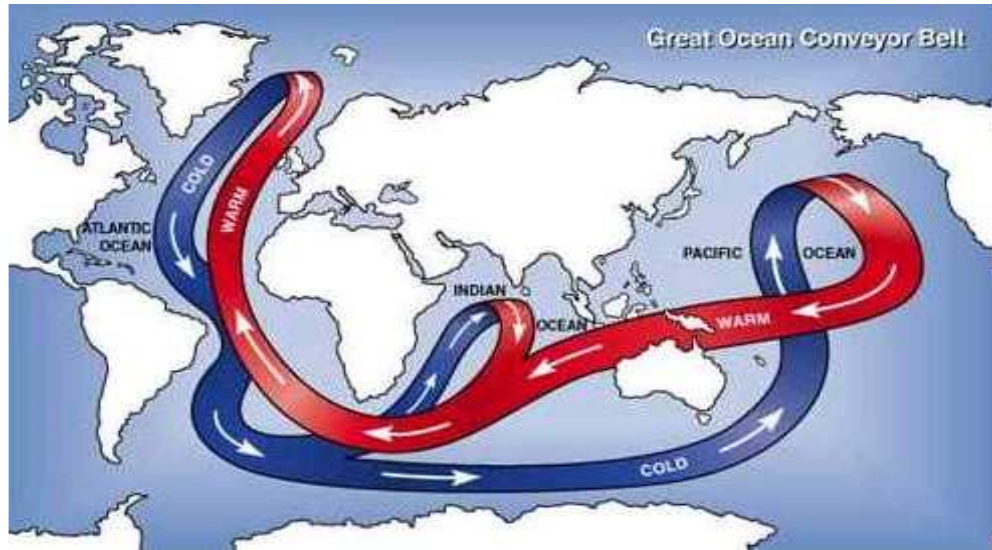
Koriolisa spēka ietekme uz straumēm

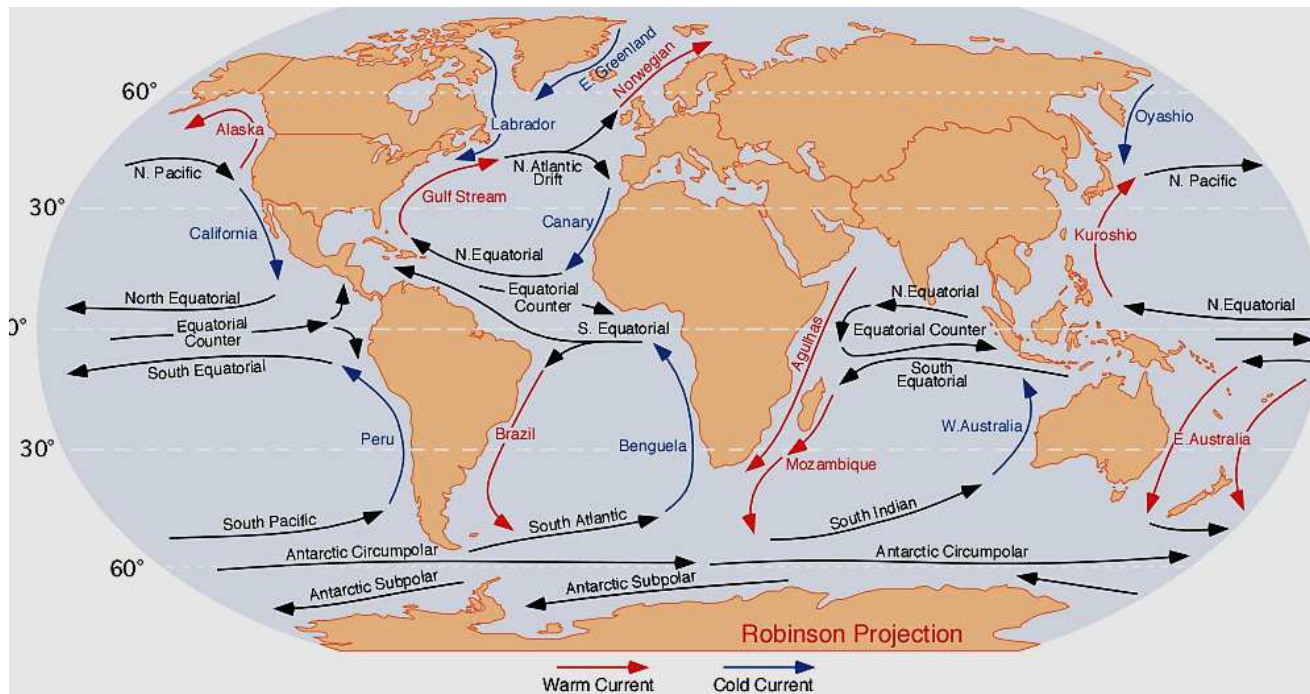
Koriolisa spēka iedarbība

Koriolisa spēks ir inerces spēks, kas jāņem vērā gadījumos, kad ķermenis pārvietojas attiecībā pret rotējošu atskaites sistēmu. Ķermeņi, kas pārvietojas pa zemes virsmu horizontālā plaknē, ziemeļu puslodē novirzās pa labi attiecībā pret kustības virzienu, bet dienvidu puslodē pa kreisi. (Dabas ģeogrāfija)

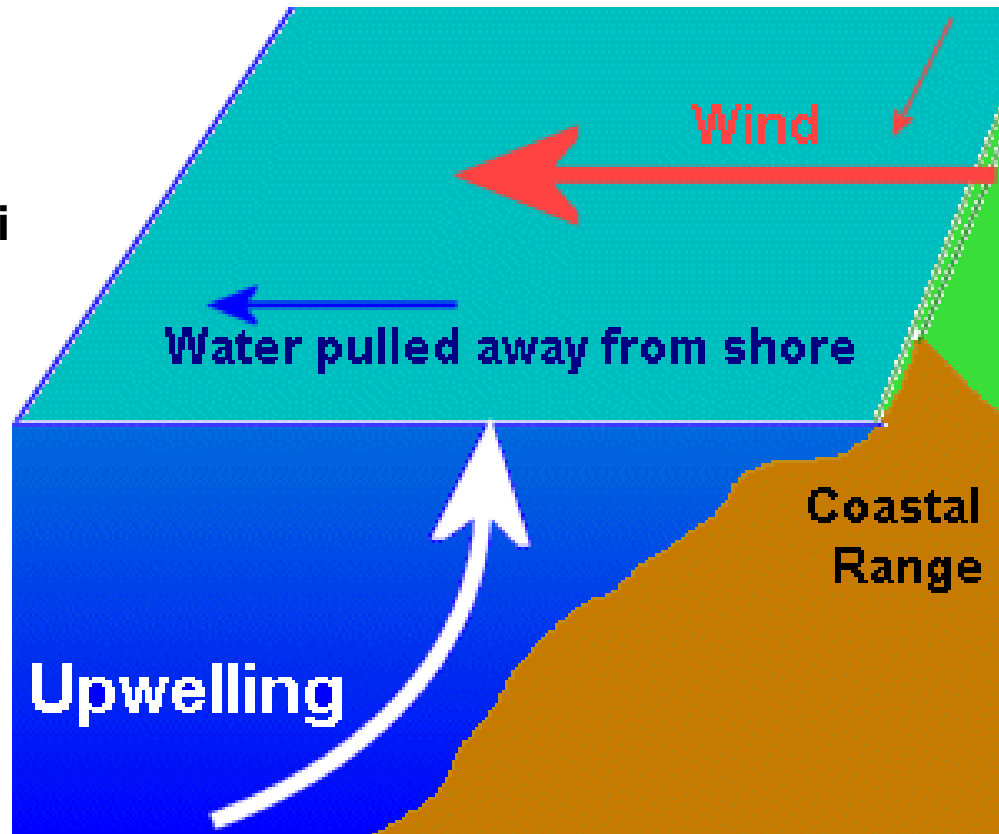

Straumes, to ceļi

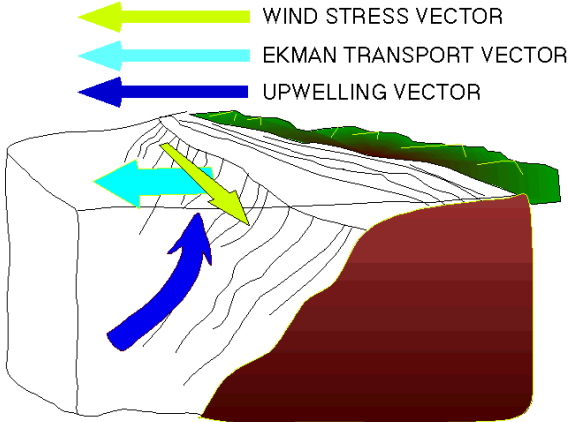
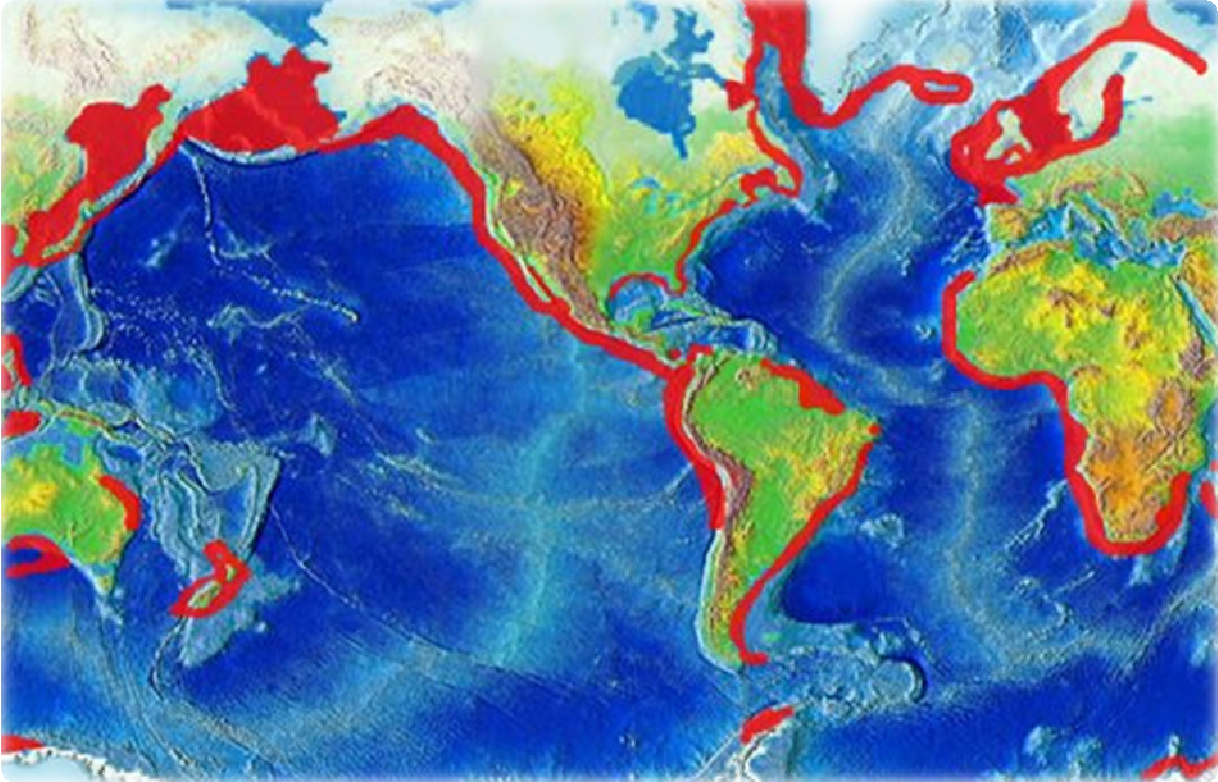
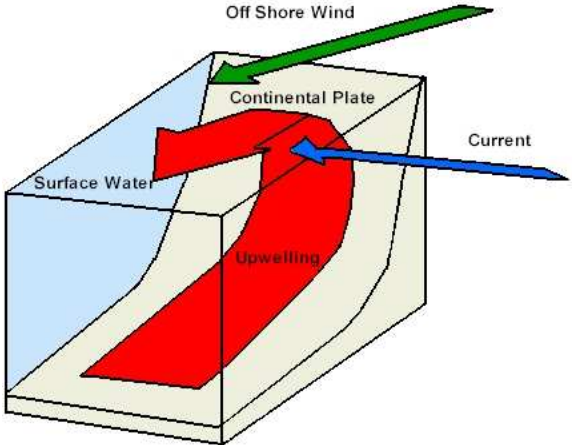

Apvellings

- Apvellings ir parādība,
- kad auksti piegultnes ūdeņi
- paceļas virspusē tā siltā
- ūdens slāņa vietā, ko
- aizpūtis vējš.

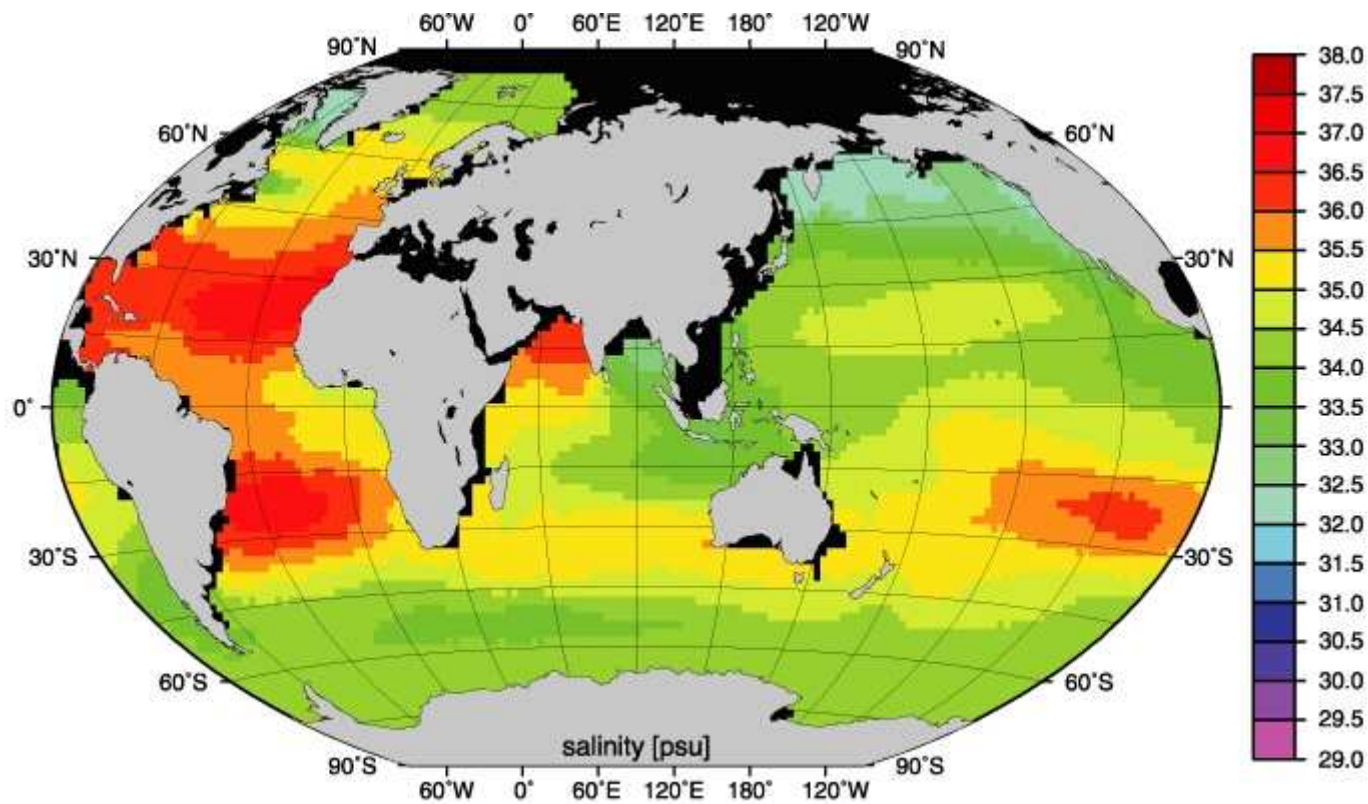

Piekrastes apvelinga zonas okeānā

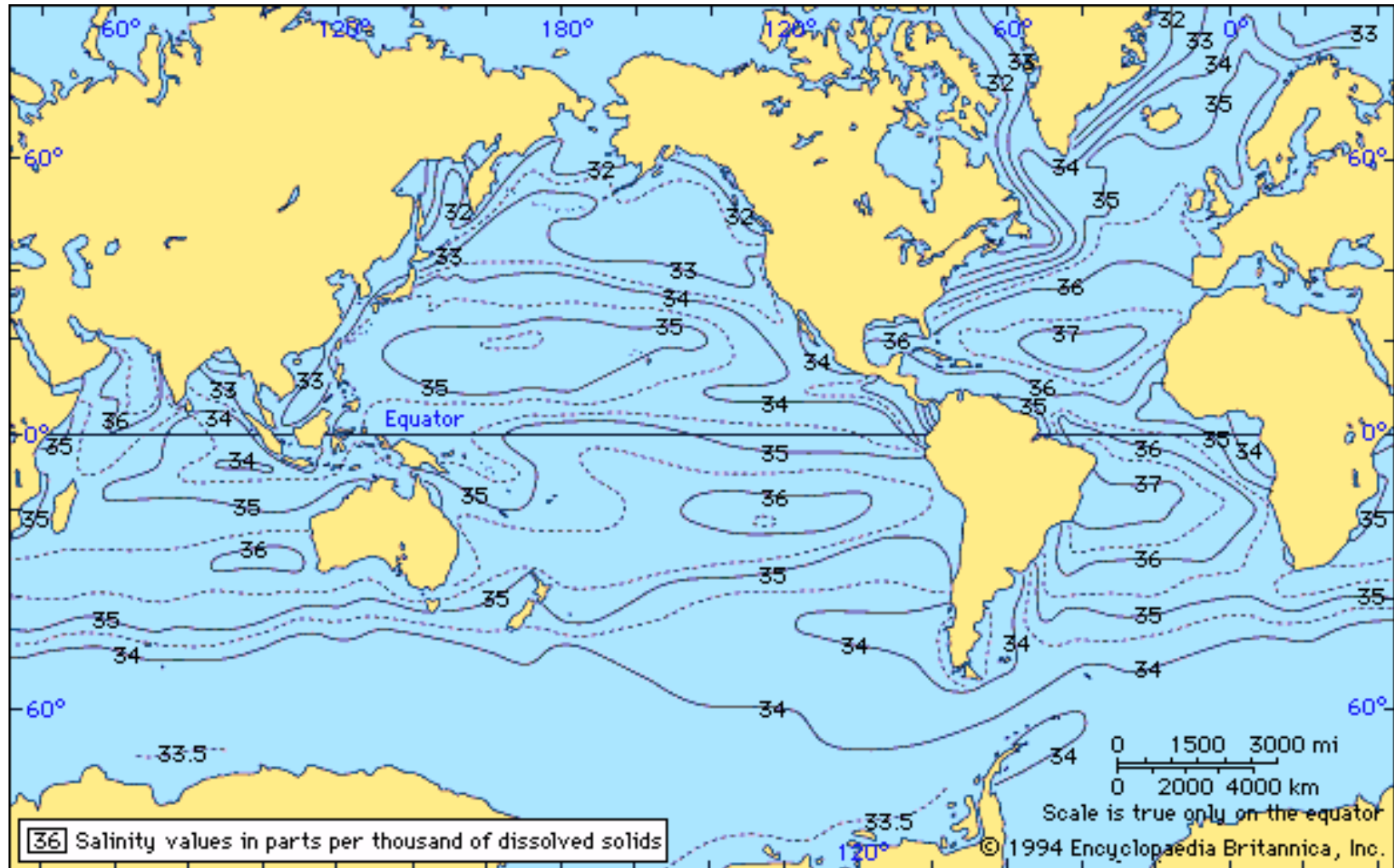

COASTAL UPWELLING

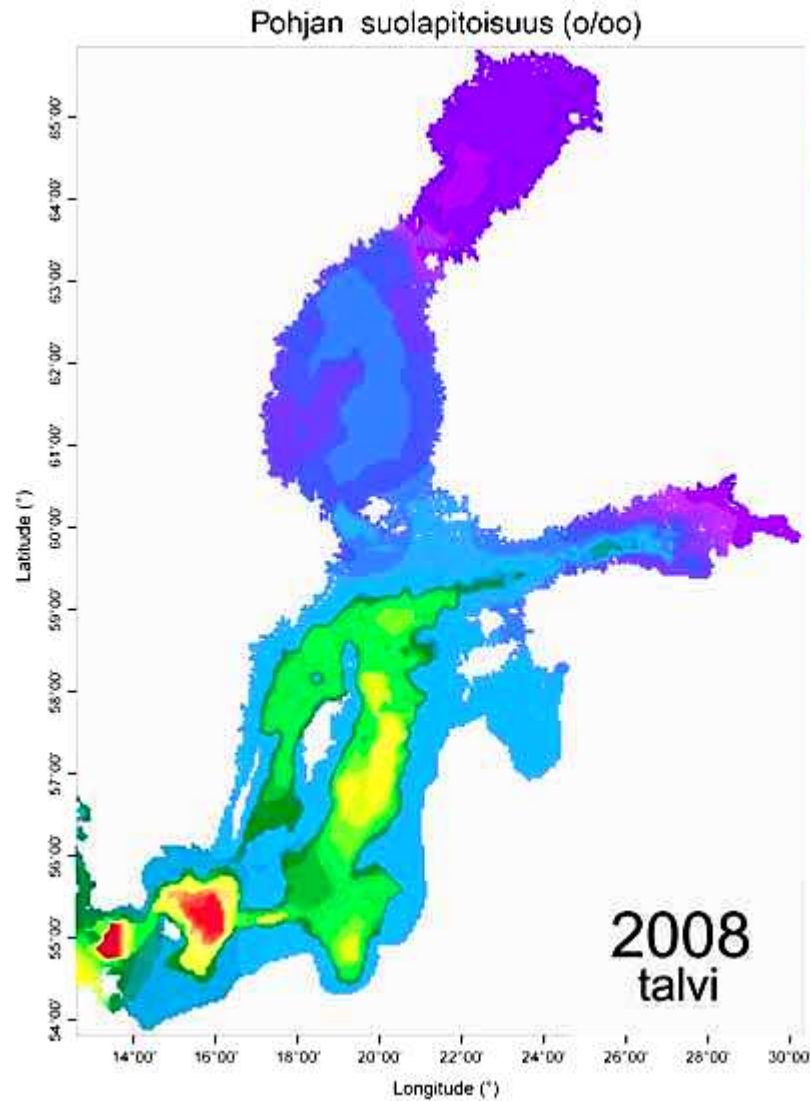
Pasaules ūdeņu sāļuma karte

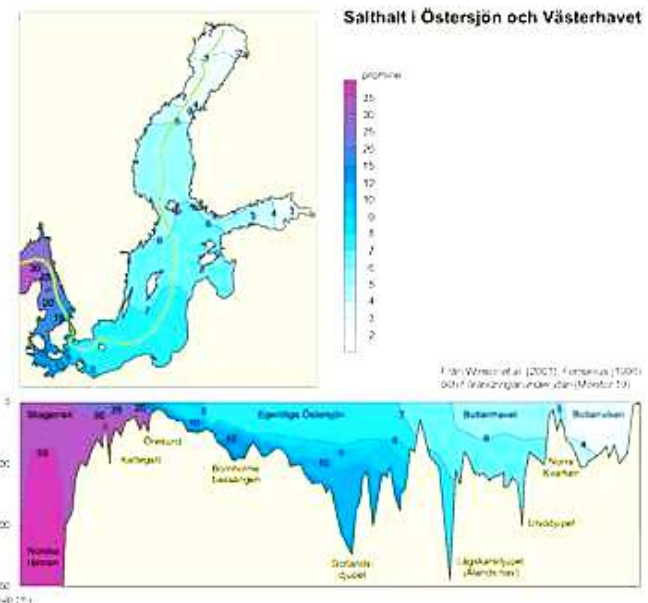
- Sāluma atšķirības Pasaules okeānos

Baltijas jūras sāļuma karte

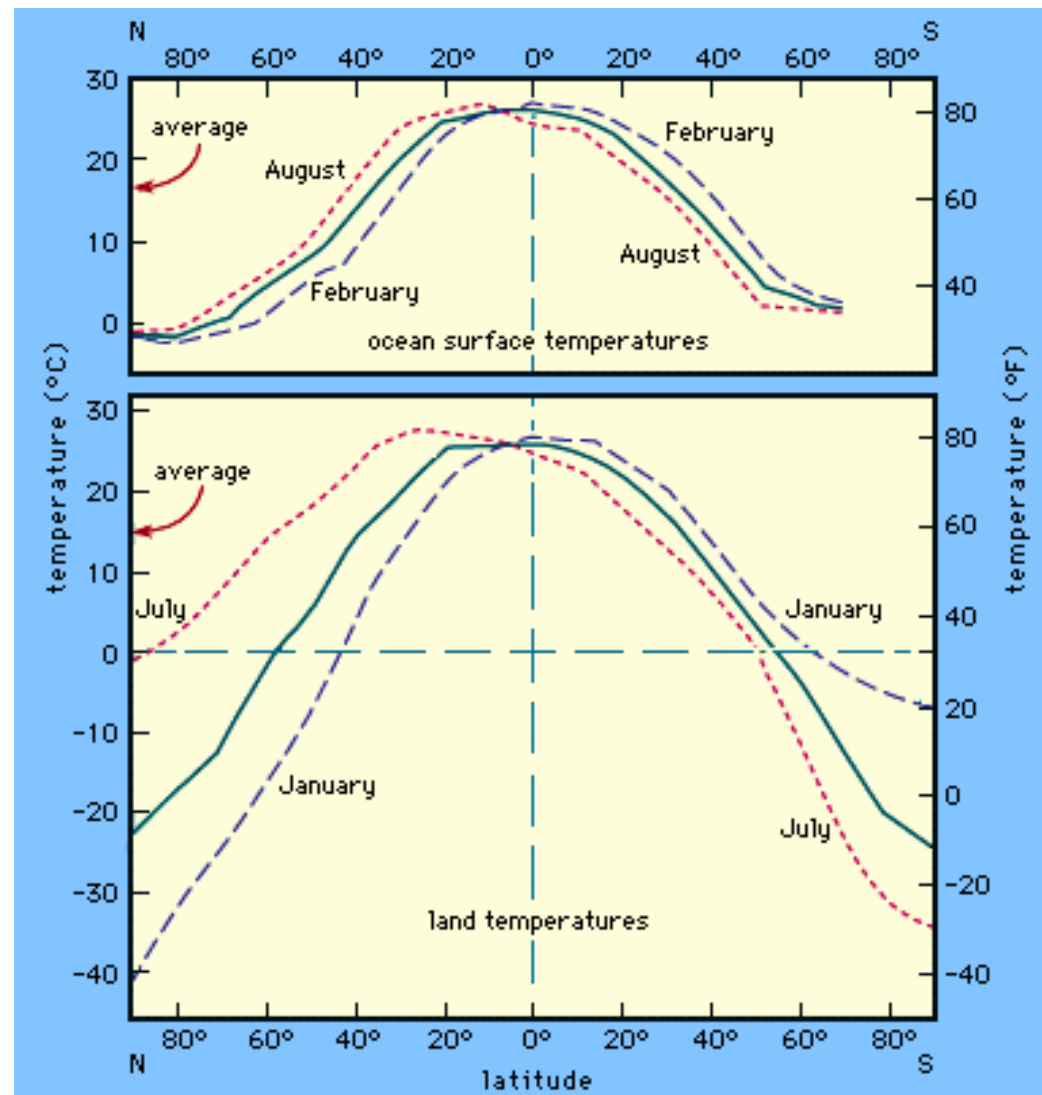
Sāļums Baltijas jūrā ir zems, līdz ar to ir maza bioloģiskā daudzveidība, jo jūras ūdens saldūdens organismiem ir par sāļu, savukārt sālsūdens organismiem šeit sāls ir par maz.

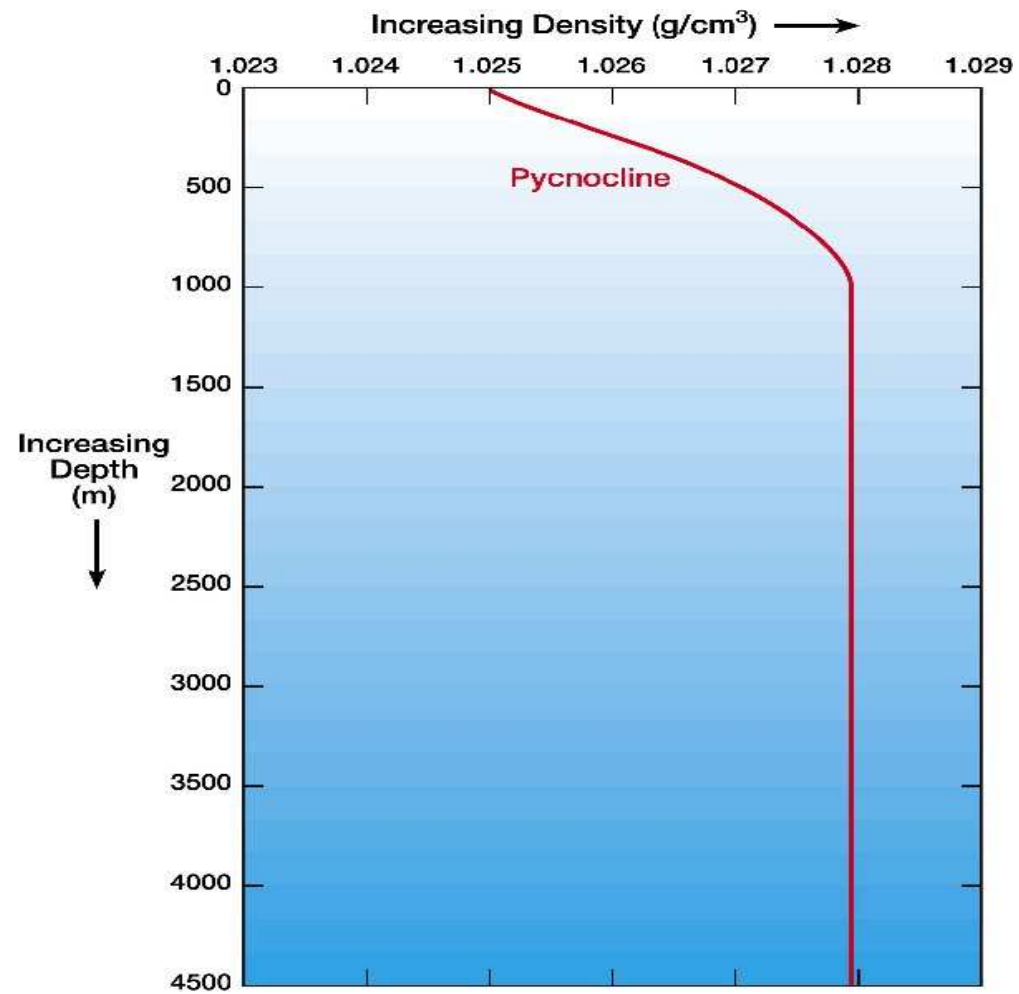
Jūras vides apstākļu ietekme uz biotisko sabiedrību struktūru un funkcionēšanu (3)

Faktors	Jūras un okeāni	Efekts
Straumes	Raksturīgas pastāvīgas ,vai cikliskas straumes	Organismu dzīves cikli piemērojušies straumēm.
Stratifikācija	Bieži novērojama pastāvīga ūdens stratifikācija ko izraisa blīvuma starpība	Apvelingi, virpuļi kā barībasvielu transporta mehānismi
Viļņu iedarbība	Var būt ļoti stipra	Specifiski dzīves apstākļi litorālē un piekrastes bentosā
Trofiskums	Plaši okeāna apgabali ir oligotrofi	Oligotrofos ūdeņos pirmproducenti ir ļoti sīki, liela mikrobiālās ķēdes nozīme, veidojas garas barības ķēdes
Barības vielu izcelsme	Parasti autohtona	Liela barības vielu reģenerācijas nozīme

Okeāna virsmas un sauszemes temperatūras atšķirības

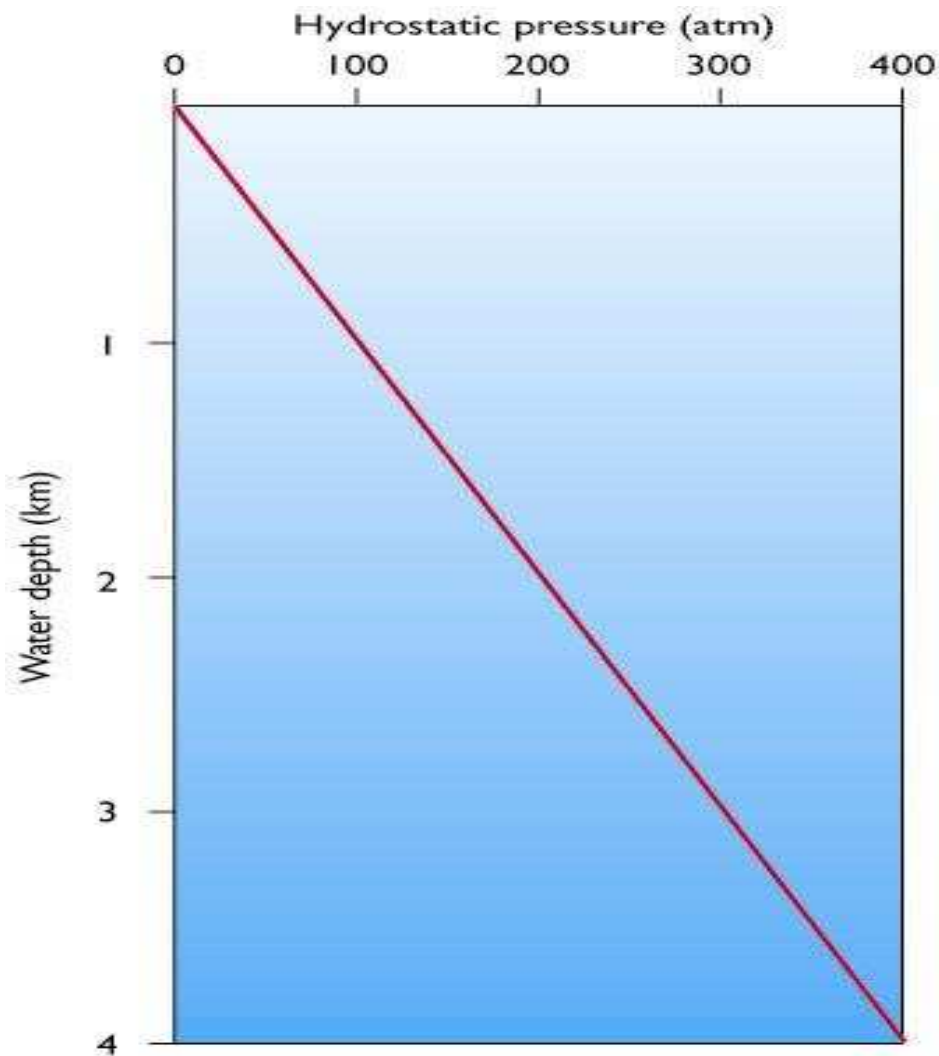

Bļīvuma izmaiņas pieaugot dziļumam Okeānā

Hidrostatiskā spiediena atkarība no dziļuma okeānā

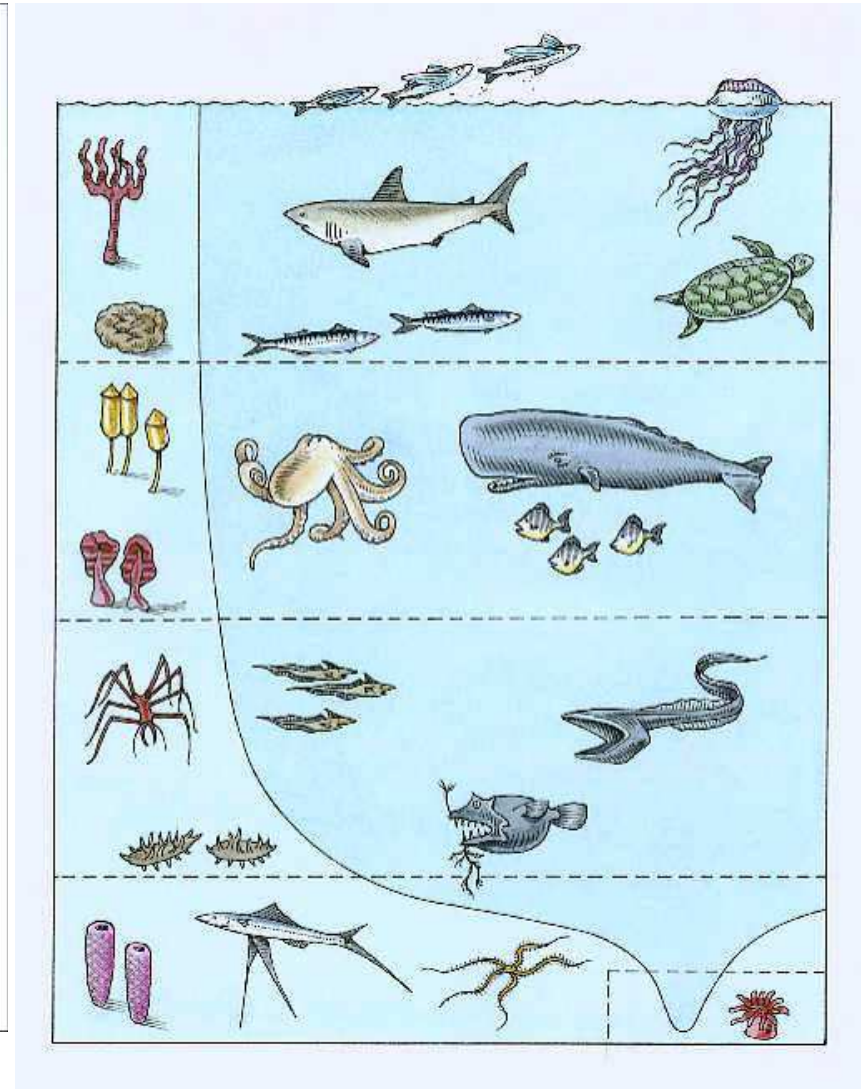
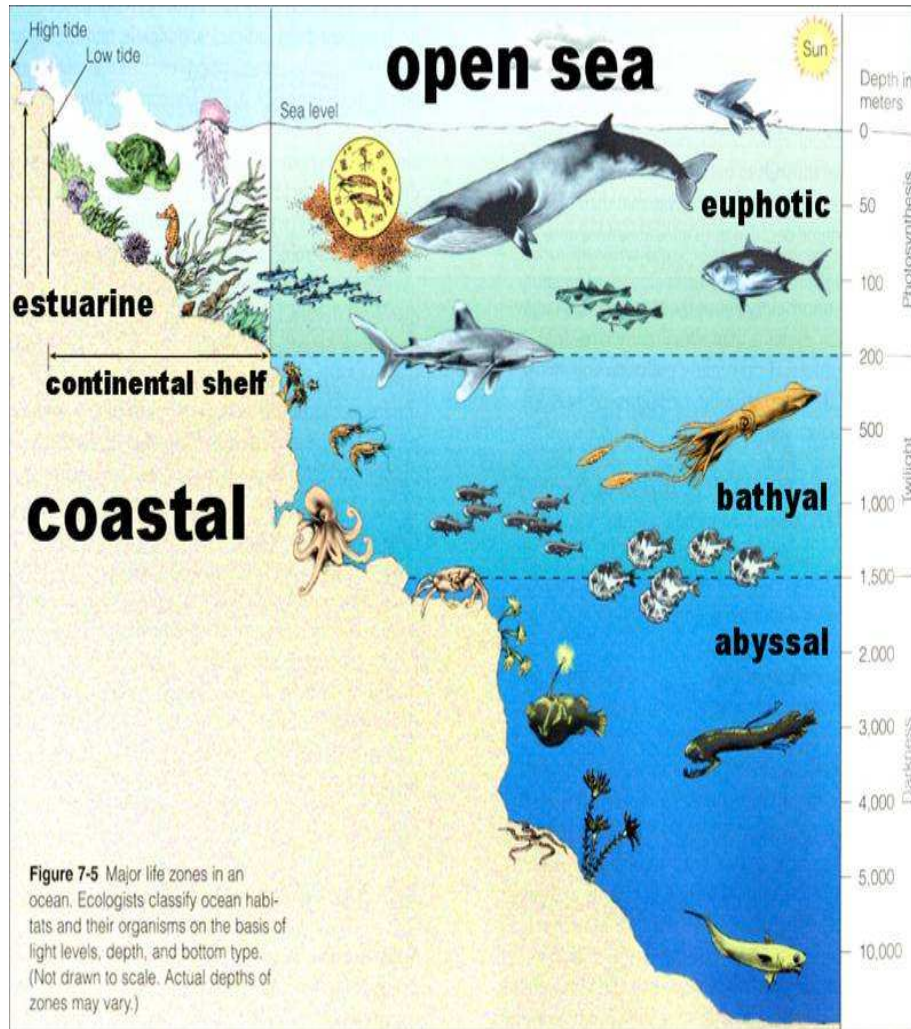
**Palielinoties
dziļumam,
ūdens stabā pieaug
hidrostatiskais
spiediens !**

Atkarībā no jūras ģeogrāfiskā stāvokļa, klimata, valdošiem vējiem veidojas ūdens sāļums, blīvums, temperatūra, straumes, **augu un dzīvnieku pasaule.**

Jūru un okeāna iemītnieku dažādība atkarībā no dzīves apstākļiem

ŪDEŅU BIOTOPI

- Jūras un okeāni
- Ezeri
- Purvi (purvu ezeri)
- Upes (lielās, vidējās, mazās)
- Strauti, avoti
- Kanāli
- Ūdenskrātuves
- Estuāriji
- Mangroves
- Pazemes ūdeņi

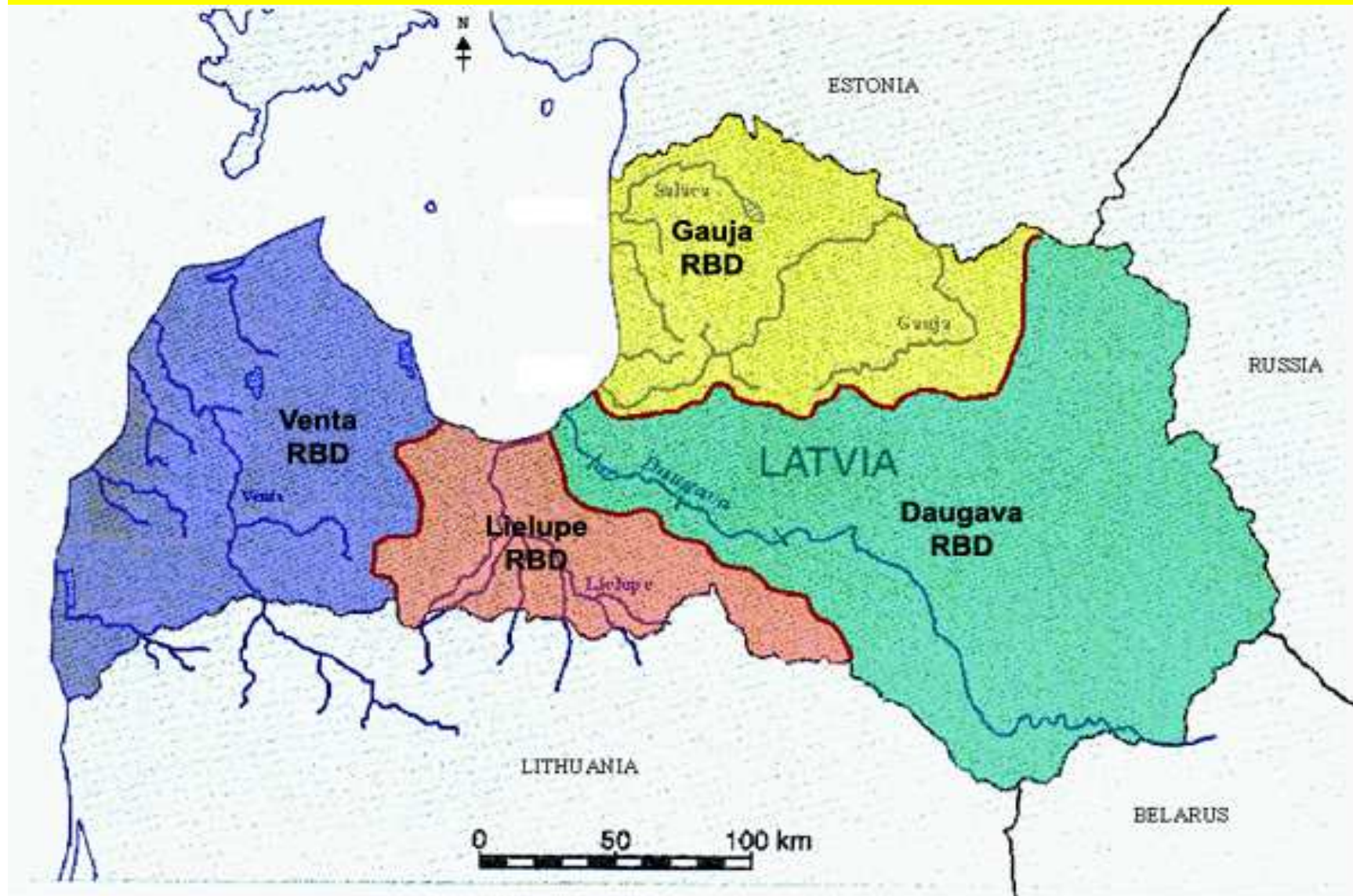
Pasaules Okeānu, jūru, līču karte

1. Baltic Sea	27. Caribbean Sea	48b. Celebes Sea
1a. Gulf of Bothnia	28w. Mediterranean Sea (Western Basin)	48c. Molucca Sea
1b. Gulf of Finland	28a. Strait of Gibraltar	48d. Gulf of Tomini
1c. Gulf of Riga	28b. Alboran Sea	48e. Halmahera Sea
2. Kattegat, Sound and Belts	28c. Balearic Sea	48f. Ceram Sea
3. Skagerrak	28d. Ligurian Sea	48g. Banda Sea
4. North Sea	28e. Tyrrhenian Sea	48h. Arafura Sea
5. Greenland Sea	28E. Mediterranean Sea (Eastern Basin)	48i. Timor Sea
6. Norwegian Sea	28f. Ionian Sea	48j. Flores Sea
7. Barents Sea	28g. Adriatic Sea	48k. Gulf of Boni
8. White Sea	28h. Aegean Sea	48l. Bali Sea
9. Kara Sea	29. Sea of Marmara	48m. Makassar Strait
10. Laptev Sea	30. Black Sea	48n. Java Sea
11. East Siberian Sea	31. Sea of Azov	48o. Savu Sea
12. Chukchi Sea	32. South Atlantic Ocean	49. South China Sea
13. Beaufort Sea	33. Rio de la Plata	50. East China Sea
14. Northwestern Passages	34. Gulf of Guinea	51. Yellow Sea
14a. Baffin Bay	35. Gulf of Suez	52. Sea of Japan
15. Davis Strait	36. Gulf of Aqaba	53. Inland Sea
15a. Labrador Sea	37. Red Sea	54. Sea of Okhotsk
16. Hudson Bay	38. Gulf of Aden	55. Bering Sea
16a. Hudson Strait	39. Arabian Sea	56. Philippine Sea
17. Arctic Ocean	40. Gulf of Oman	57. North Pacific Ocean
17a. Lincoln Sea	41. Persian Gulf	58. Gulf of Alaska
18. Inner Seas (off the west coast of Scotland)	42. Laccadive Sea	59. Coastal waters of southeast Alaska and British Columbia
19. Irish Sea and St. George's Channel	43. Bay of Bengal	60. Gulf of California
20. Bristol Channel	44. Andaman Sea	61. South Pacific Ocean
21. English Channel	45. Indian Ocean	62. Great Australian Bight
22. Bay of Biscay	45a. Mozambique Channel	62a. Bass Strait
23. North Atlantic Ocean	46. Malacca and Singapore Straits	63. Tasman Sea
24. Gulf of St. Lawrence	46a. Strait of Malacca	64. Coral Sea
25. Bay of Fundy	46b. Singapore Strait	65. Solomon Sea
26. Gulf of Mexico	47. Gulf of Thailand	66. Bismarck Sea
	48. East Indian Archipelago (Indonesia)	
	48a. Sulu Sea	

Latvijas upju baseini

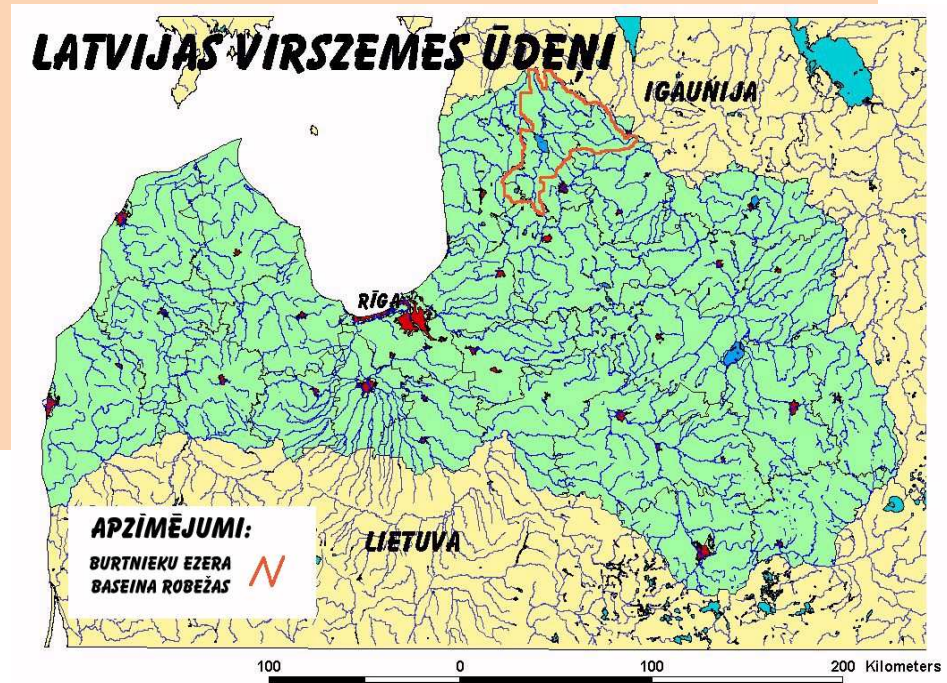

Latvijas lielākie ezeri, ūdenskrātuves

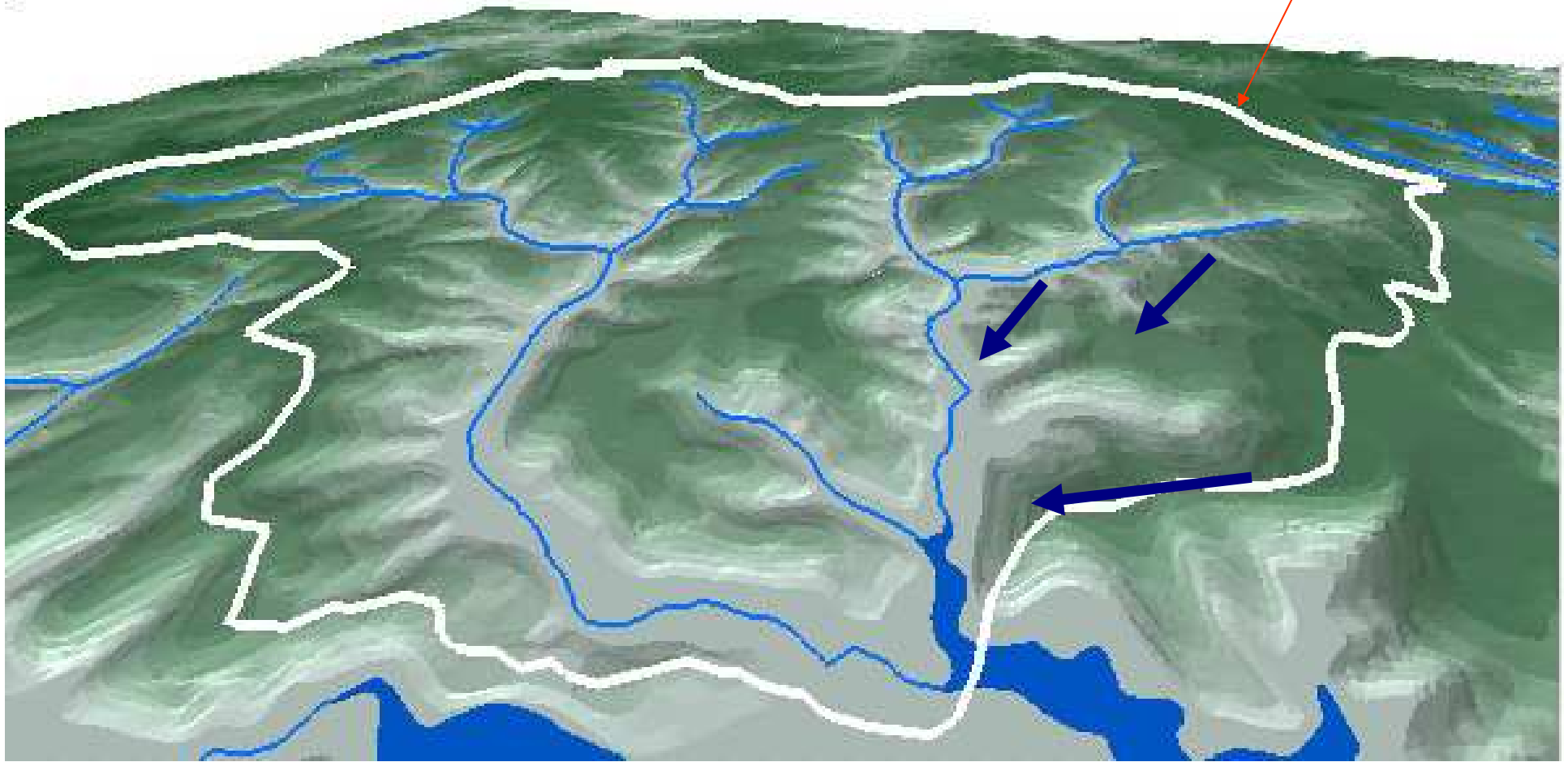
- 2256 ezeri (lielāki par 1 ha), ar kopējo virsmu lielāku par 1000km² - 1,5% no LATVIJAS TERITORIJAS;
- Dzilākais – Dridzis – 66 m;
- 10 lielākās ūdenstilpes Latvijā :
- Lubāns - 8070.0 ha;
- Rāznas - 5756.4 ha;
- Engures - 4045.7 ha;
- Burtnieku - 4007.4 ha;
- Liepājas - 3715.0 ha;
- Rīgas ūdenskrātuve - 3580.0 ha;
- Plaviņu ūdenskrātuve - 3490.0 ha;
- Usmas - 3469.2 ha;
- Babītes - 2555.7 ha
- Keguma ūdenskrātuve - 2490.0 ha

Latvijas upes

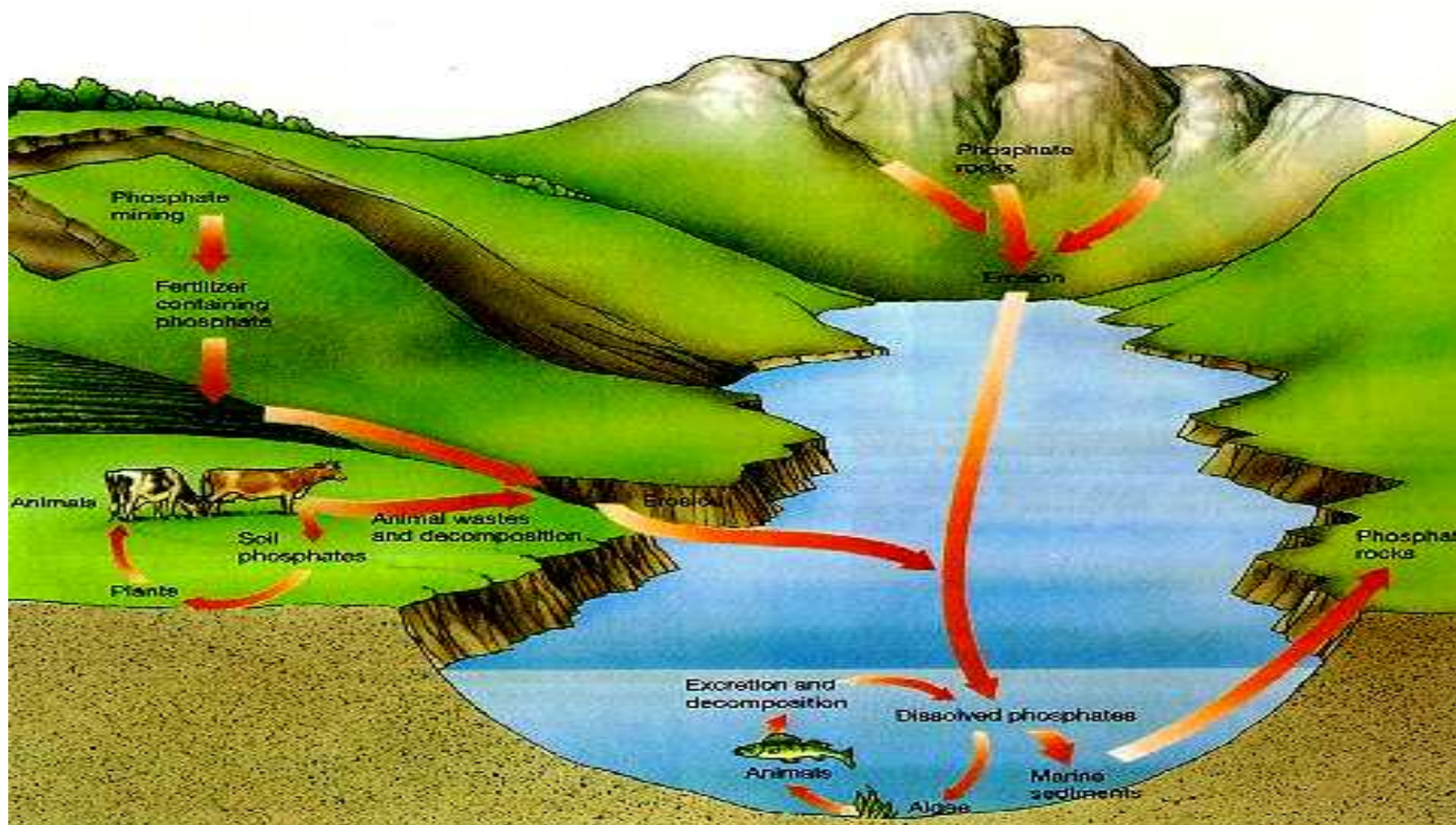
<u>Garums (km)</u>	<u>Skaits</u>	<u>Kop.garums</u>	<u>Kop. laukums</u>
• Īsākas par 10km	11 500	19 000km	39 km ²
• 10-20	501	6454	19
• 20-50	200	5315	26
• 50-100	50	3999	40
• Vairāk kā 100	17	2739	321
• Kopā	12 268	37 507	445

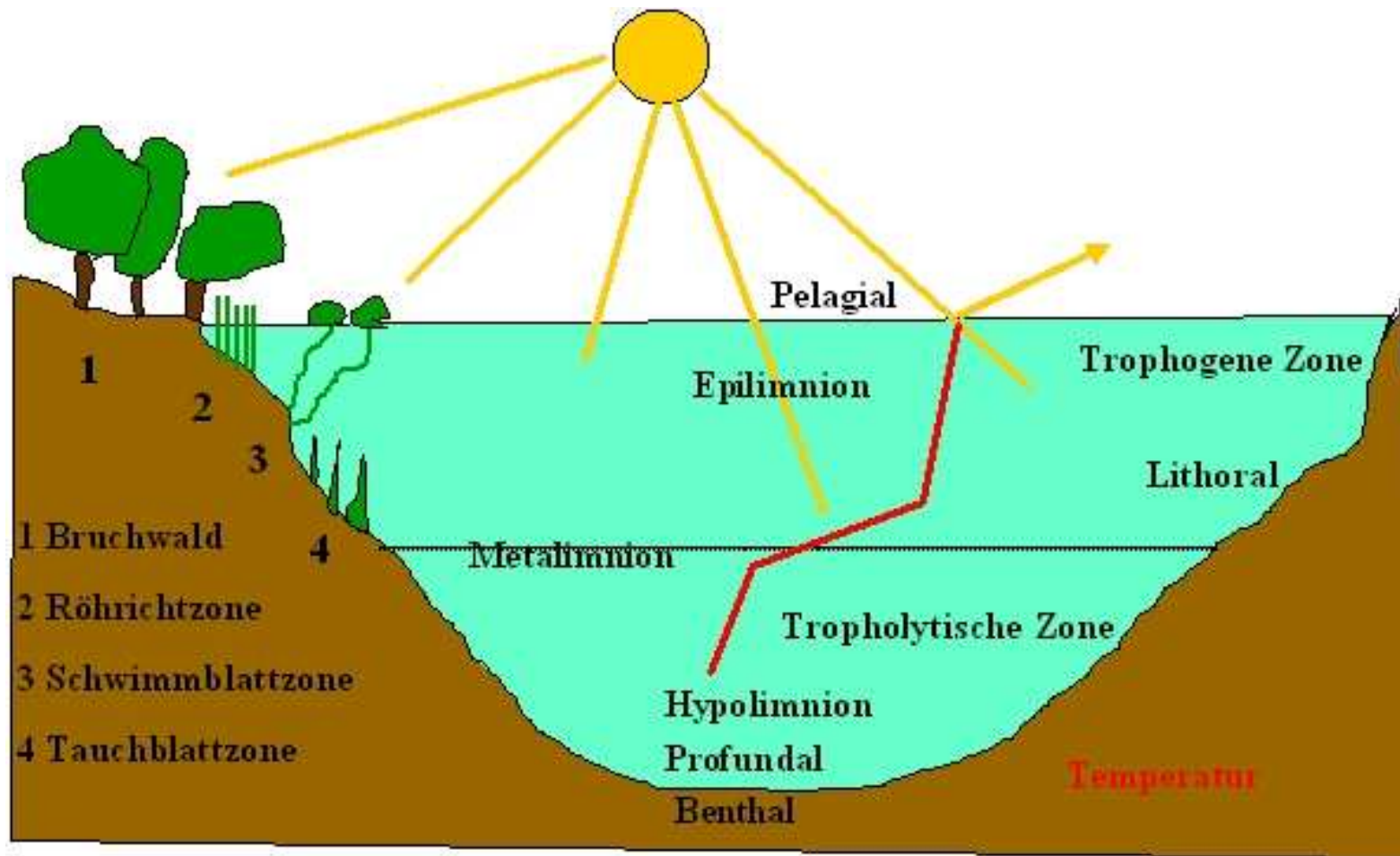

**Ūdensguves baseins ir sauszemes teritorija, no kuras upes sistēma savāc ūdeņus.
No blakus baseina to norobežo ūdensšķirtne.**

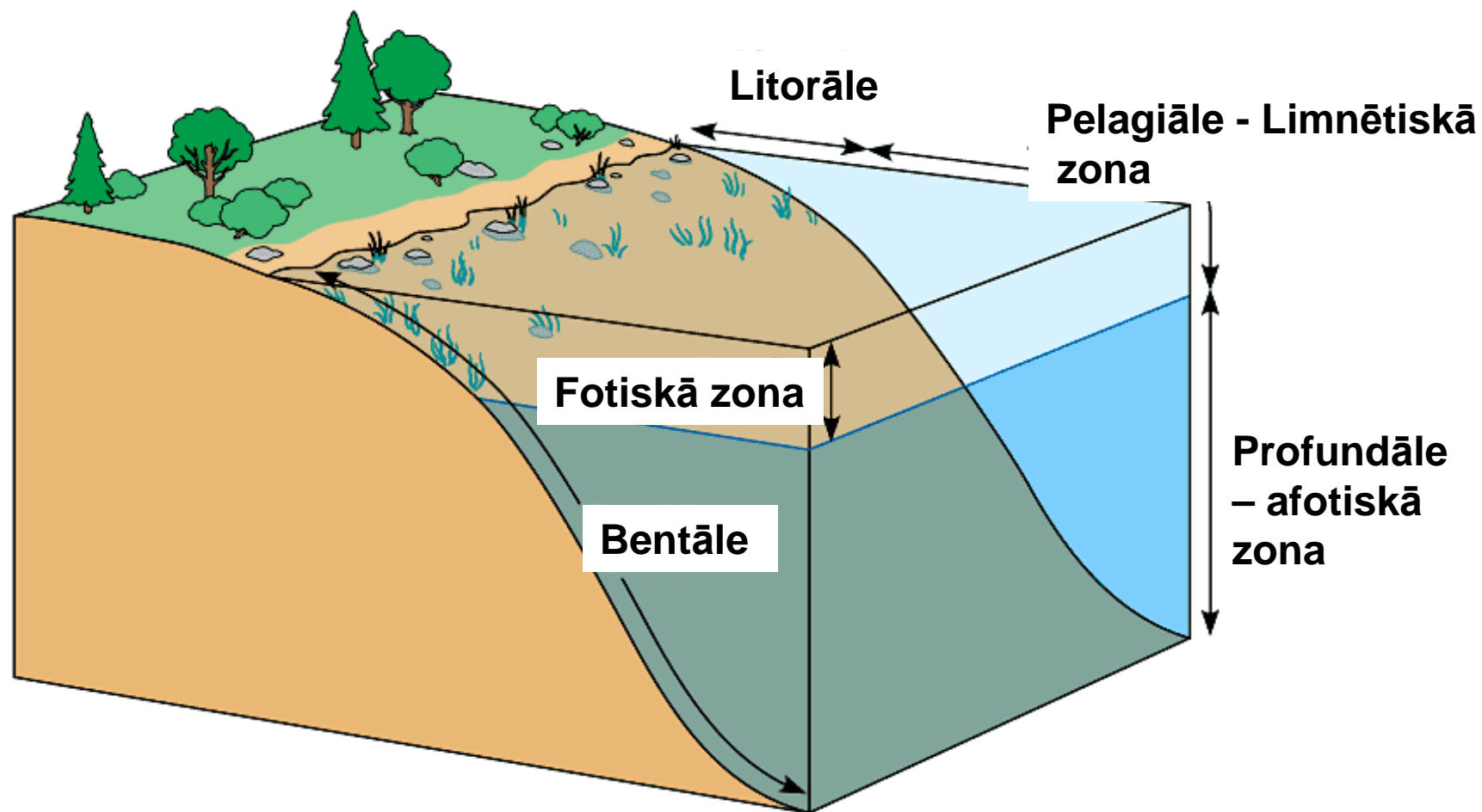
Ūdenstilpēs (upēs, ezeros, jūras, okeānos) barības vielas nonāk no ūdensguves baseina – no teritorijas, kur satek virszemes un pazemes ūdeņi

-online.de/Biologie/Oekologie/imageRVM.JPG&img

Ūdenstilpes šķērsgriezums

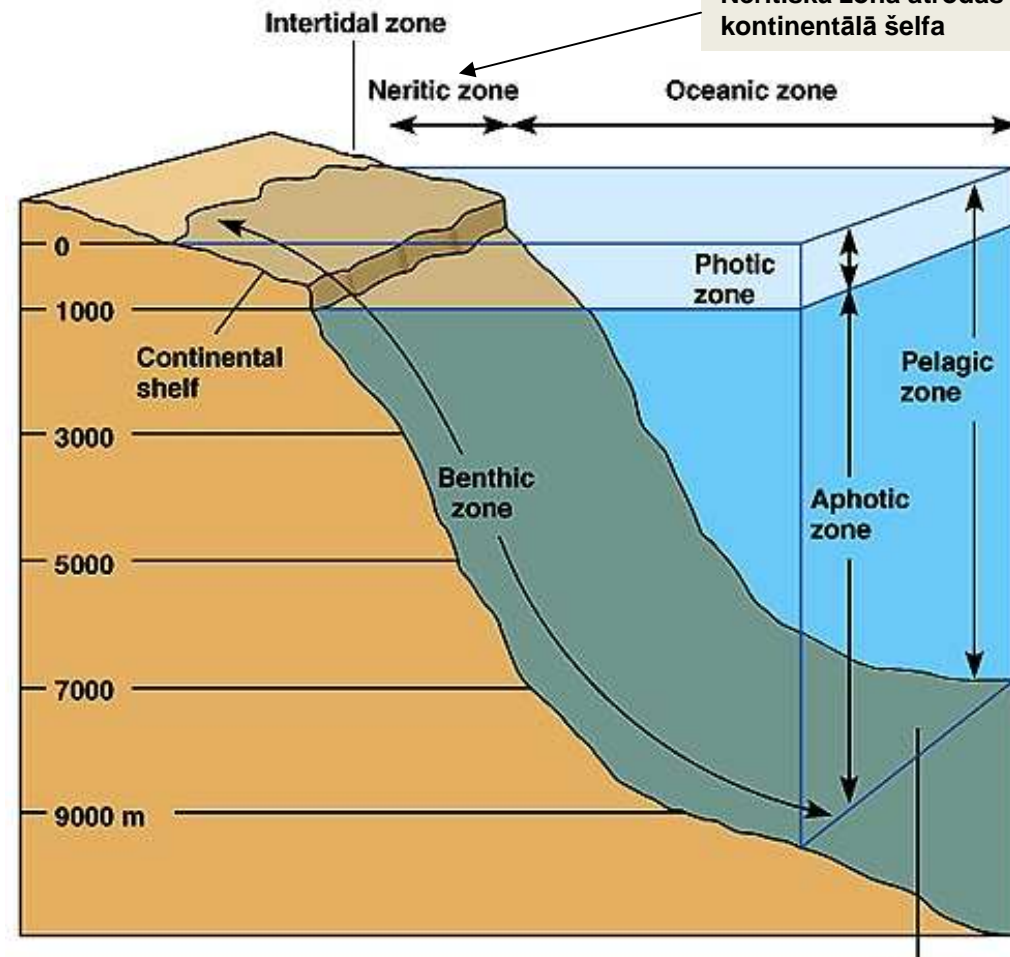

Okeāna (jūras) šķērsriezums

Fotiskā- zona no okeāna virsmas līdz 200 metru dziļumam
Afotiskā zona – dziļāk par 200m

Jūra, Okeāns

Nerītiskā zona atrodas virs kontinentālā šelfa

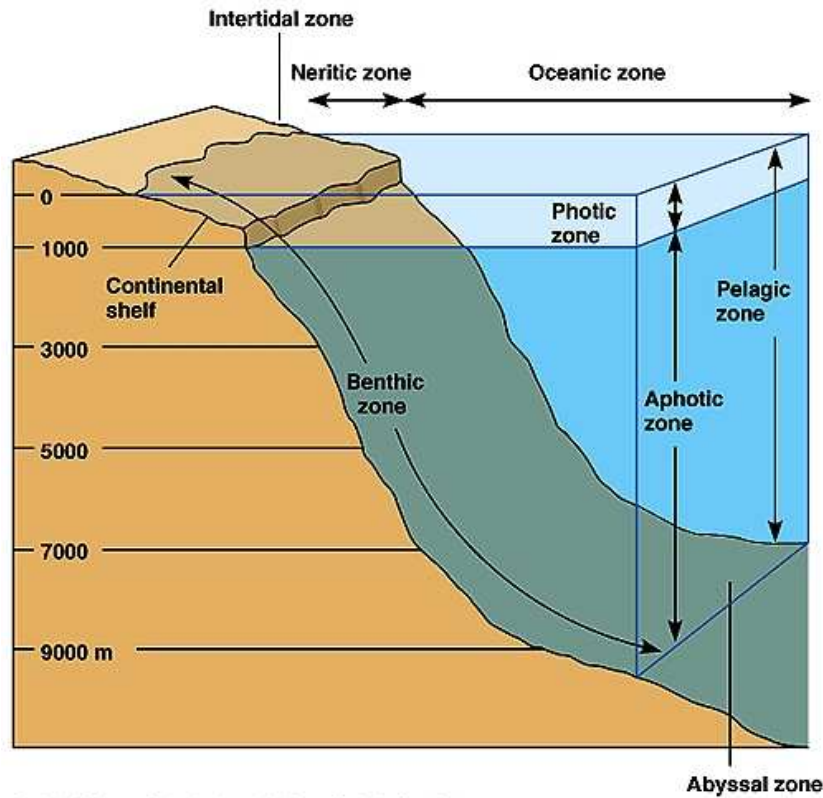

Copyright © Pearson Education, Inc., publishing as Benjamin Cummings.

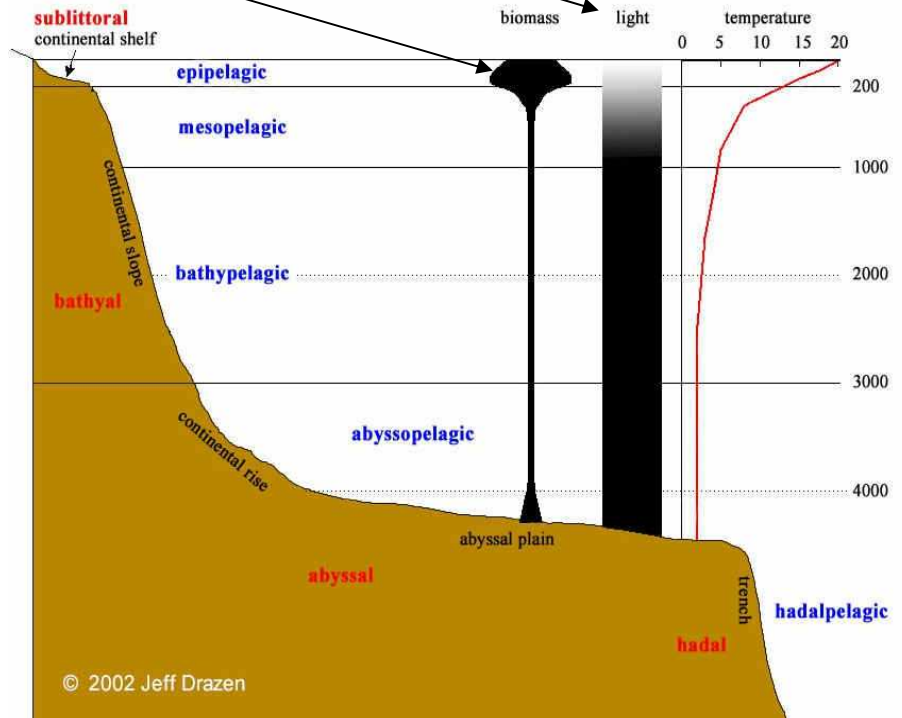
Abyssālā- dziļjūras zona

Fitoplanktona biomasas, gaismas klātbūtnes un temperatūras savstarpējā saistība Epipelāģiskajā (fotiskajā) okeāna zonā

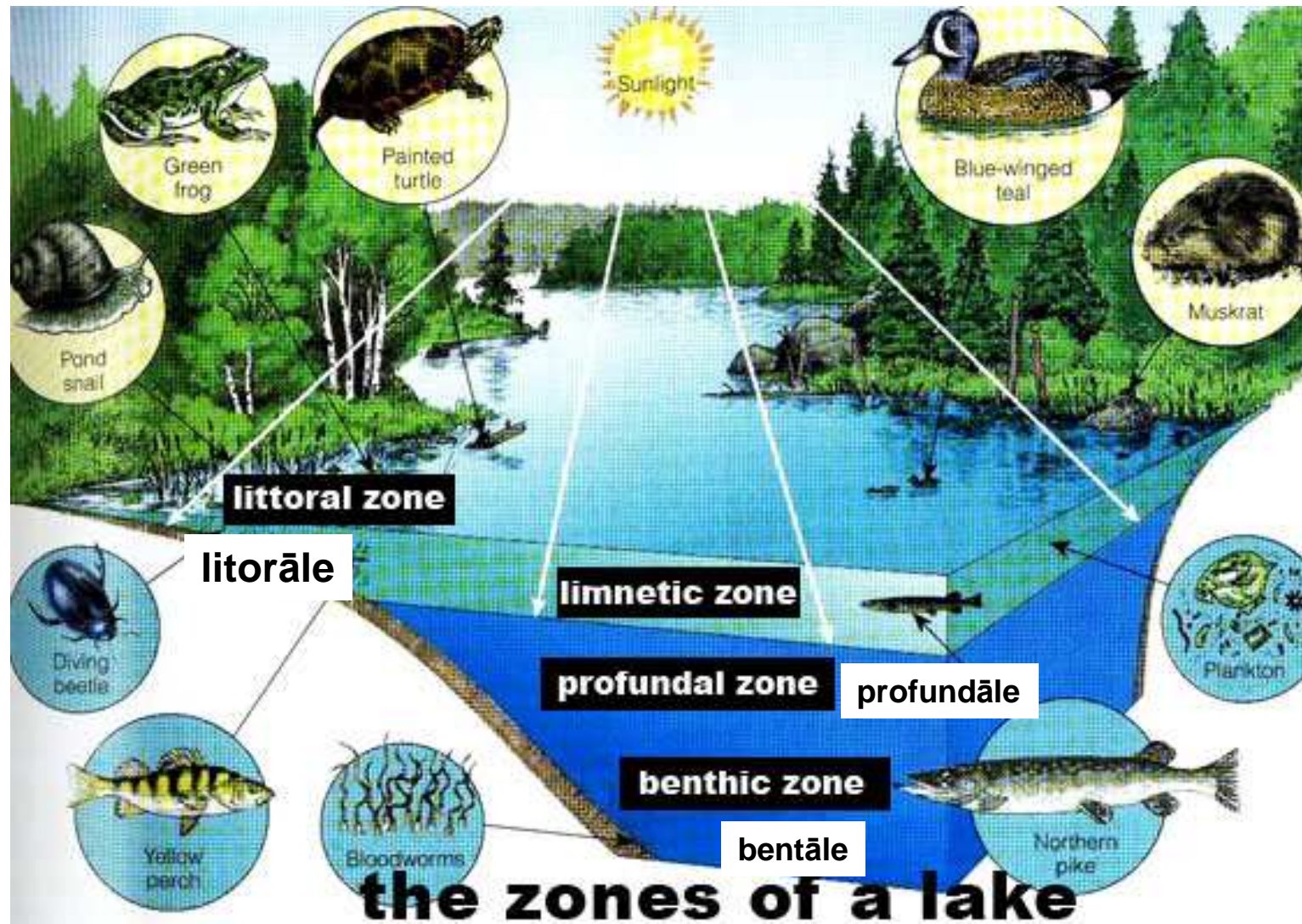

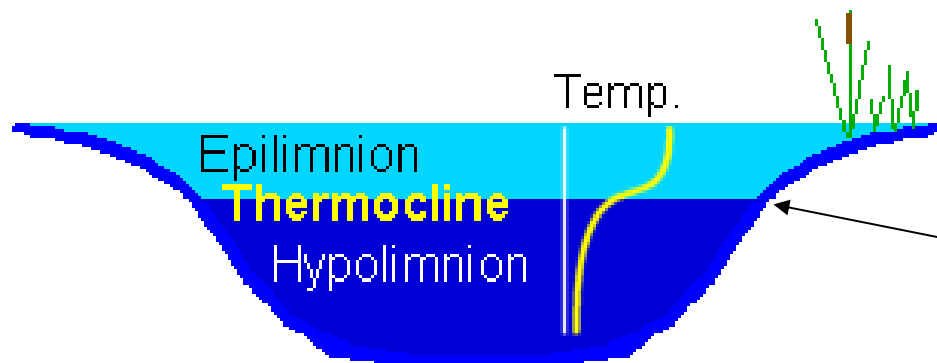
Copyright © Pearson Education, Inc., publishing as Benjamin Cummings.

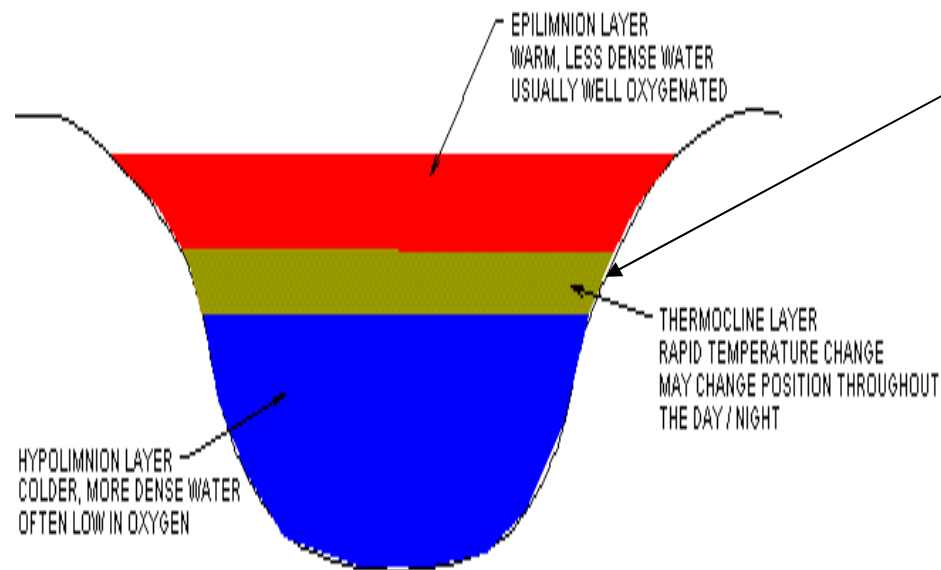
© 2002 Jeff Drazen

Ūdenstilpes šķērsriezums

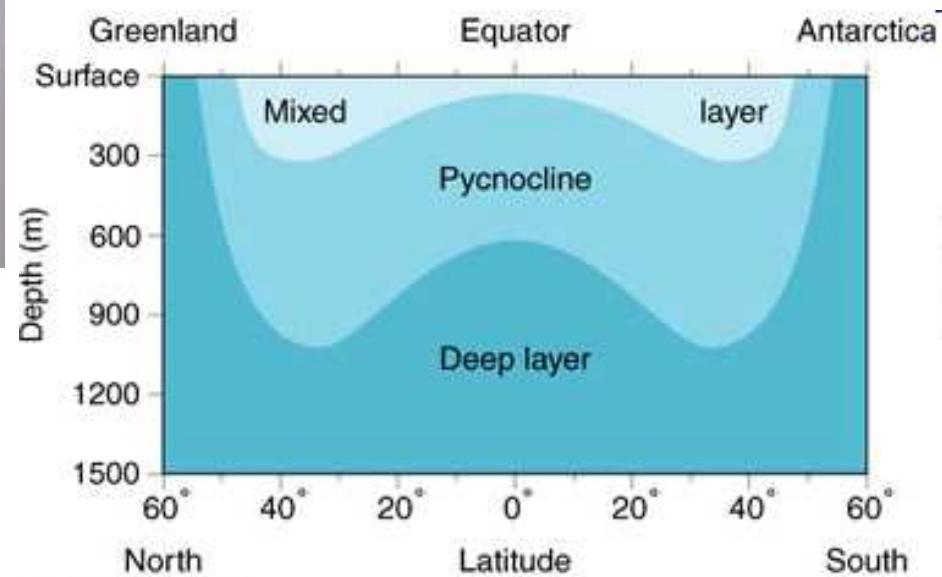
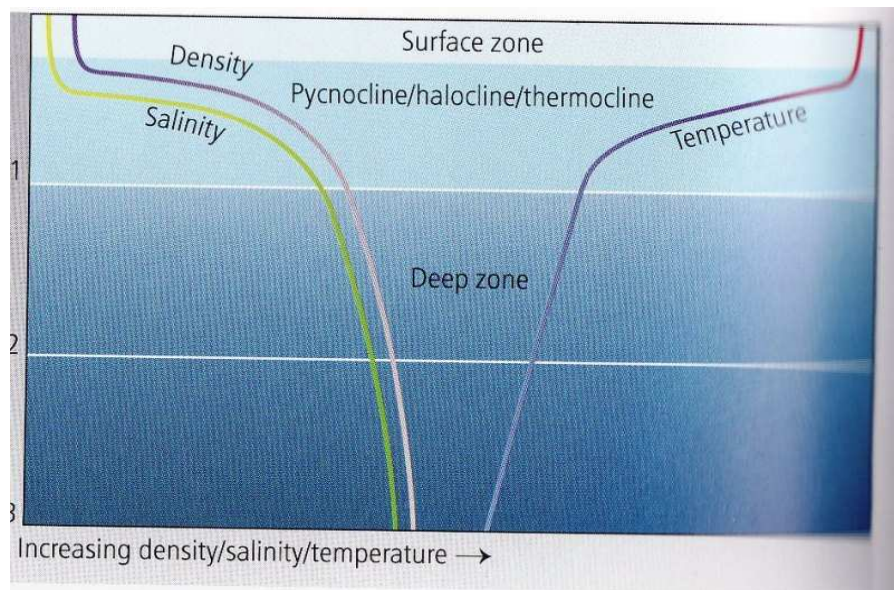

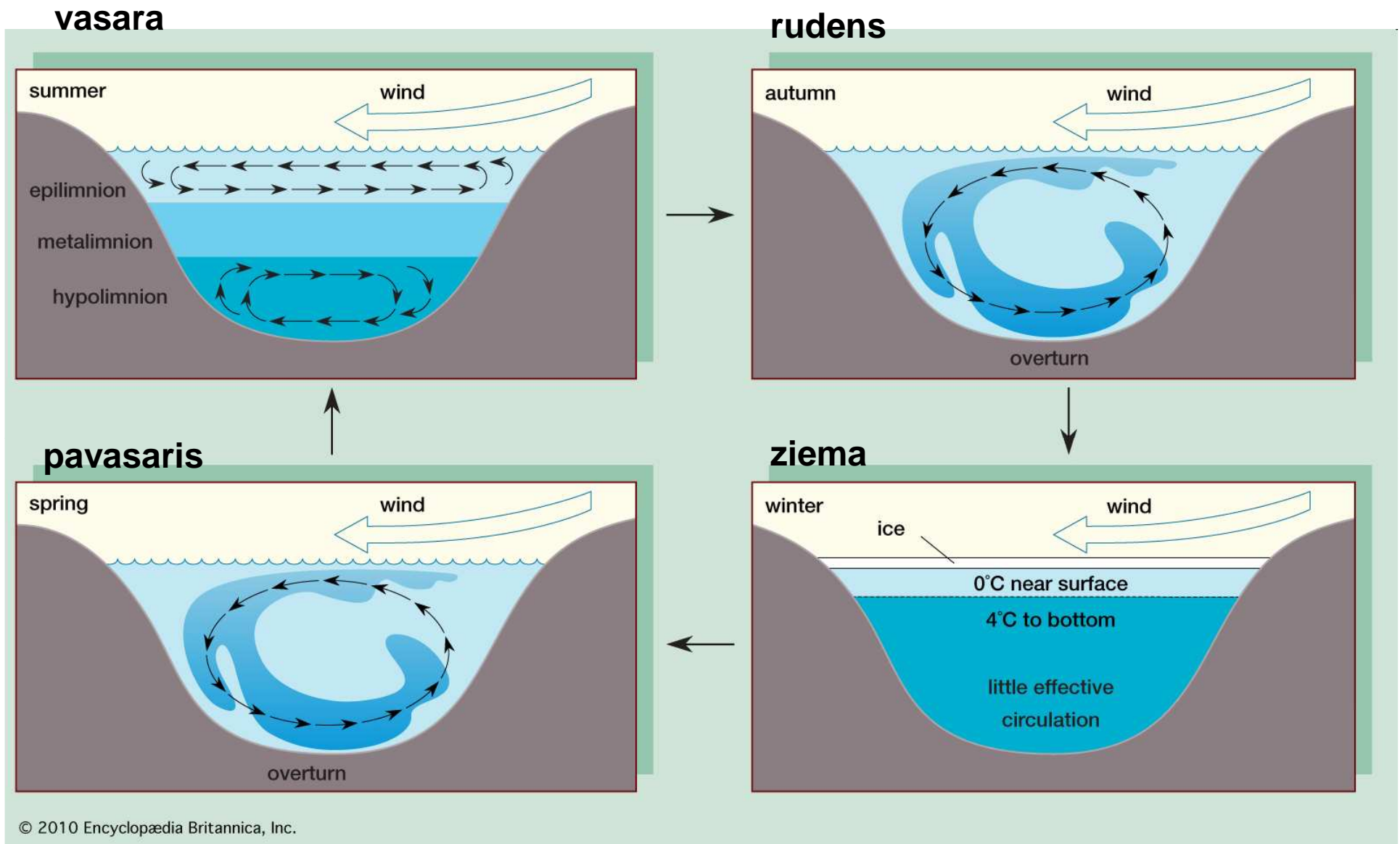
• **temperatūras lēciena slāni sauc par termoklīnu,**

Par hemoklīnu sauc tad, ja tajā līdz ar dziļuma maiņu ir novērojamas straujas ķīm. koncentrāciju izmaiņas.

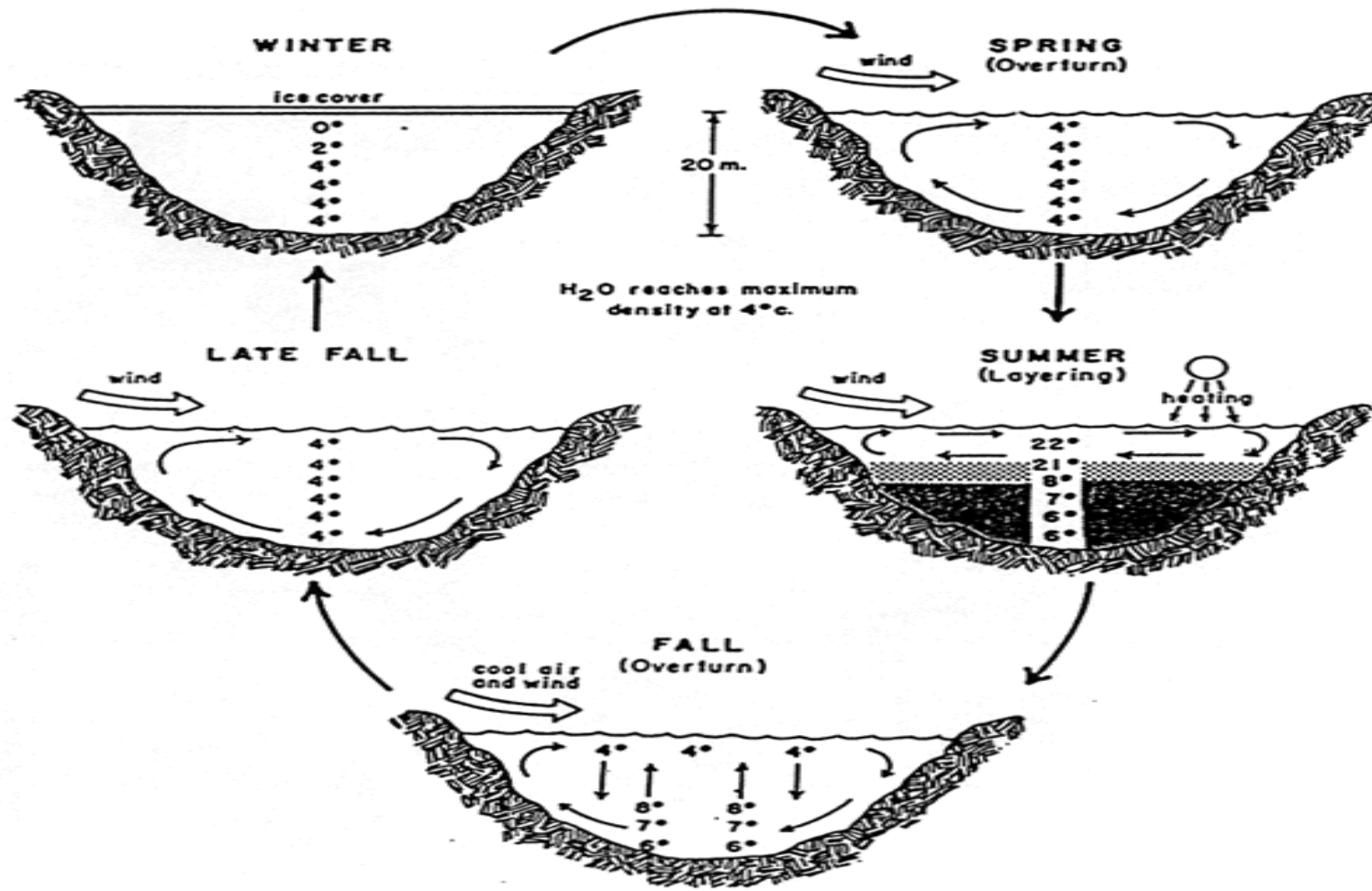
Pycnocline (Piknoklīns)- robežslānis, kas atrodas starp ūdens masām ar dažādu temperatūru un sāļumu

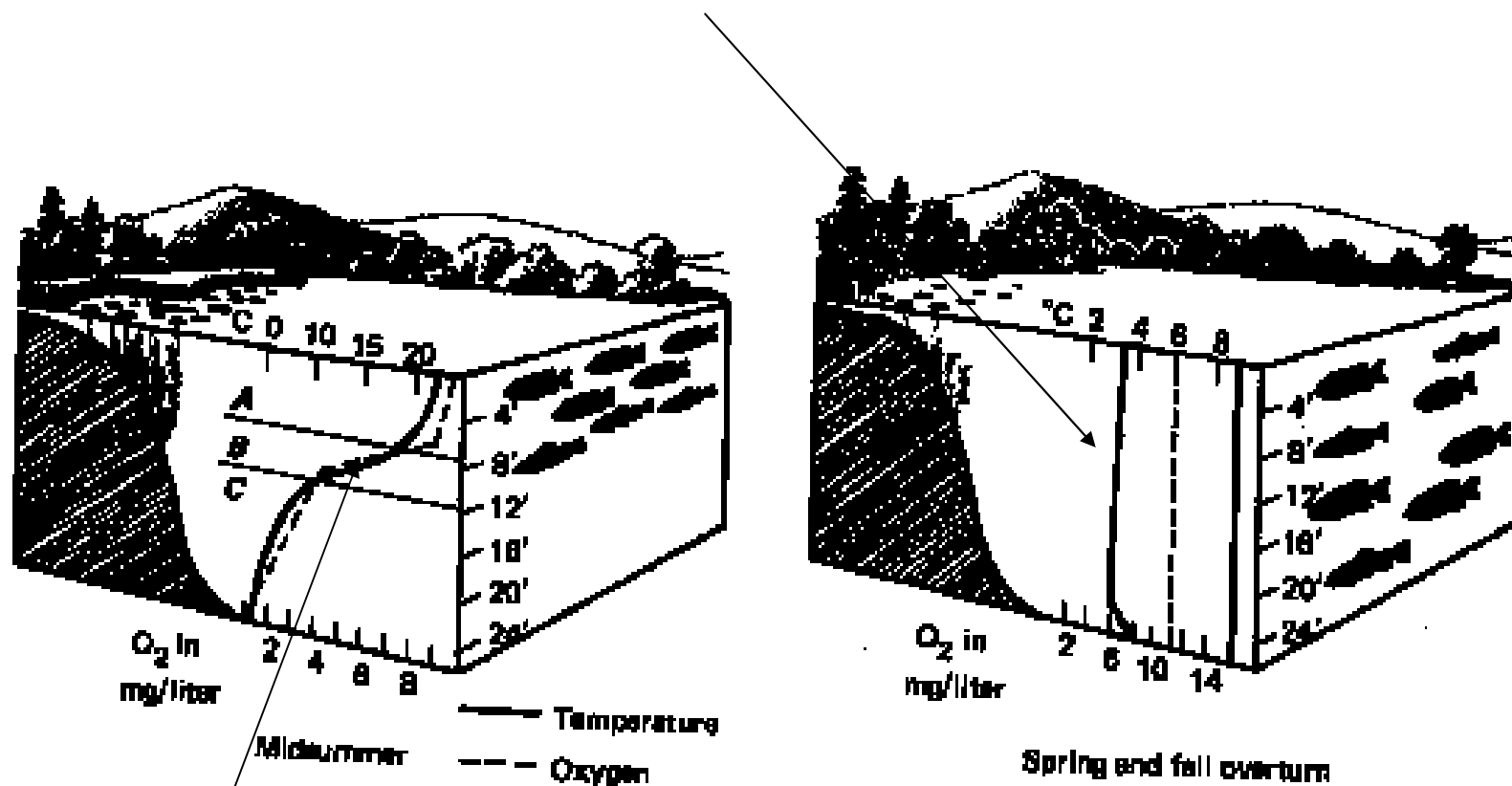

Ūdens cirkulācija un stagnācija (samaisīšanās pateicoties temperatūras, ūdens blīvumam un vēja ietekmei) mērenajos platuma grādos.

Temperatūras cikli ezeros

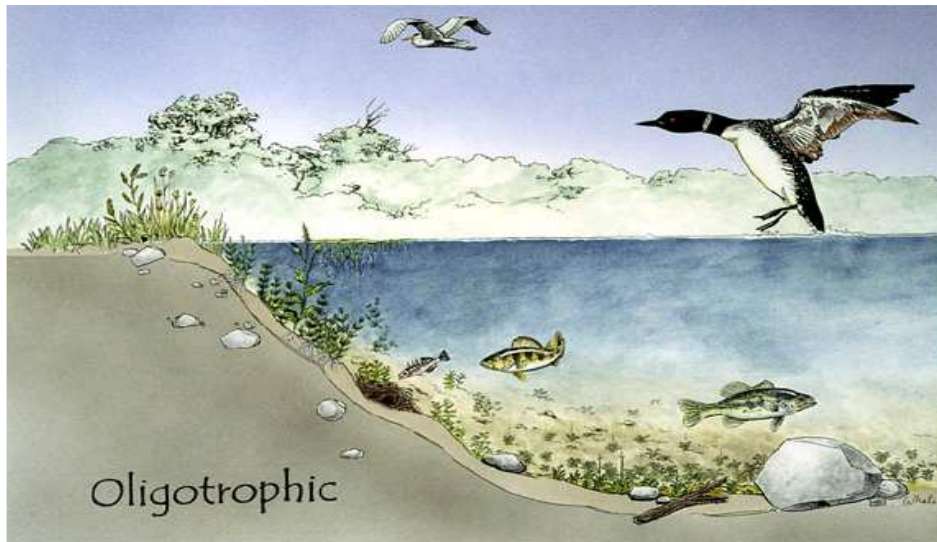
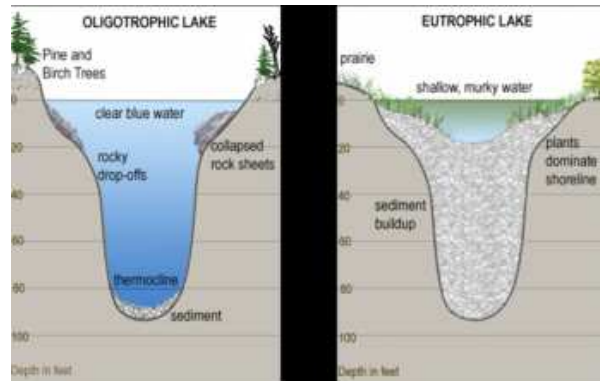

Ja ezeri visā dziļumā ir vienmērīgi piesātināti ar skābekli kā oligotrofie ezeri, tad šādu piesātinājuma līkni sauc par **ortogradu**.

Ja piesātinājums ir nevienmērīgi sadalīts, kad hipolimnija apakšējā slānī arī vasarā nav skābekļa, tad līkni dēvē par **klinogradu**.

Oligotrofi un Eitrofi ūdeņi

Oligotrofos ūdeņos maz barības vielu, neliela litorāles josla, maz fitoplanktona

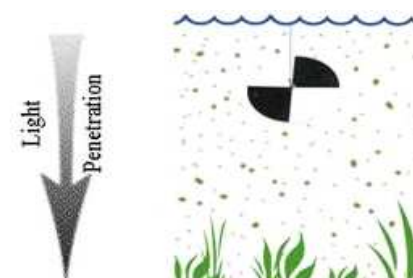
Eitrofos ūdeņos daudz barības vielu, izteikta litorāles josla, daudz fitoplanktona, vasarā masveidā cianobaktēriju savairošanās!

Ūdens dzidrību nosaka ar Sekki diska palīdzību, to iegremdējot ūdenī līdz izzūd atšķirība starp baltajiem un melnajiem segmentiem. Uz auklas nolasītais lielums (cm) rāda fitoplanktona klātbūtni, kas savukārt norāda uz barības vielu (P, N) ieplūdi ūdenstilpē. Nav pielietojams brūnūdens ezeros

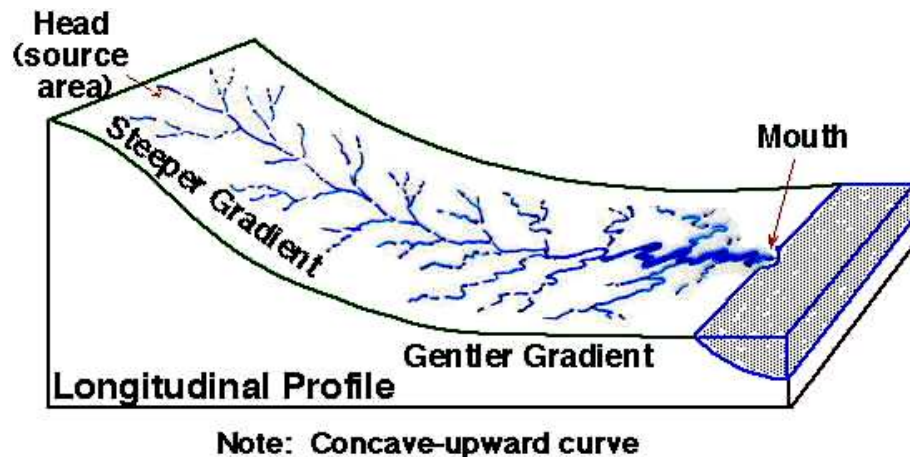
Clear lake having a small algal population results in a deep SDT reading, high clarity

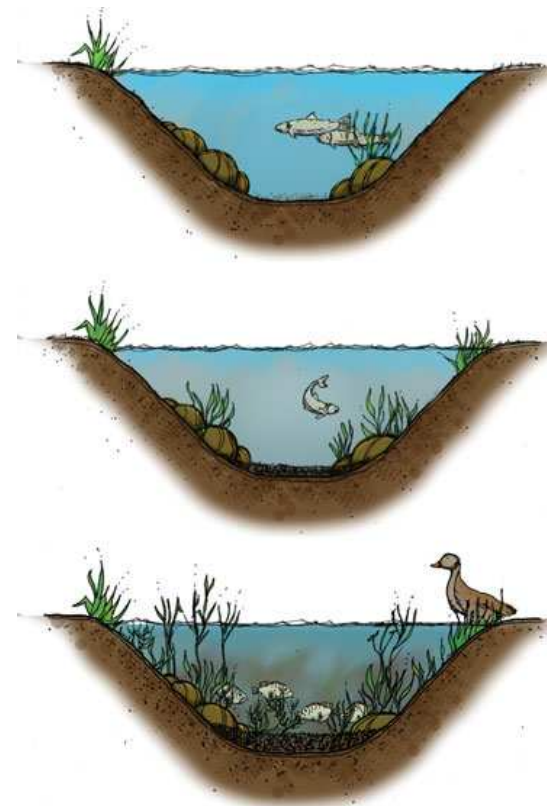
Turbid lake having large algal population results in shallow SDT reading, low clarity

UPES un EZERI

Upe organiskās
vielas noārda
un
aiztransportē
(pašattīrīšanās)

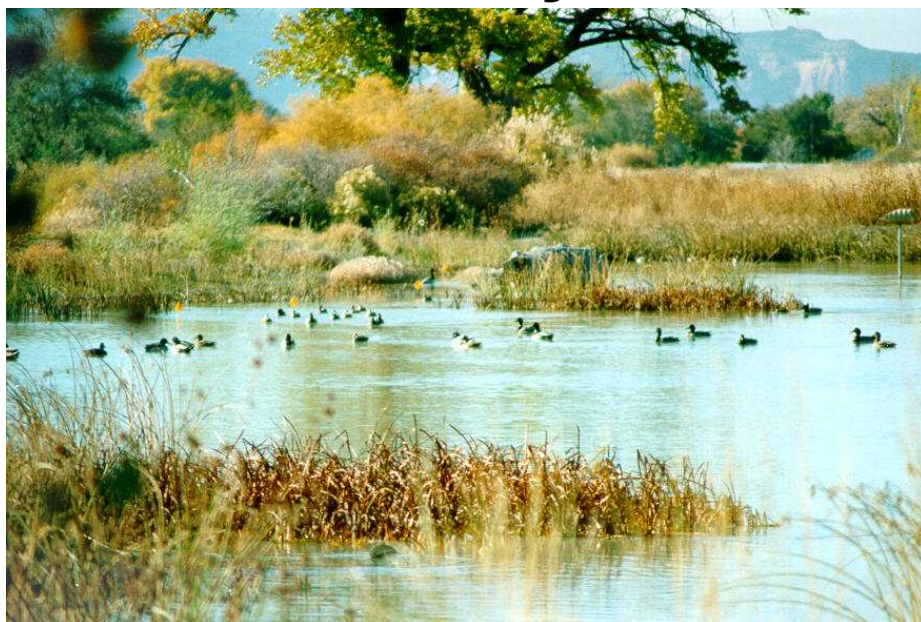

Ezers organiskās
vielas akumulē.

LENTISKAS un LOTISKAS sistēmas –stāvoši ūdeņi un tekoši ūdeņi

Lentiski ūdeņi

Ezeri, dīķi, mitrāji

Lotiski ūdeņi

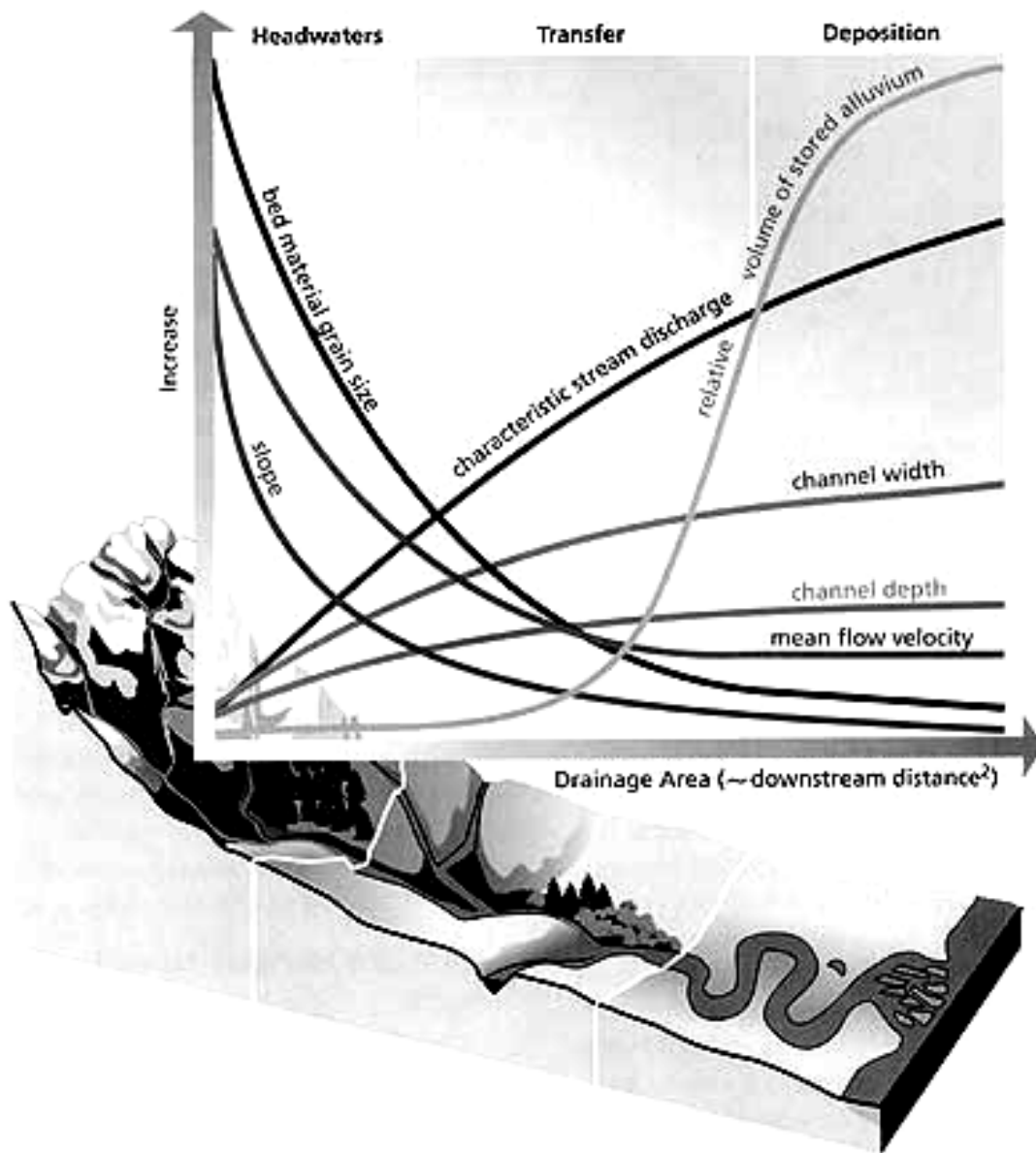
Upes, u.c. tekoši ūdeņi

Upe attīstās ne tikai laikā, bet arī telpā: tas nozīmē, ka virzienā no iztekas uz grīvu ūdens kļūst vecāks:

Upe uzkrāj un pārveido visas ietekmes, kas bija augštecē;

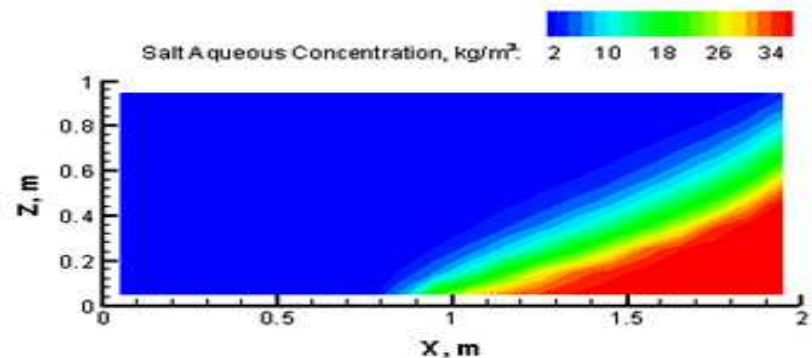
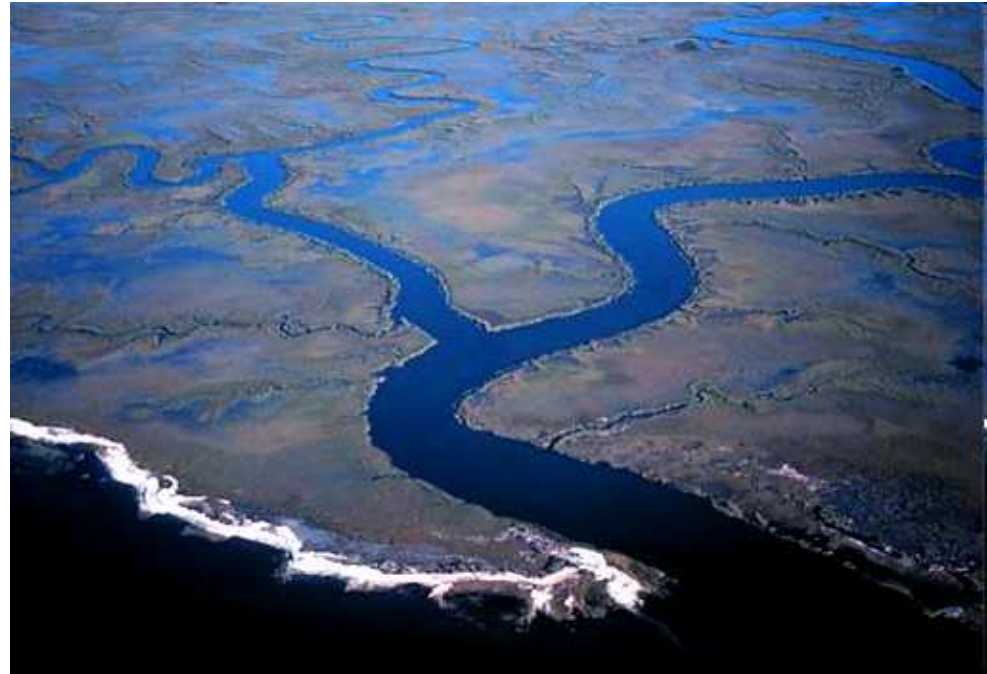
Upes ķīmisko sastāvu galvenokārt nosaka upes baseina ģeoloģiskās īpašības.

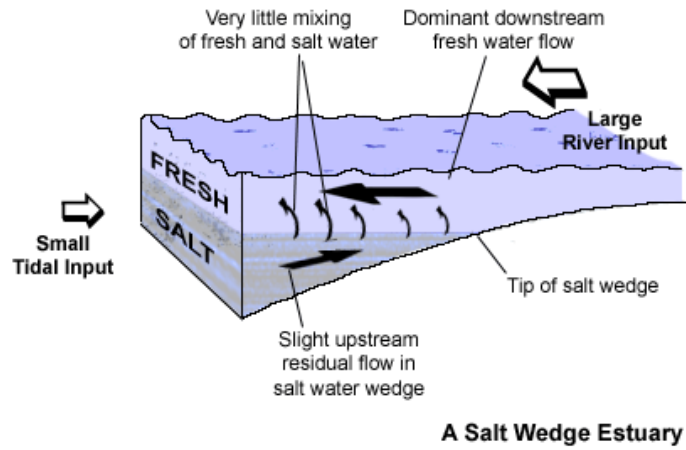

Dzīves nosacījumi upēs būtiski atšķiras no stāvošiem ūdeņiem: Te dzīvos organismus vienmēr ietekmē straume, gan tos, kas pieplok upes dibenam, ierokoties gruntīs, -gan tos, kas meklējot aizvēju no straumes, turpina savu un upei atbilstošo dzīves ciklu. Vielu aprīte upē nav noslēgta, kamēr ezeros to var uzskatīt par vairāk vai mazāk noslēgtu!

Estuārijs – upes grīvas rajons, kur upe ietek jūrā vai okeānā

- Dažāds sāļums;
- Paisums-bēgums;
- Zemāka bioloģiskā daudzveidība;
- Ļoti augsta produktivitāte;
- Seklu “turbidu” ūdeņu platības
- **“Sāls kūlis” – kad smagais, blīvākais un vēsākais jūras ūdens kūļveidīgi pa apakšu ienāk upes grīvā, savukārt vieglākais, mazāk blīvais, siltais upes ūdens pa virsu ieplūst jūrā, sāls kūlis atrodas nepārtrauktā kustībā!**

Lielupes grīva (estuārijs)

Gaujas lejtece un grīva (estuārijs)

www.flickr.com/photos/rakfram/4822495800/sizes/m/in/photostream/

Daugavas grīva (estuārijs)

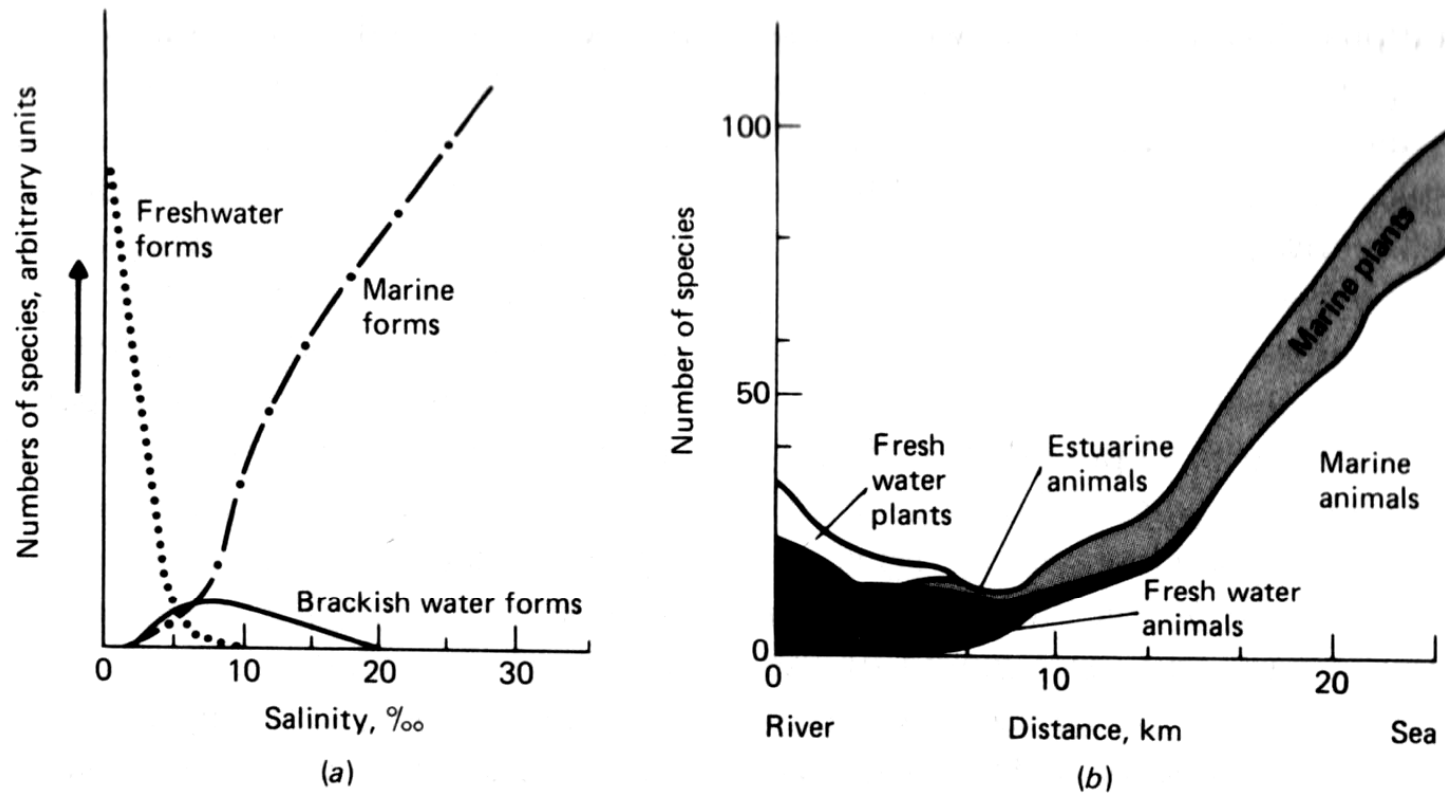
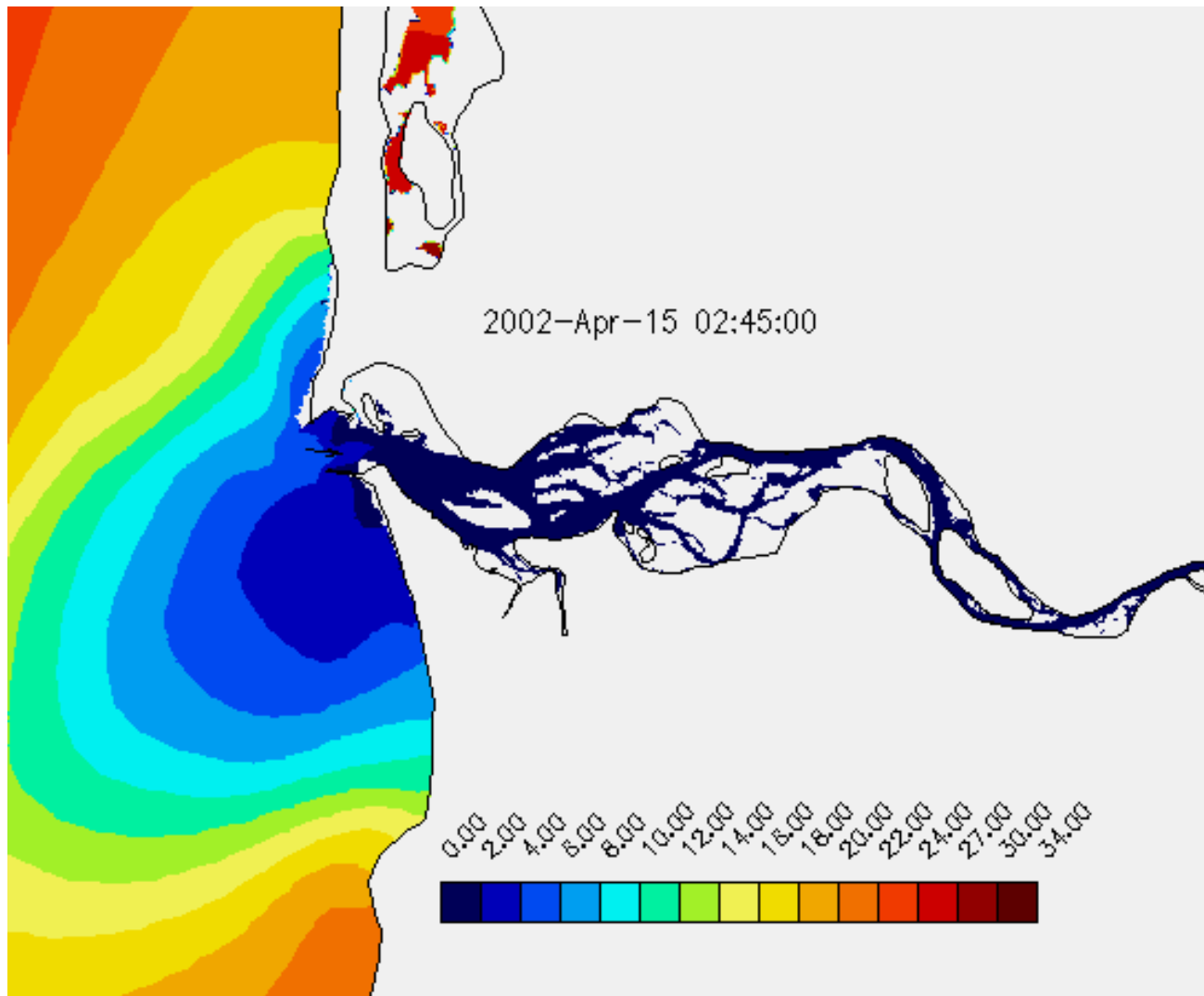

FIGURE 19-1 Low species diversity in estuaries relative to marine and fresh waters. (a) Simplified diagram: note that there are few true estuarine organisms but that many marine species can use the saltier regions. Modified from Barnes (1974) and Remane and Schlieper (1971). (b) Numbers of animal and plant species along the Tees Estuary, England. Marine animals are much more diverse in the ocean than plants such as seaweeds and account for much of the difference in diversity. Although there may be few true estuarine species, organisms such as oysters can be very abundant and commercially valuable. Modified from Alexander, Southgate, and Bassendale (1935).

Ūdens sāļuma izmaiņas estuārijā

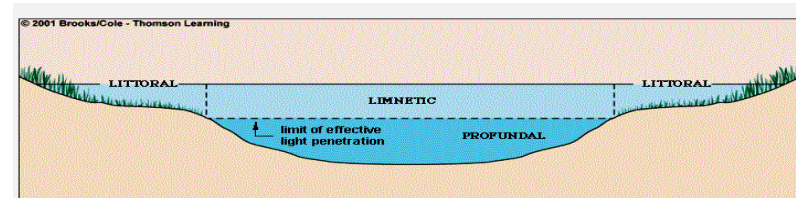
Ezeri ir dabiskas izcelsmes ūdenstilpes reljefa padziļinājumos sauszemē

“Ezeri ir no visām pusēm slēgta zemes padziļinājumā esoša ūdens masa” (Georg Jung, 1990)

Ūdens masa ir ar ūdeni piepildīts padziļinājums kādā ģeoloģiskā slānī, kurš ir pakļauts dēdēšanai,

Tā satur bioloģiskas izcelsmes daļas: Baktērijas, sēnes, augsnes dzīvniekus, humusu.

Ūdens masas un reljefa pazeminājuma veids – ezerdobe nosaka ezera kā dzīves telpas īpašības,

Ezerainums

<http://www.nectareal.com/wp-content/uploads/2009/05/saimaa21.jpg>

- Ezerainums – attiecība (%) starp kādas teritorijas ezeru kopplatību un šīs pašas teritorijas platību:
- Sauszemes vidējais ezerainums -1,8 %;
- **Lielākais ezerainums – Somijā – 9,4 %;**
- Latvijā – 1,55 %;
- Krāslavas raj. – 5,1 %;
- Bauskas raj. – 0,07 %

Caurteces un beznoteces ezeri

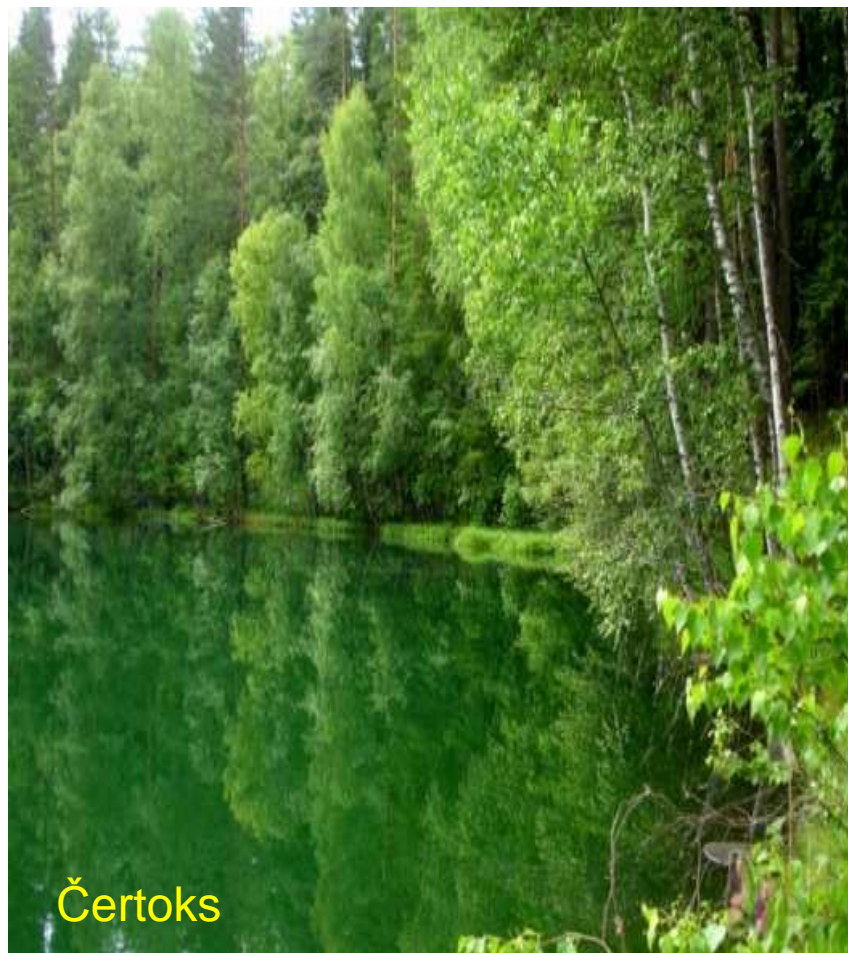
Caurteces ezeri – ar pieteci un noteci

**Beznoteces ezeri –
bez pieteces un noteces**

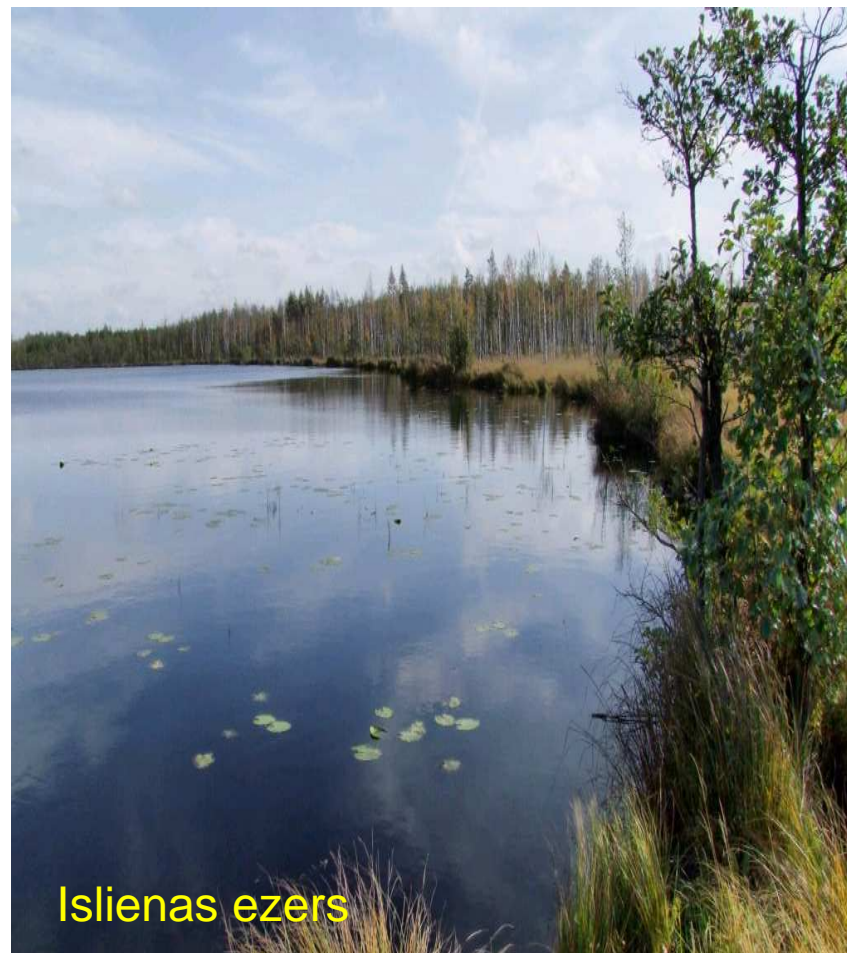
Dzidrūdens ezeri un Brūnūdens ezeri

(maz humusvielu)

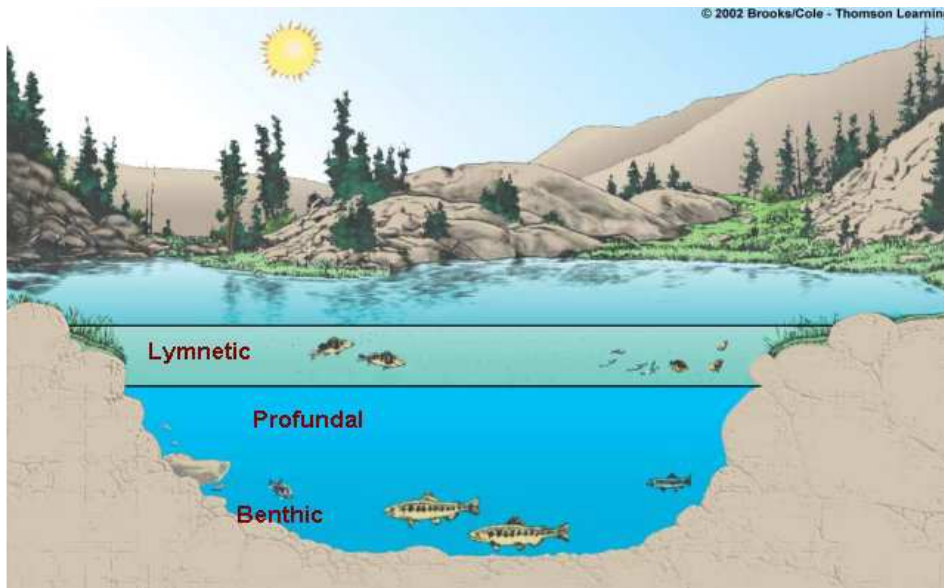
<http://www.google.lv/imgres?imgurl=http://www.atputasbazes.lv/>

(daudz humusvielu)

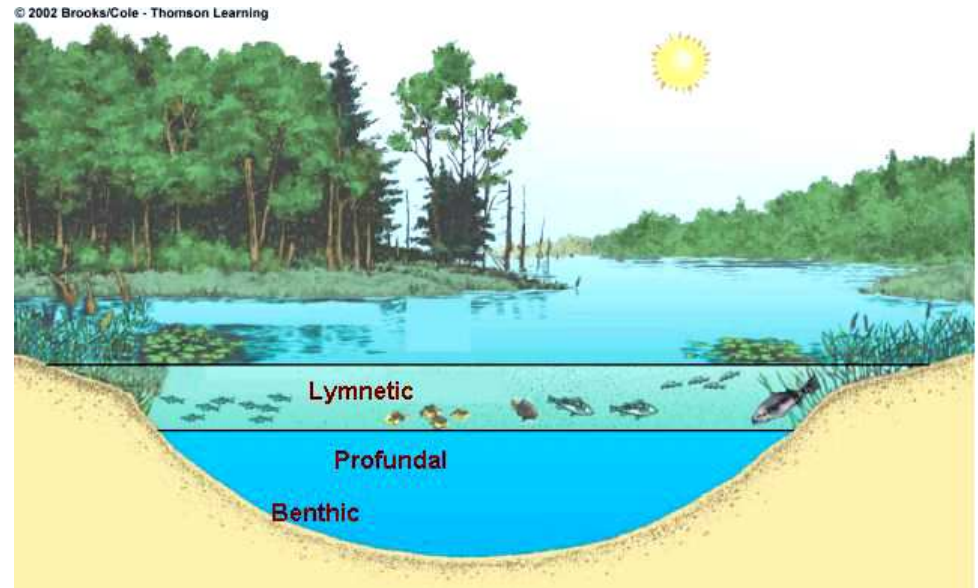

<http://static.panoramio.com/photos/original/14950828.jpg>

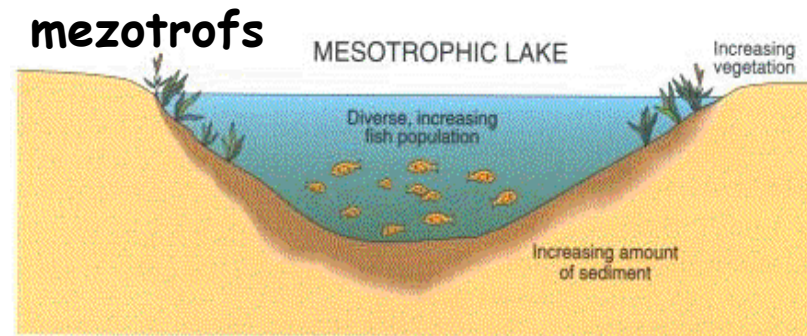
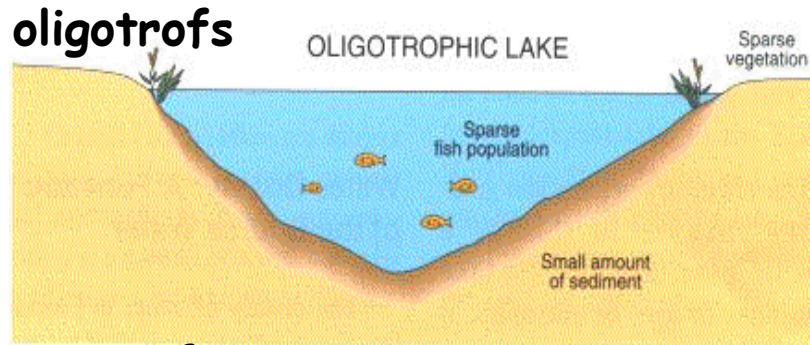
Dzidrūdens ezeri Oligotrofs un Eitrofs

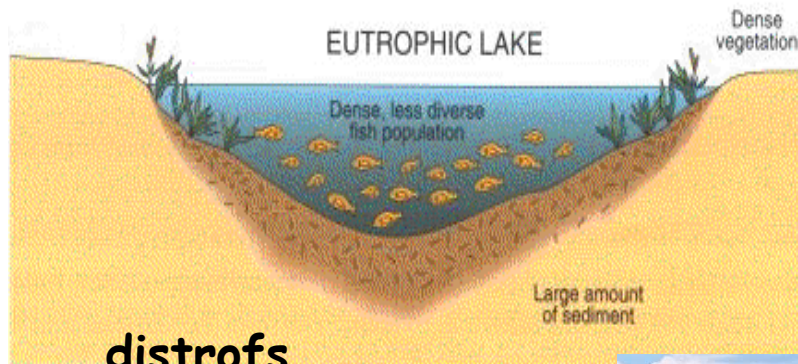
Maz barības vielu

Daudz barības vielu

eitrofs

distrofs

“EZERU TIPOLOĢIJA” pēc to barošanās tipa

Purvu hidroekosistēmas - brūnūdens distrofie purvu ezeri

Ezeri bagāti ar humusvielām, kas ir gan izšķīdušas, gan arī koloidālā formā; vielas saistītas kompleksos

Ūdens brūns,

Zemo bioproduktivitāti nosaka zemais pH;

Augu maz; **maz fitoplanktona, nenotiek cianobaktēriju masveida savairošanās!**

Baktēriju maz- tās nespēj pārstrādāt humīnvielas;

Epizodiski bagāts zooplanktons, kas pārtiek nevis no aļģēm, bet gan no izšķīdušām humīnvielām;

Zema bioloģiskā daudzveidība, jo ezeros skābs ūdens (zems pH)

Lielākoties šie ezeri atrodās aizsargājamās purvu teritorijās un ir ļoti tīras aizsargājamās hidroekosistēmas

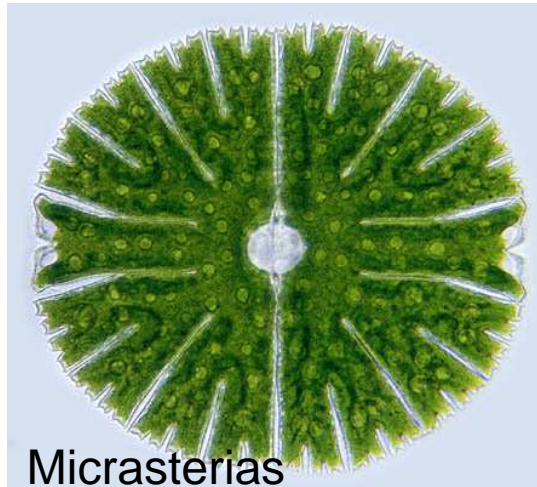
Purvu distrofo ezera fauna un alģu flora

Daphnia rosea

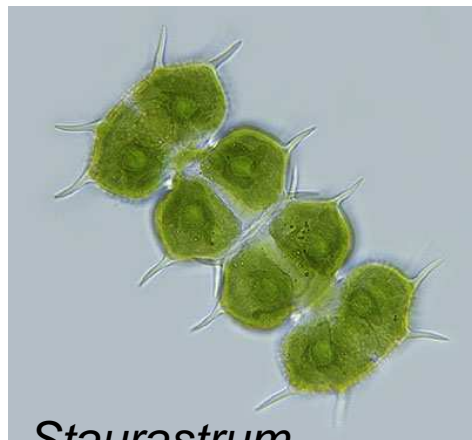

Dr. Michael T. Arts, National Water Research Institute

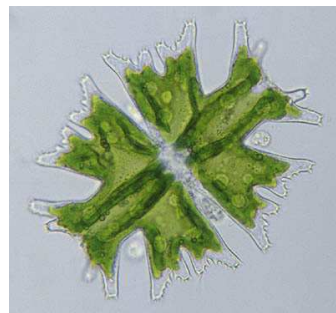
Holopedium gibberum

Micrasterias

Staurastrum

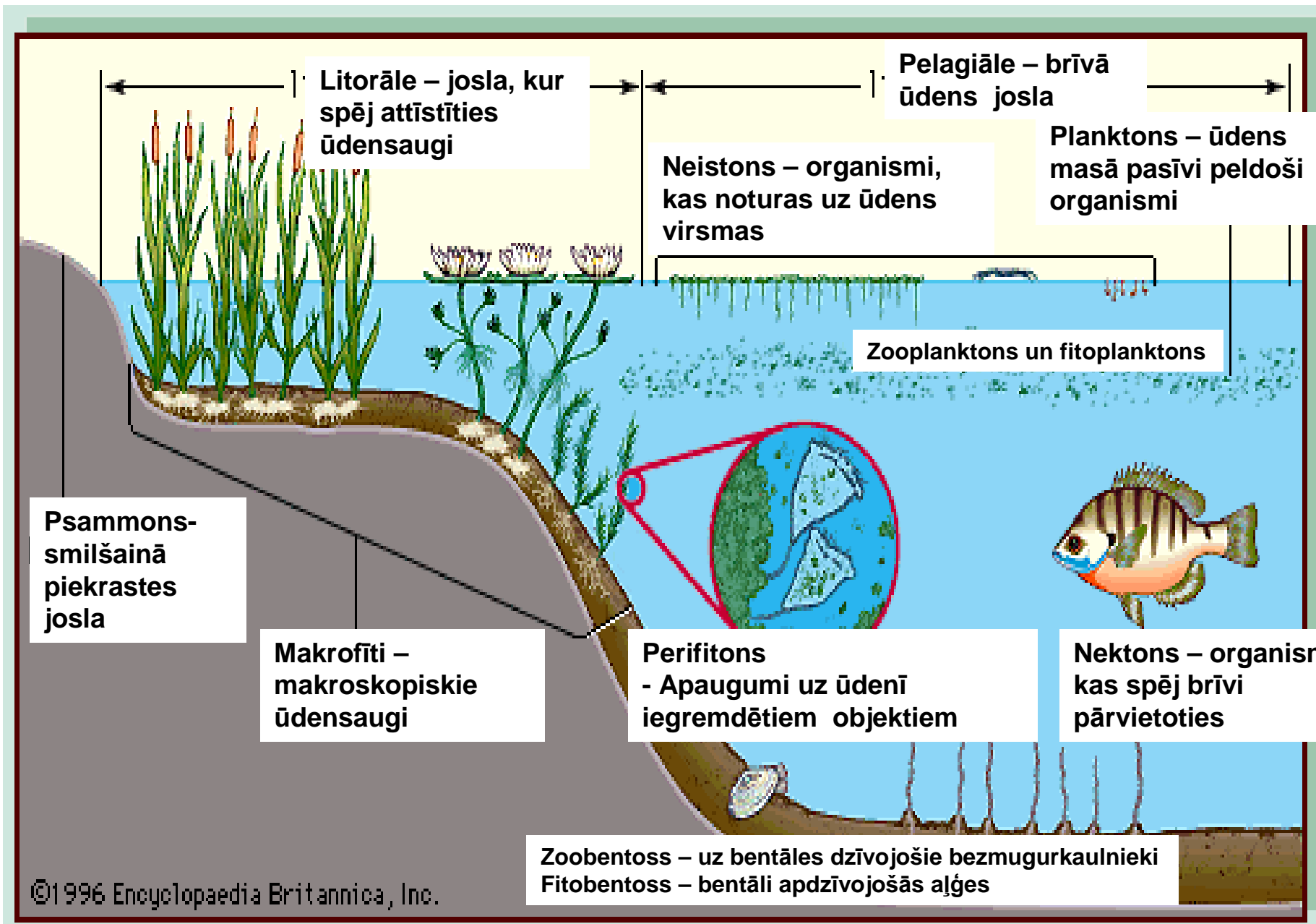

Desmidium

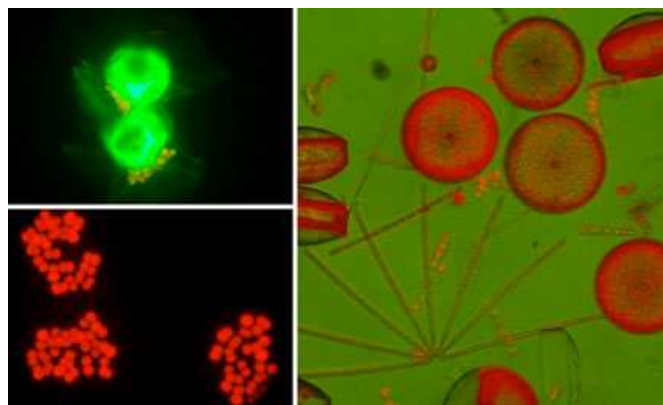
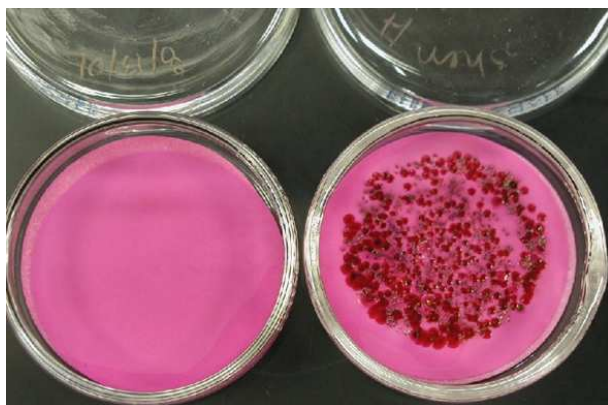
Perca fluviatilis

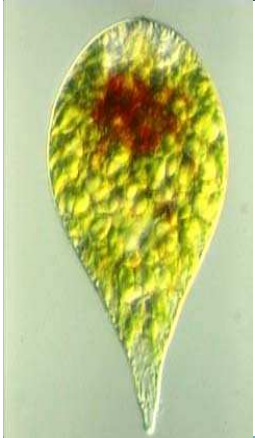
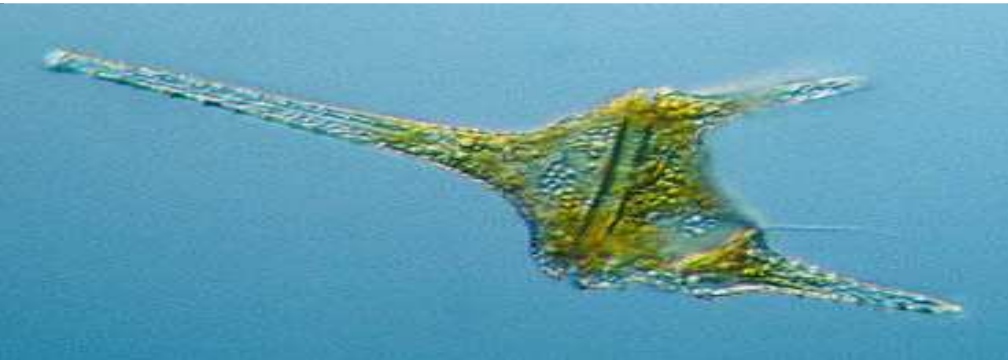
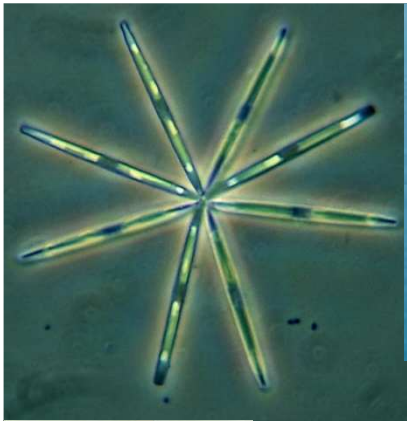
Ekoloģiskie grupējumi ūdenstilpēs

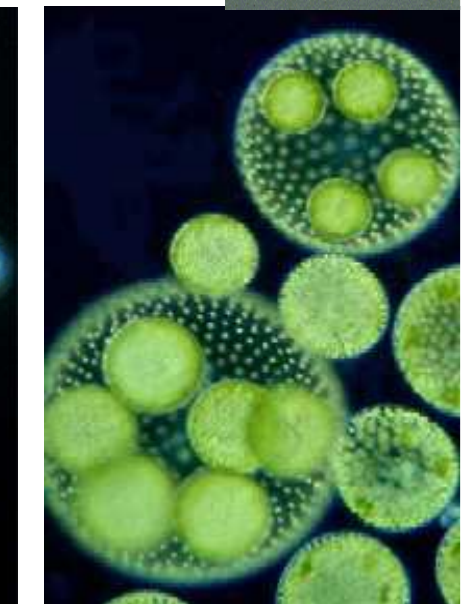
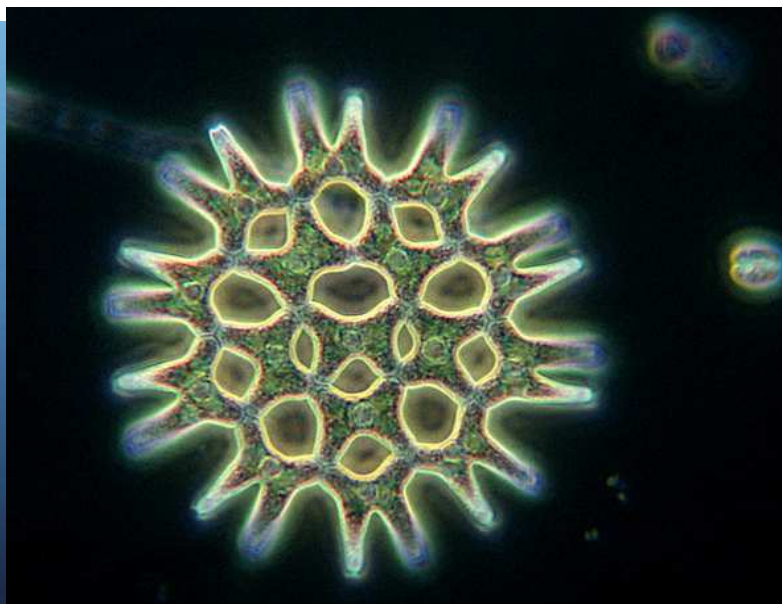
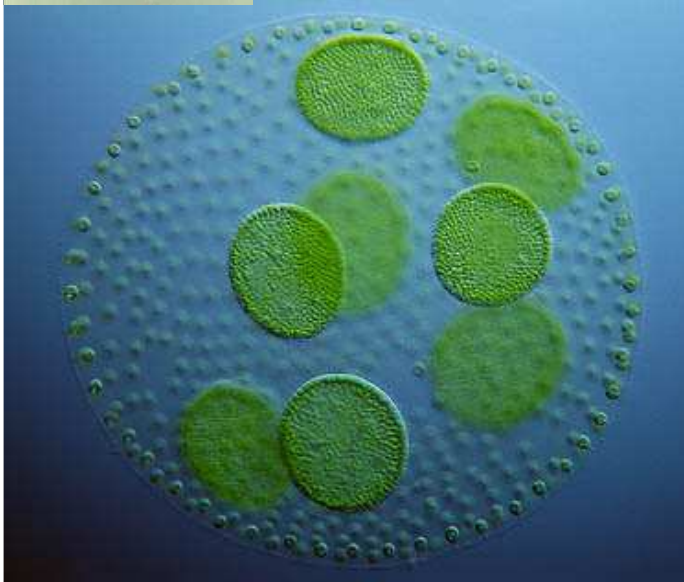
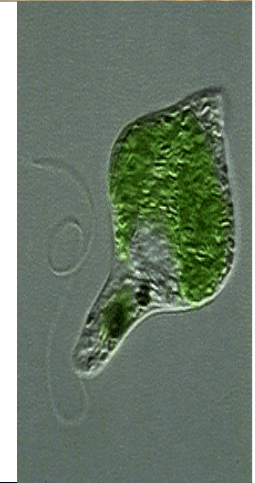
BAKTERIOPLANKTONS UN BAKTERIOBENTOSS

- Bakterioplanktons ir visu ūdenī suspendēto baktēriju kopums, kas brīvo šūnu, mikrokoloniju vai detritbakteriālu kompleksu veidā pasīvi peld ūdenī.
- Bakteriobentoss – gruntī.
- No ekoloģiskā viedokļa bakterioplanktons ir planktona sastāvdaļa, kuru raksturo populāciju sugu daudzveidība, trofiskā struktūra, vairošanās ātrums un vielu maiņa mijiedarbībā ar abiotiskās un biotiskās vides komponentiem.

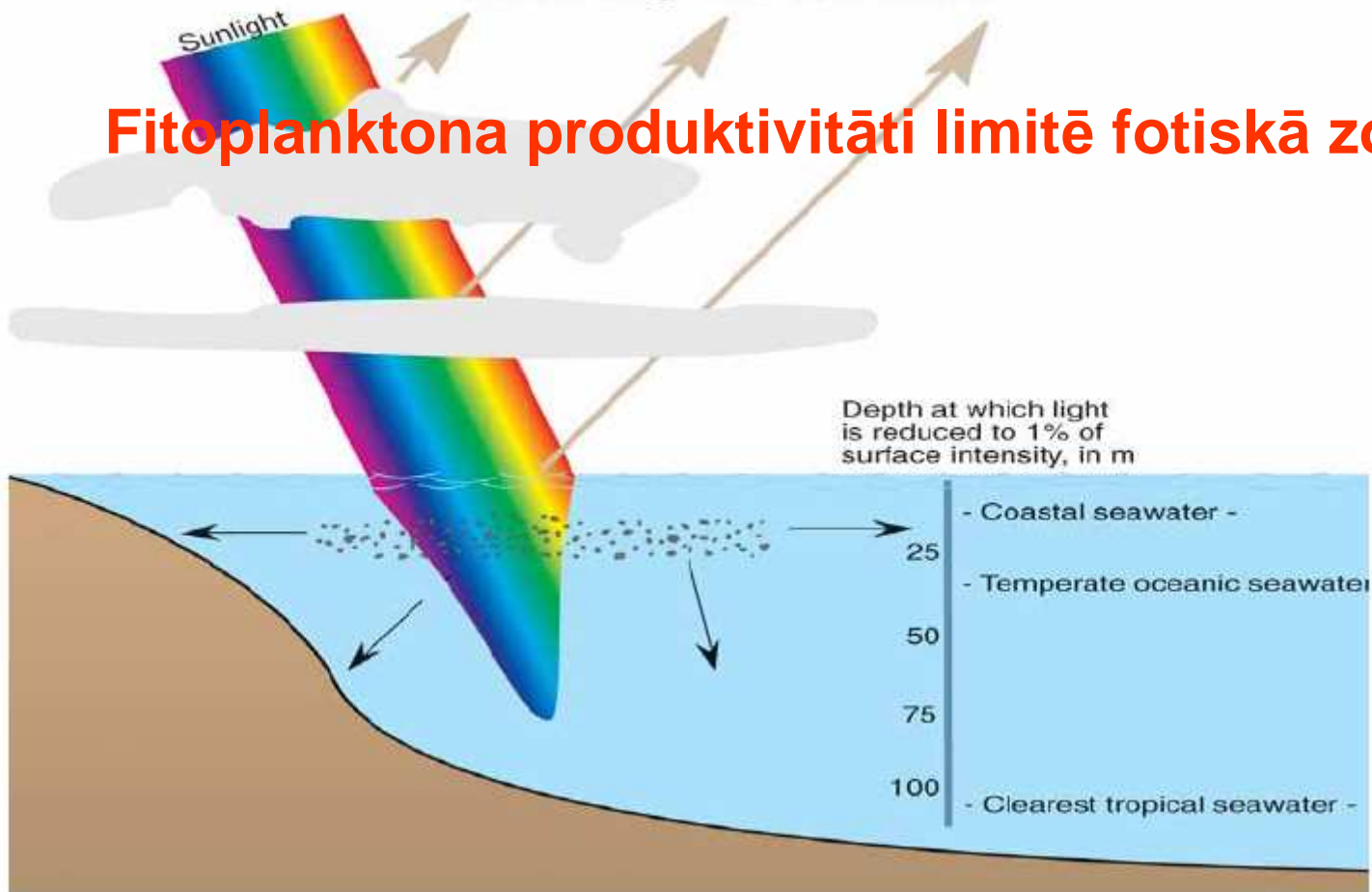
Fitoplanktons – mikroskopiski fotosintezējoši organismi (galvenokārt aļģes), kuri atrodas suspendētā stāvoklī un pasīvi pārvietojas ar ūdens masām

Phytoplankton Productivity Limited to Photic Zone

Scattering and reflection

Fitoplanktona produktivitāti limitē fotiskā zona!

Dzīvam fitoplanktonam raksturīgā C:N:P relatīvā atomu attiecība

When nutrients are not limiting, the molar element ratio C:N:P in most phytoplankton is 106:16:1

Redfield Ratios	
<i>Element</i>	<i>Relative number of atoms in living phytoplankton</i>
Carbon	106
Nitrogen	16
Phosphorus	1
Iron	0.01

SEASONAL SUCCESSION OF PHYTOPLANKTON POPULATIONS

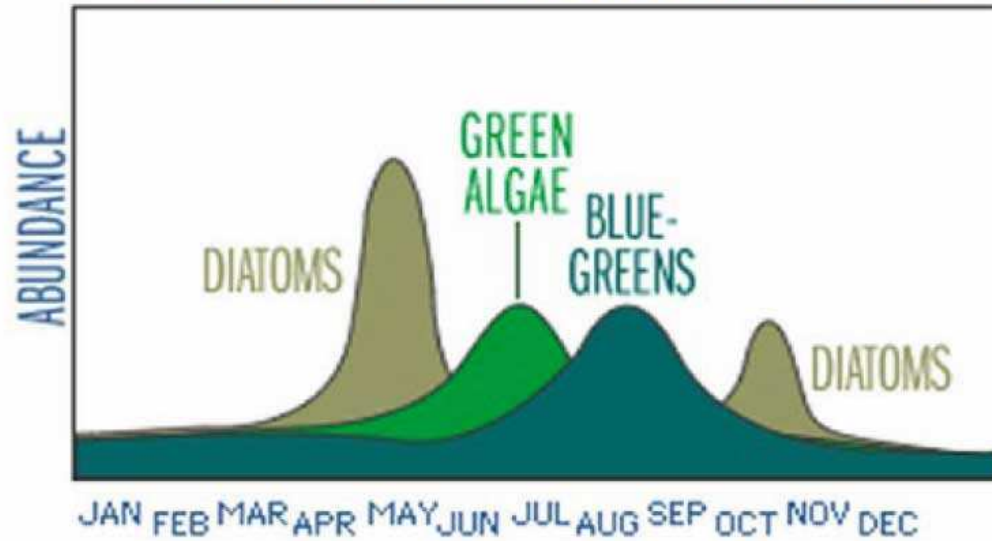
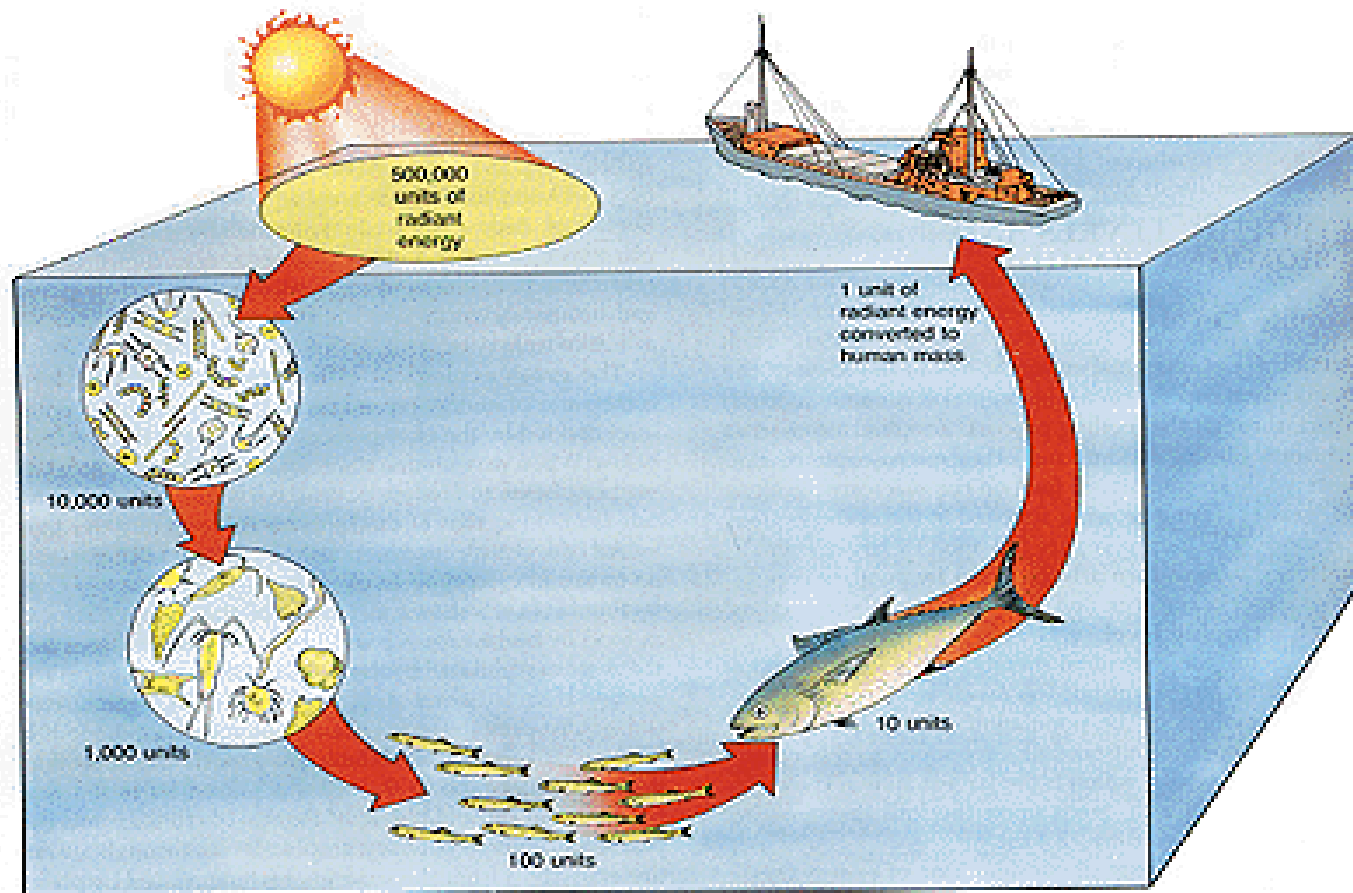
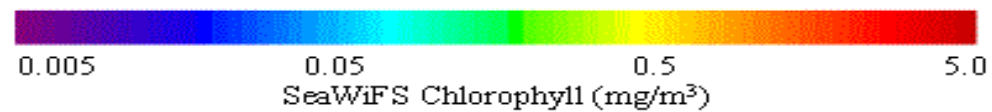
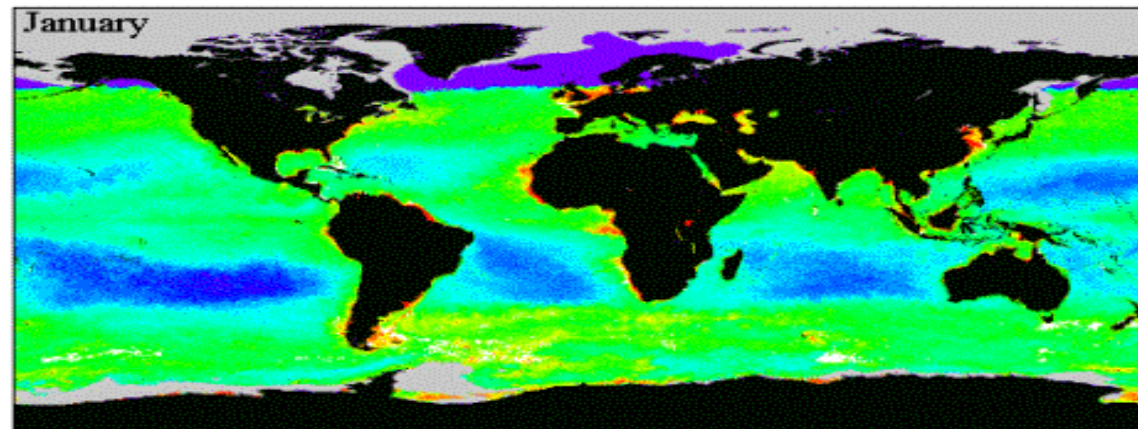

image courtesy of waterontheweb.org

Fitoplanktona loma barības ķēdē

Fitoplanktona sezonālās izmaiņas (pēc hlorofila daudzuma)

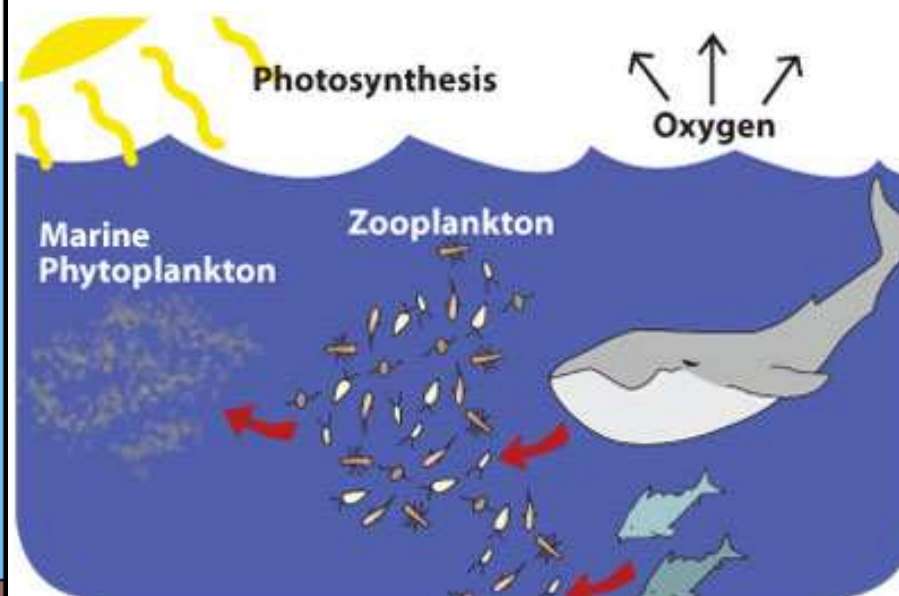
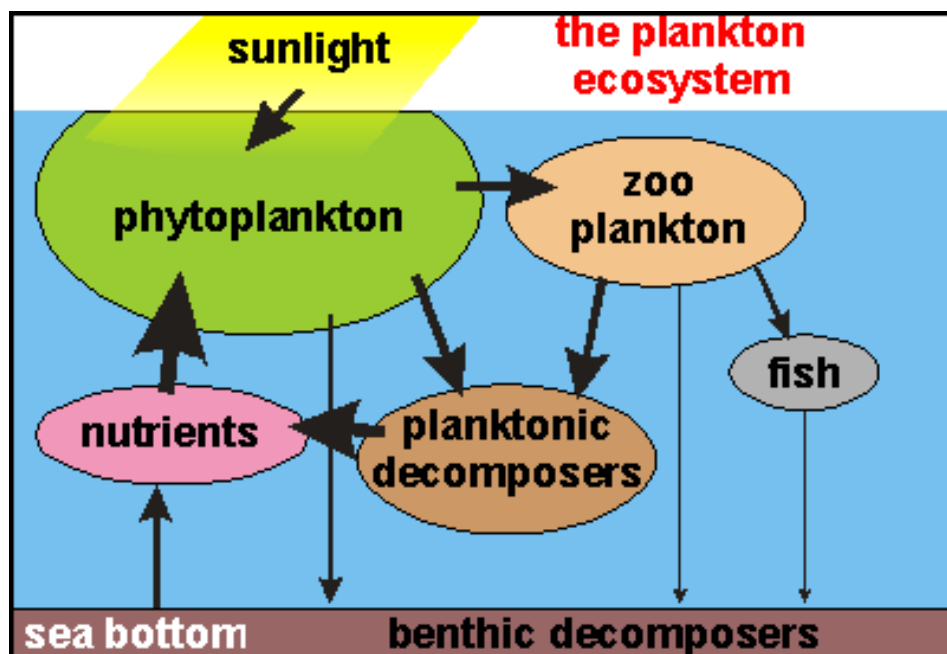
Zooplanktons – dzīvnieku valsts izcelsmes planktona organismi

<http://www.asknature.org/browse>

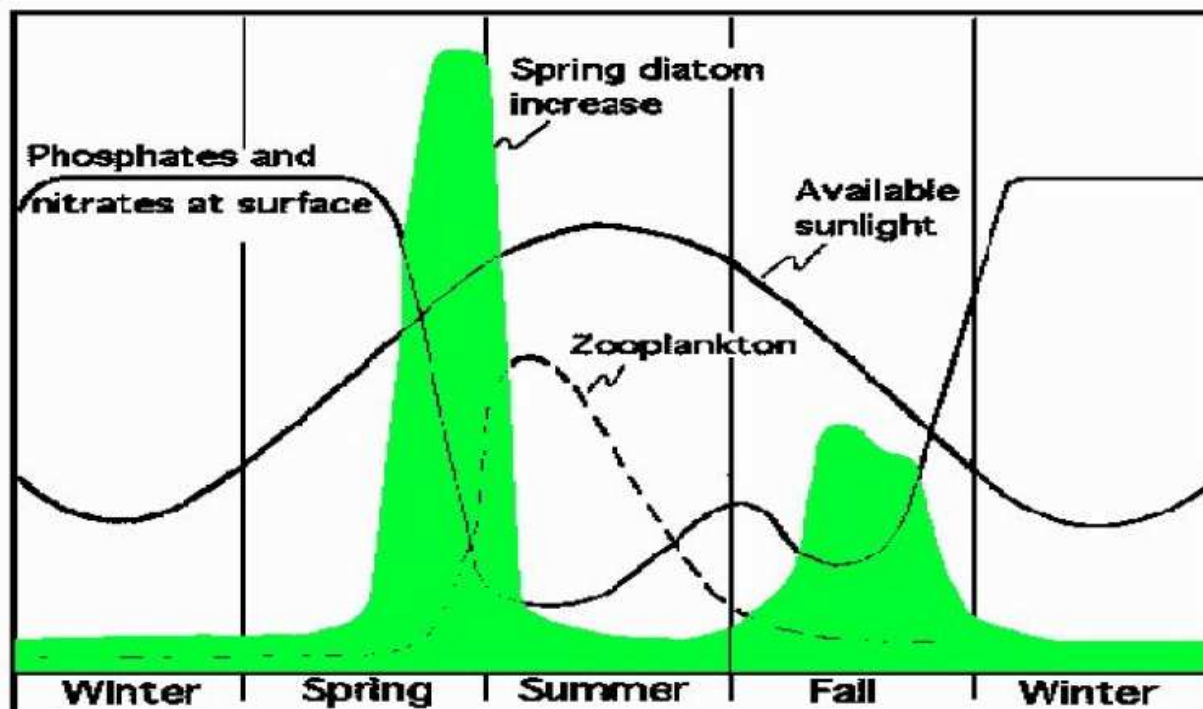

Zooplanktons barības ķēdē

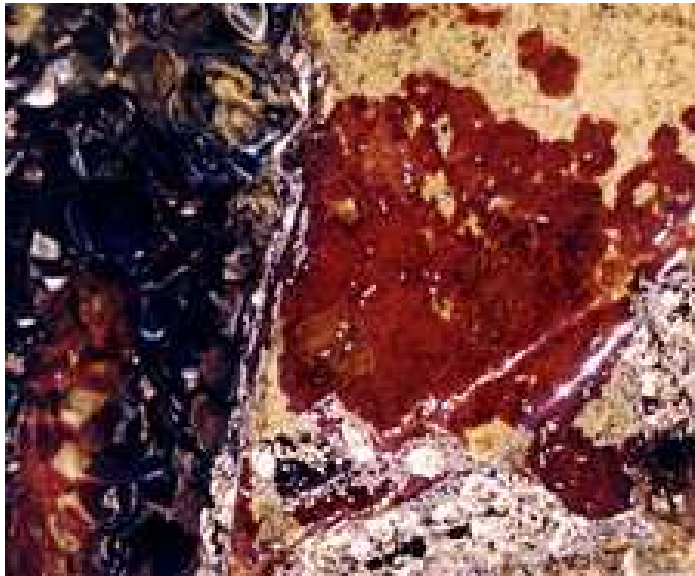
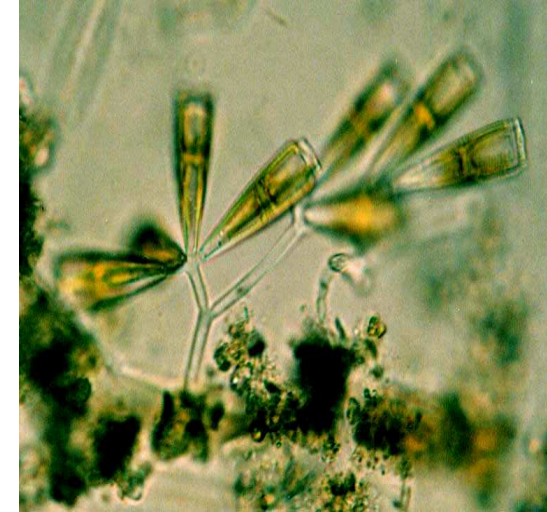
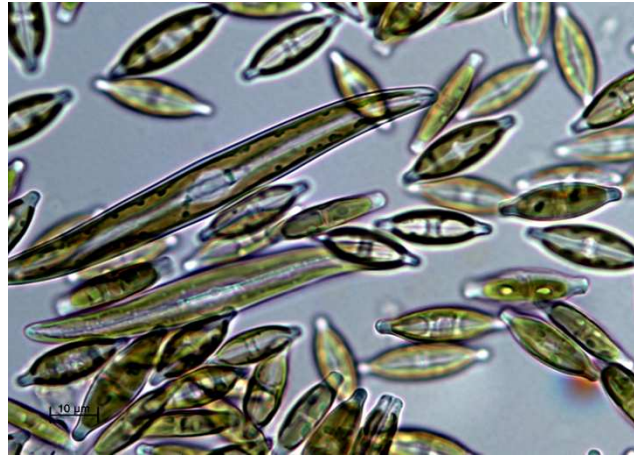

Fitoplanktona un zooplanktona sezonālā attīstība gada laikā atkarībā no barības vielām (P,N) un saules gaismas

Seasonal Phyto- & Zooplankton Abundance

Perifitons (apaugumi) - organismu kopums, kas mīt uz ūdensaugiem un zemūdens priekšmetiem.

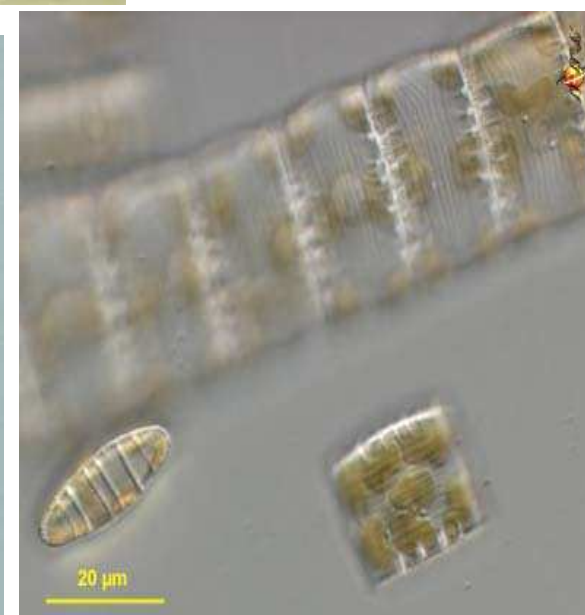
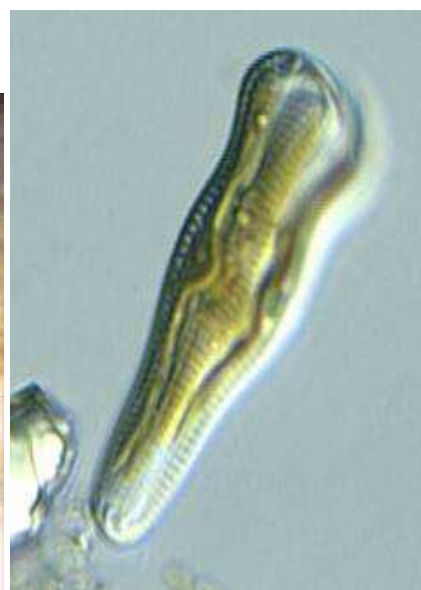
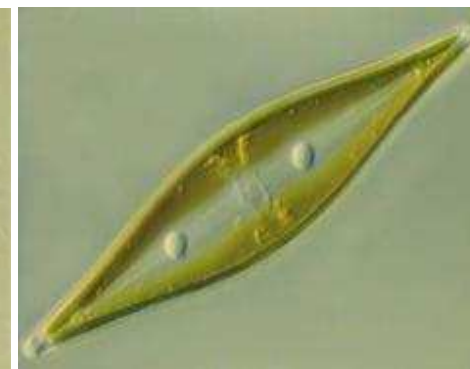
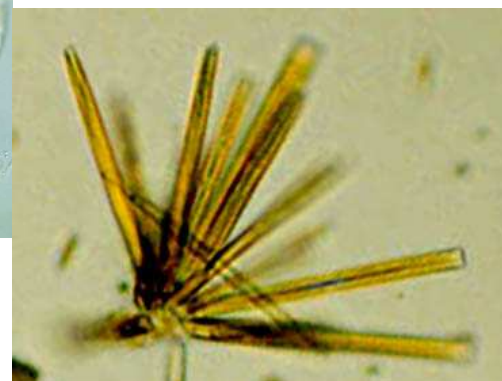
- Perifitons ļauj spriest par ūdenstilpē notiekošajiem procesiem.
- To izmanto, lai noteiktu ūdenstilpes piesārņojuma pakāpi.

Fitobentoss - aļģes (galvenokārt kramaļģes, kuras ūdenstilpē dzīvo uz bentāles)

Fitobentoss

(algas, kas apdzīvo ūdenstilpes bentāles virsējo slānītī)

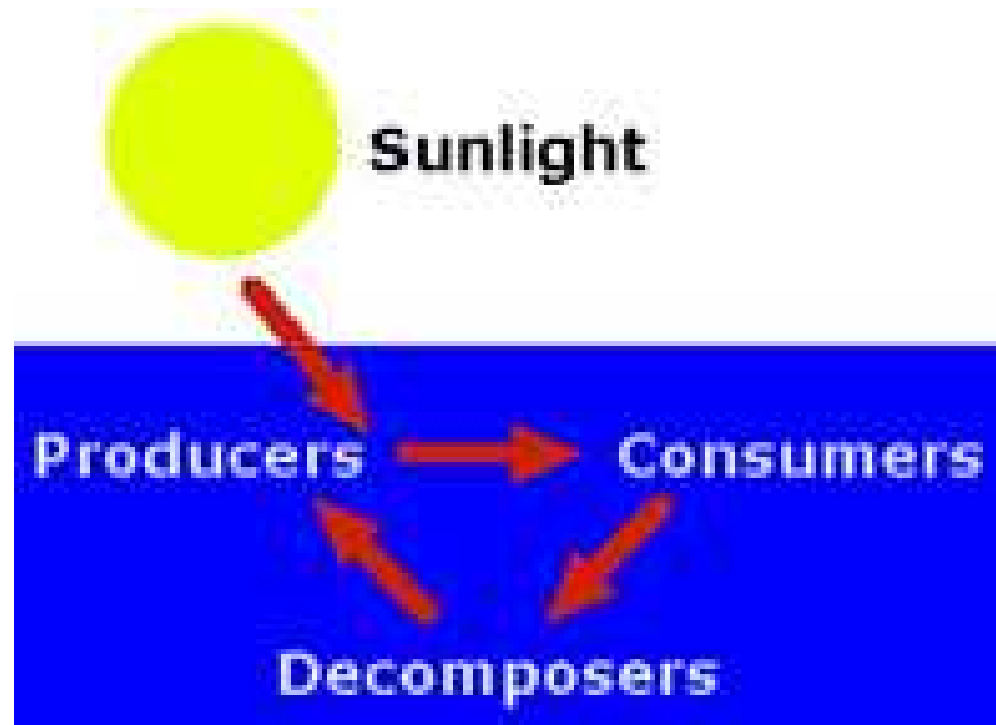
Zoobentoss – uz bentāles dzīvojošie bezmugurkaulnieki

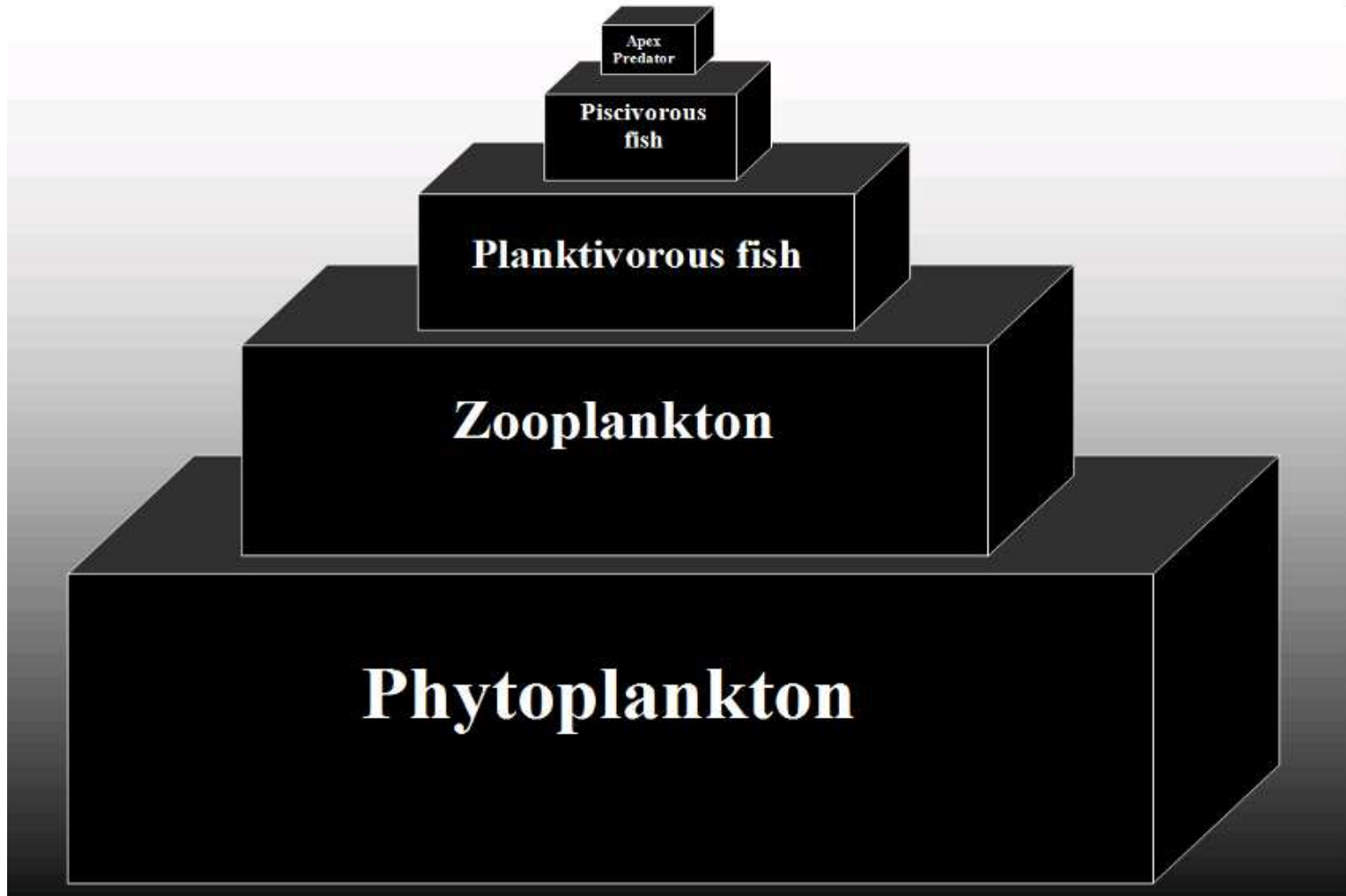
Makrofīti (ūdensaugi) – noteikta biotopa augstāko augu komplekss

Ūdens organismu barošanās

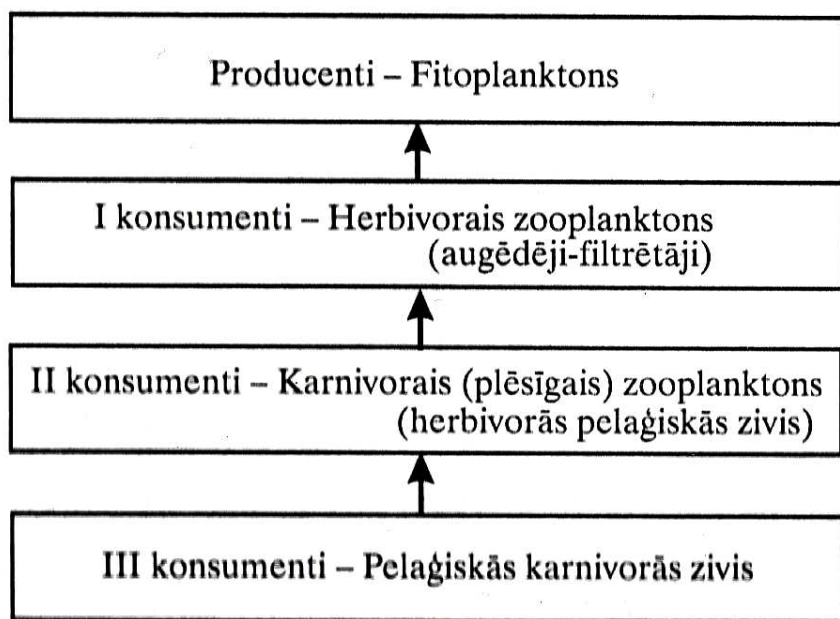

Biomasa piramīda hidroekosistēmā

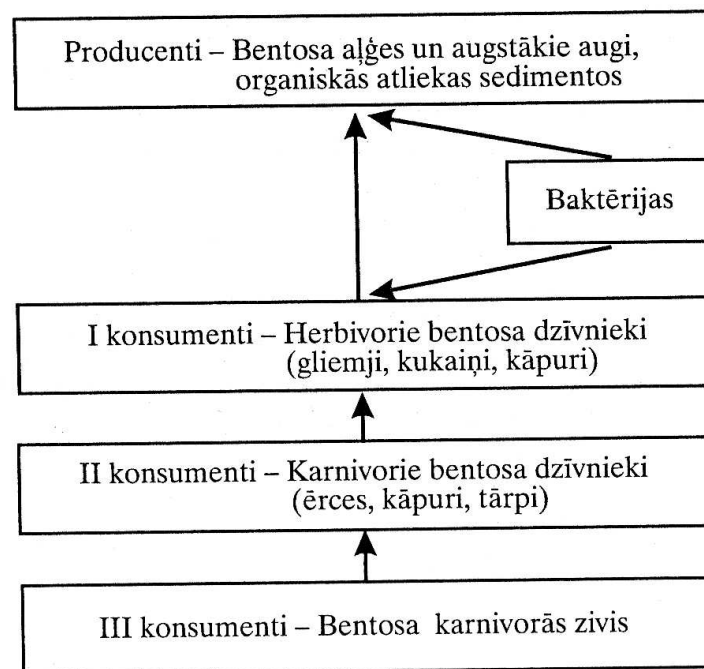

Barošanās ķēdes ezeros

(pēc M. Kļaviņš, P. Cimdiņš, 2004 " Ūdeņu kvalitāte")

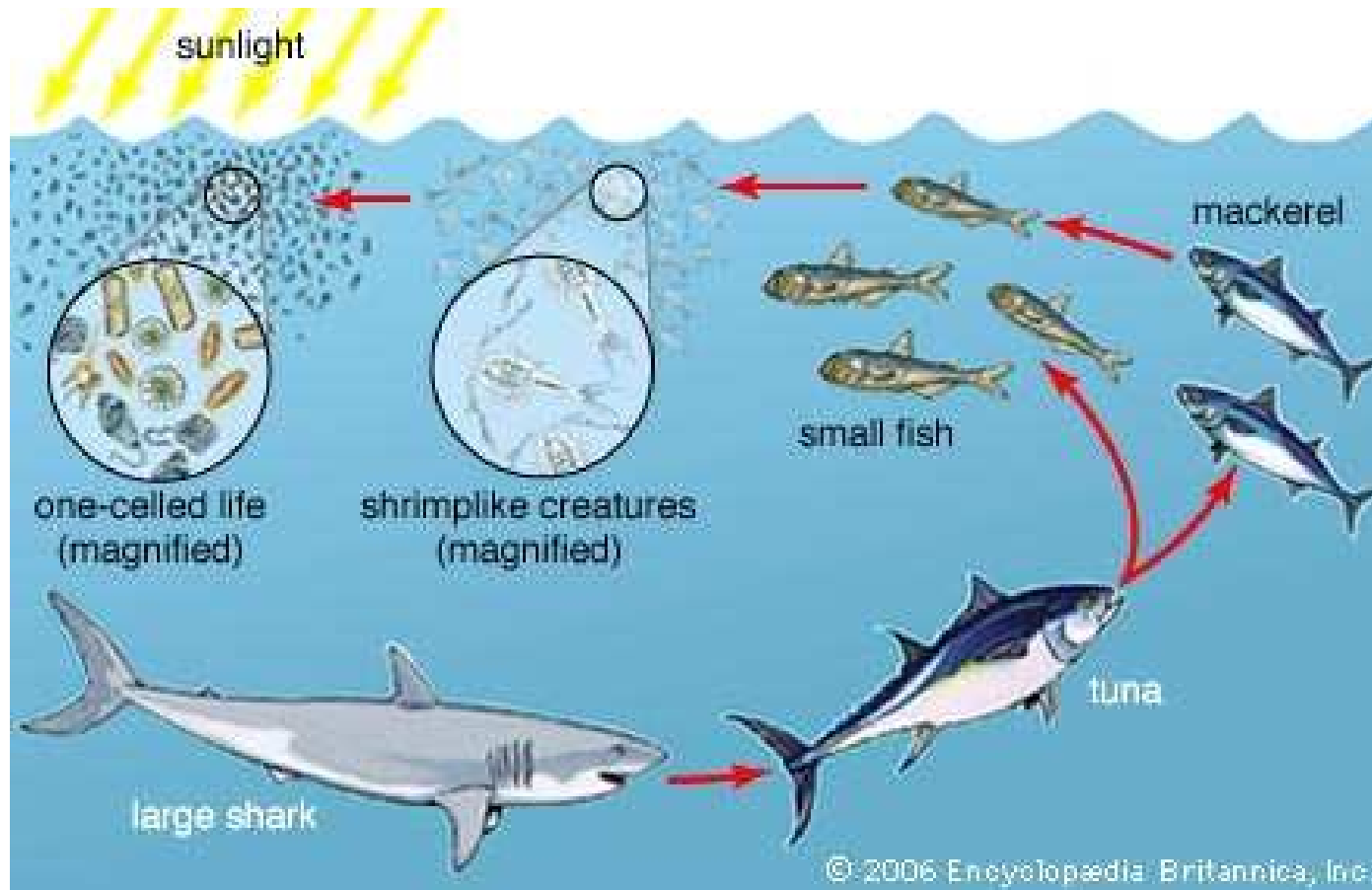

57.att. Pelagiskā konsumentu ķēde.

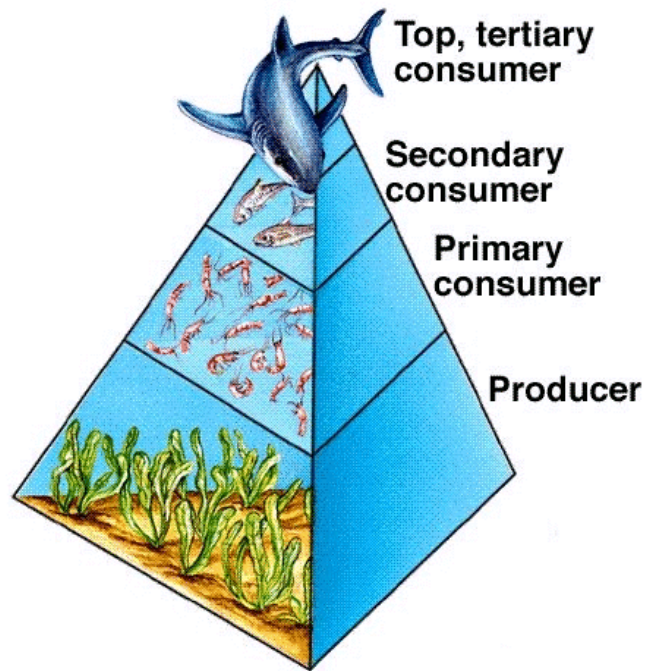
58. att. Bentiskā konsumentu ķēde.

Barošānās okeāna un jūras pelāģiskajā zonā

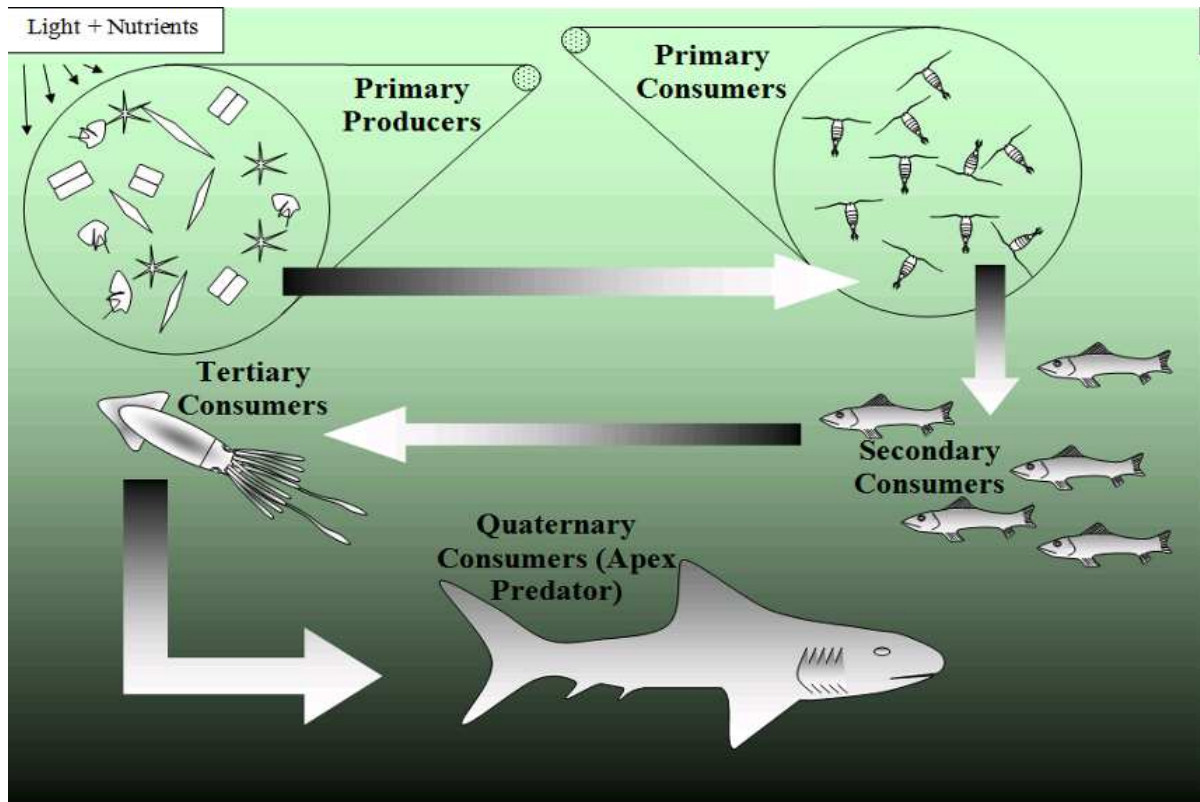

kramaļģes < zooplanktons < mazas zivis < lielas zivis < haizivs

Barības ķēdes kontinentālajā šelfā un okeāna pelāģiskajā zonā

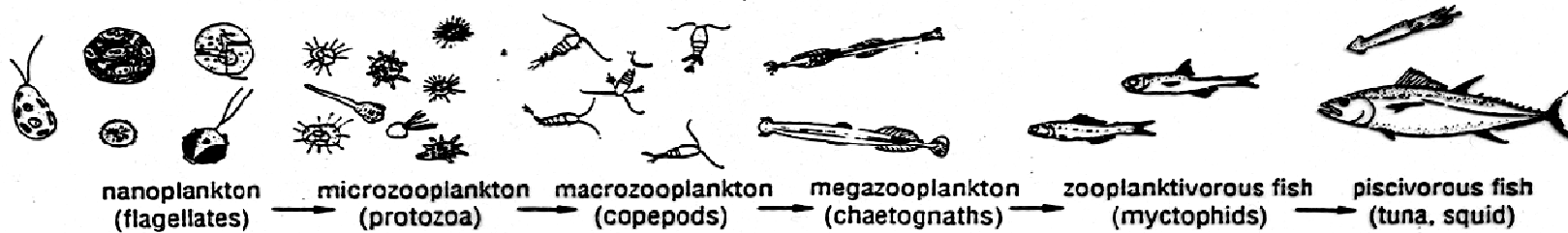
Kontinentālais šelfs

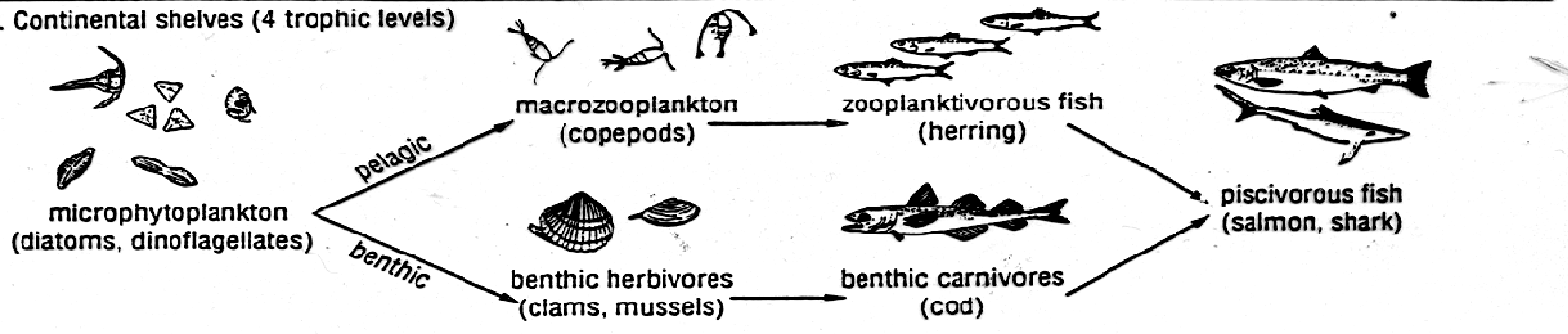
Pelāģiskā zona

Barības ķēdes jūru pelāģiskajās ekosistēmās

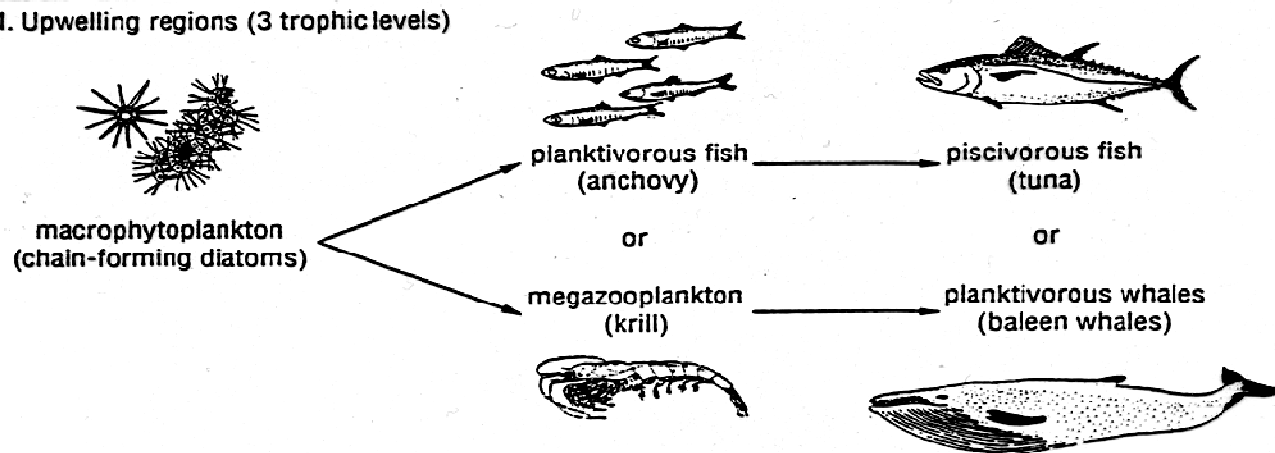
I. Open ocean (6 trophic levels)

II. Continental shelves (4 trophic levels)

III. Upwelling regions (3 trophic levels)

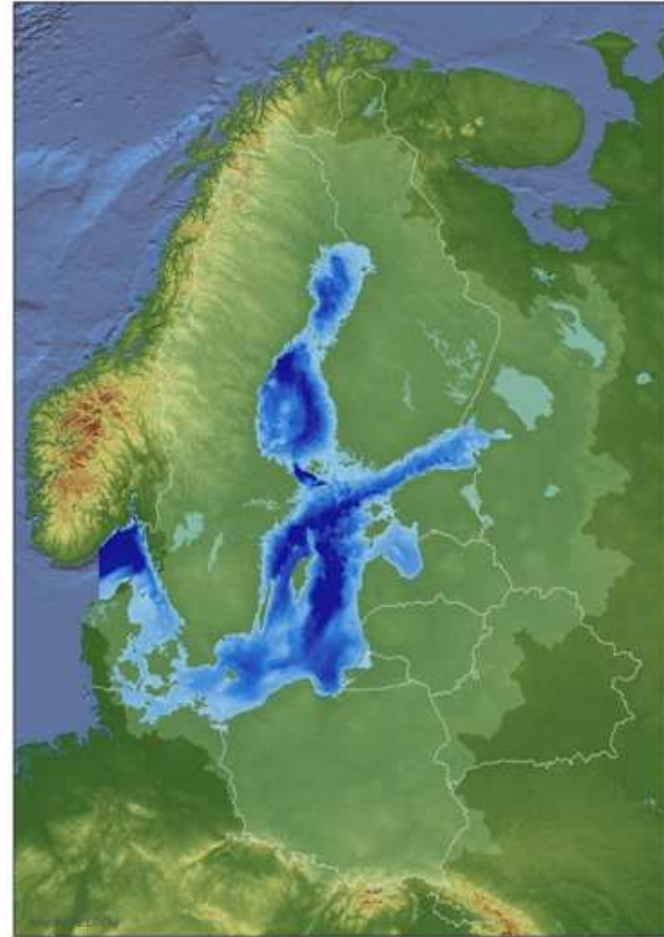

Ar ko Baltijas jūra atšķiras no citām jūrām?

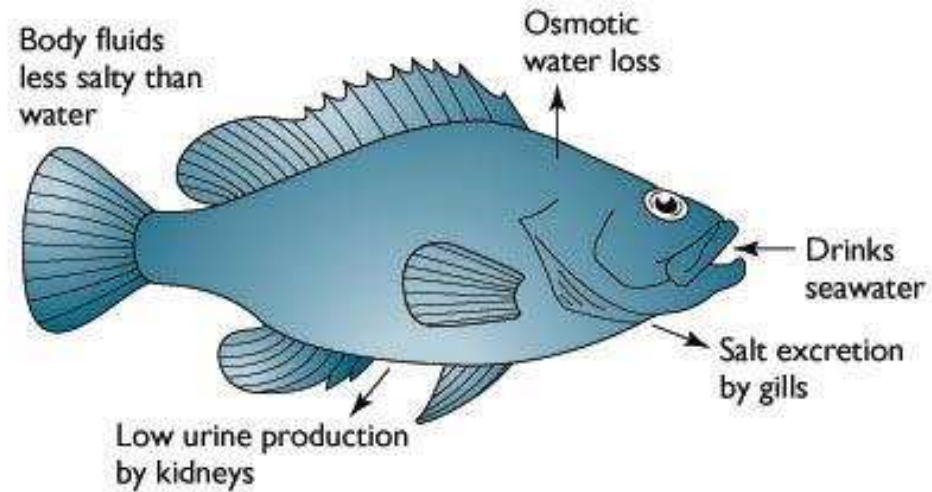
- Baltijas jūrā ir iesāļš ūdens
- Baltijas jūrā nav lielu paisumu un bēgumu.
- Baltijas jūra ir sekla.
- Baltijas jūrā ir arhipelāgi. Stokholmas arhipelāgā vien ir vairāk nekā 25 000 salu.

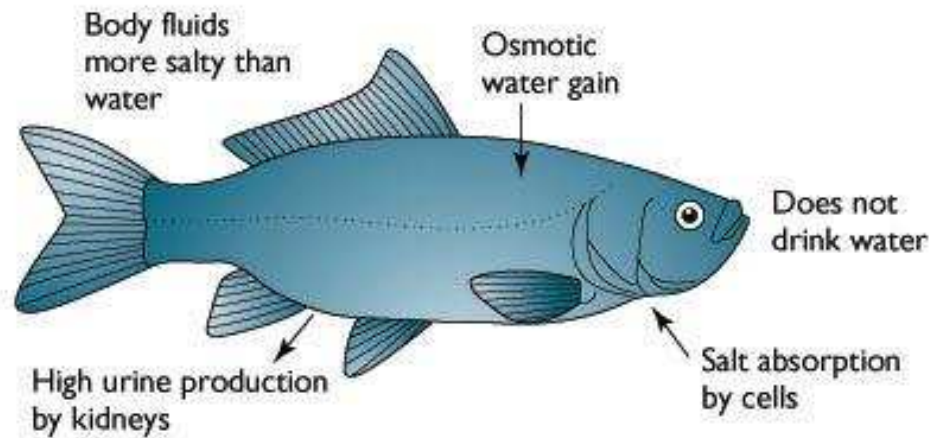
- **Mazais sugu daudzums ir izskaidrojams ar to, ka Baltijas jūras ūdens ir saldūdens organismiem par sāļu, savukārt sālsūdens organismiem šeit sāls ir par maz.**
- **Lai sālsūdens dzīvnieki varētu dzīvot iesālā ūdenī, tiem jāspēj regulēt ūdens saturu savās šūnās, mainoties osmotiskajam spiedienam un samazinoties sāls daudzumam ūdenī.**

Osmoregulācijas atšķirības jūras un saldūdeņu zivīm

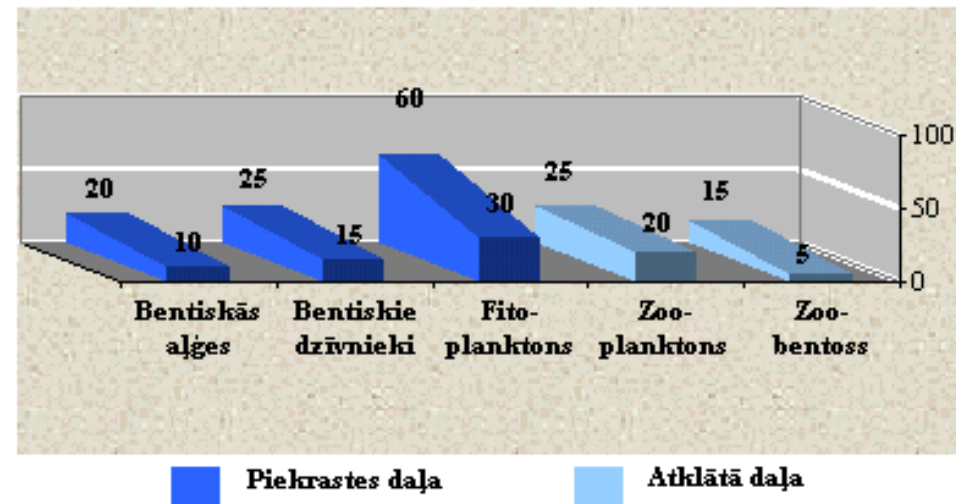
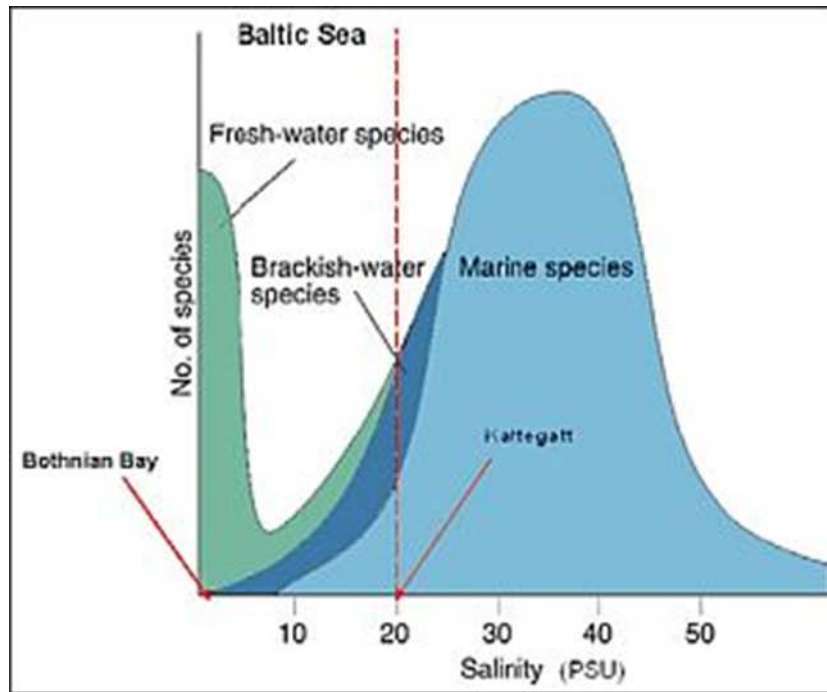

(b) OSMOREGULATION BY MARINE FISH

(c) OSMOREGULATION BY FRESHWATER FISH

Sugu skaits Baltijas jūras piekrastes un atklātajā daļā

“Jūras prakse”

“Dīķa prakse”

